

sicut nō dat robur iuri nāli: ita nec pōt eius
robur minuere uel auferre: qz nec voluntas
hōis pōt mutare nāz. t iō si scriptura legis
stineat aliquid ī ius nāle iūsta ē in ec hz viaz
obligandi. ibi. n. ius positiū nō hz locū nisi
ī ī ī ius nāle diffinit vtrū sic vel alit fiat sic
s habitū ē. t iō nec tales scripture leges vi
cūtū: s̄ poti⁹ legis corruptiores ut ī dictuz ē
t iō s̄m eas nō ē iudicādū. Ad secūdū di
cēdū qz sicut leges ī que s̄m se cōtrariat iu
ri nāli vel sēp vel ut ī pluribus. ita ēt leges qz
sunt recte posite in alib⁹ casib⁹ deficiunt ī q
bus si seruarent ēēt ī ius nāle. t iō ī talib⁹
nō ē s̄m līaz legi iudicādū s̄z recurrēdū ad
egitatē quā ītendit legislator. vñ iurisperitus
dicit. Nulla rō: iuris aut egitatis benignitas
patiū ut qz salubrit̄ p. vtilitate boiu urodiū
cūtū ea nos duriorē iterptatiō ī ipsoz cō
modū p. ducam⁹ ad seueritatem. t ī talib⁹ ēt
legislator alit iudicare. t si siderasset lege
definissz. et qz p̄z rīsio ad ītu.

Ad sextum sic proce

dī. Vide qz iudicū p. usurpationez nō red
datur puerū. Justicia. n. ē rectitudo qdā in
agendis. s̄z nibil depit veritatū a quoqz di
cat. s̄z a quoqz ē accipiēda. ḡ etiā nibil de
perit iusticie a quoqz iustuz dēminet qd
ptinet ad rōnez iudicū. D. Pctā punire ad
iudicū ptinet. s̄z alig laudabilē legiūtū pec
cata punisse qz tñ auctoritatē n̄ bēbant sup
illos qz puniebāt: s̄c Moyses occidēdo egypti
vt bētū Exo. 2. Et Phinees fili⁹ Elea
zari Zambrī filiū Salumi: vt legitur Nūe
z. 25⁹. et reputatū est ei ad iusticiā: vt dī ī p̄s
ḡ usurpatō iudicū nō ptiēt ad iusticiā. D.
Ptā spūalis distinguitur a tpali. s̄z qñqz pla
tibñtes spūale p̄tātē itromittit le de his qz
ptinet ad secularē p̄tātē. ḡ usurpatū iudicū
nō ē illicitū. D. Hic ad recte iudicādū reg
ritur auctoritas: ita etiā et iusticia iudicant
et scia ut ex dictio p̄z. s̄z nō dī iudicū ēēt iū
stū si aligs iudicet nō h̄ns habitū iusticie vt
non dñs sciaj iuris. ḡ etiā negē iudicū usur
patū qz fit p. defectu auctoritatis sp̄ erit iū
stū. s̄z ē qd dī Ro. 14⁹. Tu qz es qz iudi
cas alienū fuū. Dicēdū qz cū iudicū
fit ferendū s̄m leges scriptas ut dictuz ē: ille
qz iudicū fert legi dictū quodāmō iterptat⁹
applicando ipsū ad particularē negocū: cujz
autē eiusdē auctoritas fit legē iterptari t le

gē cōdere: sicut lex cōdi non pōt nisi publica
auctoritate: ita nec iudicū ferri pōt nisi pu
blica auctē: qz quidē se extēdit ad eos qz cōi
tati subdūtur. t iō sicut iūstū ēēt ut aligz
stringeret alii ad legē suādā qz nō ēēt publi
ca auctoritate sancta: ita ēēt iūstū ēēt aligz
cōpellat aliquē ferre iudicū qd publica au
ctoritate nō ferit. Ad pāmū ḡ dō p̄ pnum
ciatio veritatis nō ip̄ortat cōpulsionez ad h
qz suscipias. s̄z liberz ē vnicuqz ēēt recipere t
nō recipere put vult. s̄z iudicū ip̄ortat quā
dā ip̄ulsionē. t ideo iūstū ēēt aligz indicet
ab eo qz publicā auctoritatē nō hz. Ad se
cūnā dicendū qz Moyses videt egyptiū
occidisse qz ex inspiratōe dīna auctoritatez
adeptus: vt vñ p̄ h qd dī Acti. 7⁹ qz percusso
egyptio estimabat Moyses itellē fratrez
suos: qm̄ dñs p̄manū ip̄i daret salutē isra
bel. Vñ pōt dici qz Moyses occidit egypti
um defendēdo eu qz iūstū patiebat cū mod
ramine iculpate tutele. vñ Amb⁹ dicit in lī
de officijs. qz ḡ n̄ repellit iūstū a socio cū p̄t:
tā ēēt ī vñtio qz ille qz facit: t idūt exēplūm
Moysi. Vñ p̄t dici sicut dī Aug⁹ ī qōnib⁹
Exo. qz sic terra ante vtilia semia berbarz in
utiliū fertilitate laudat: sic illud Moysi fa
ctū vitiosū gdē fuit sed magne fertilitatis si
gnū gerebat ī īstū. s̄. erat signū vtitis eius qz
pp̄lm libatūr erat. De Phinees autē dō ē qz
ex inspiratōe dīna zelo dei cōmotus h̄ fecit
vel qz lī nōdū esset sūm⁹ sacerdos: erat tñ si
lius sūmī sacerdotis t ad eū h̄ iudicū ḡtine
bat: sicut t ad alios indices qbus h̄ erat p̄ce
pī. Ad tertīū dō qz p̄tās secularis subdī
ip̄uali s̄c corp⁹ aic⁹. t iō nō ēēt usurpatū iudi
cū s̄p̄ialis plat⁹ se itromittat de tpalibus
qz p̄tū ad ea ī qbus subdīs ei secularis p̄tās l̄.
qz eis seculari p̄tātē relinquiū. Ad qrtūm
dō qz habitus scītētē t iusticie sūt pfectōes
singularis p̄fōne. t iō p̄ eorū defectum non
dī usurpatū iudicū sicut p̄ defectū publice
auctoritatis ex qz iudicū vñ coactiū hz.

Einde ɔide

randū ēēt de partib⁹ iusticie.

Et p̄ de p̄tib⁹ subiectiūis
qz sūt spēs iusticie. s. distribu
tina t cōmutatiua.

2: de
partibus qz integralib⁹.
3: de partibus qz
potētialibus. s. de vtitib⁹ adiunctis. Circa
pmū occurrit duplex cōsideratio. Prima te

XXXI

ipſis iuſticie partib⁹. Secunda d⁹ virtus oppoſitis. Et q⁹ reſtitutio v⁹ eē ac⁹ cōmutatiua iuſticie. p⁹ conſiderandū ē de diſtinctiōe iuſticie cōmutatiua et diſtributiua. 2⁹ de reſtitutōe. Circa priū querū quatuor. p⁹ v⁹ ſint due ſpēs iuſticie. iuſticia diſtributiua et cōmutatiua. 2⁹ v⁹ ſit eodē mō i⁹ eis medi⁹ ac cipiatur. 3⁹ utrū ſit earū uiformis uel m̄ tiplet mā. 4⁹ v⁹ ſit aliquā earū ſpecieꝝ iuſtū ſit idē qđ cōtrapaſſū.

Ad priū ſic proceſſus.

Vides q⁹ conuenienter ponent due ſpēs iuſticie. iuſticia diſtributiua et cōmutatiua. Nō. n. pōt eē iuſticie ſpēs qđ m̄titudini noſet cū iuſticia ad bonū cōe or̄dineſ. ſz diſtribuere bona cōia in multos nocet bono cōi multitudinis: tū q⁹ exhauiū ſope ſcōes: tū ēt q⁹ mores boſum corruſunt. Dic. n. Tulli li⁹ ſi lī⁹ de offiſcys. Sit deterior q⁹ accipit: et ad idē ſp expectādū paratio. q⁹ diſtributio nō p̄tinet ad aliquā iuſticie ſpēm. P. Iuſticia actē reddere vnicuiꝝ qđ ſuū ē ut ſ habitū ē: ſz i diſtributiōe n̄ rddif allicui qđ ſuū erat: ſz de nouo appropriaſ ſibi id qđ erat cōe. q⁹ h̄ ad iuſticia nō p̄tinet. P. Iuſticia nō ſolū ē in principe ſz etiā i ſubiectis: ut ſ habitū ē ſz diſtribuere ſep ad p̄ncipē p̄tinet. q⁹ diſtributiua nō p̄tinet ad iuſticiā. P. Diſtributiua iuſtū ē bonorū cōium: ut or i 5⁹ ethicoꝝ. ſz cōia p̄tinet ad iuſticiā legalē. q⁹ iuſticia diſtributiua nō ē ſpēs iuſticie particularis ſed iuſticie legalis. P. Unū et mīta nō d̄ſſificat ſpēm virtutis. ſz iuſticia cōmutatiua cōſtituit i hoc q⁹ aliqd reddif vni. iuſticia vero diſtributiua i hoc q⁹ aliqd das multis. q⁹ nō ſunt diuerſe ſpēs iuſticie. ſz h̄ q⁹ p̄b⁹ in 5⁹ ethicoꝝ. ponit duas p̄es iuſticie. et dīc q⁹ vna ē direcția i distributionib⁹: alia i cōmutatiuib⁹. P. v⁹ ſd q⁹ ſicut dictū ē: iuſticia particularis ordinat ad aliquā p̄uata pſonā q⁹ cōpaſ ad cōitate ſicut p̄ ad totū. pot̄ at ad aliquā p̄te duplex ordo attēdi. vñ qđē p̄t ad p̄te cui ſimilē ordo vñ p̄uata pſone ad alia et huic ordine dirigit cōmutatiua iuſticia q⁹ ſiftit i bis q⁹ mutuo ſunt iter duas pſonas ad iuicem. ali⁹ ordo attēdi totius ad partes. et huic ordini assimilaſ ordo eius qđ ē cōe ad ſingulas pſonas: quē qđē ordine dirigit iuſticia diſtributiua que ē diſtributiua cōium fm proportionalitate. et iō due ſunt iuſticie ſpe-

cies. ſ. diſtributiua et cōmutatiua. Ad priū ſd q⁹ ſicut i largitionib⁹ p̄uata per ſonari cōmēdā ſuperatio. effuſio vero cōpaſ ita ēt i diſtributiōe cōium bonorū ē moſeratio ſuāda i q⁹ dirigit iuſticia diſtributiua. Ad ſecundū ſd q⁹ ſicut pars et totū qđā modo ſunt idē: ita id qđ ē totius qđā modo ē partiſ: et ita cū ex bonis cōib⁹ aliqd i ſingulos diſtribuit glibet aliquo mō recipit qđ ſuū ē. Ad tertii ſd q⁹ ac⁹ distributionis q̄ē cōium bonorū pertinet ſolū ad p̄ſidētēz cōibus bonis: ſz iuſticia diſtributiua ē ſi ſbditis qđ ū diſtribuit ſequitū. ſ. ſunt contenti in ſta diſtributiōe: q̄uis etiā diſtributio qñ ſiat bonorum cōium: nō qđē ciuitati ſed vni ſamilię. q̄ru diſtributio fieri pōt auctoritate alicui p̄uata pſone. Ad quartū ſd q⁹ moſ accipiuit ſpēm a termio ad quē: et ideo ad iuſticiā legalē p̄tinet ordinare ea q̄ ſunt p̄uata rū personarū i bonū cōe. ſz ordinare ecōuer ſo bonū cōe ad personas particulares per diſtributiōe ē iuſticie p̄ticularis. A gntus ſd q⁹ iuſticia diſtributiua et cōmutatiua nō ſolū diſtinguit ſi vñ ſi multa: ſz h̄ diuerſa debiti rōnē. alio. n. mō debet alicui id qđ ē cōe: alio id qđ ē p̄p̄uū.

Ad ſecundū ſic proceſſus.

Vides q⁹ mediū eodē mō accipiuit in iuſticia diſtributiua et cōmutatiua. Utraq. n. ſub iuſticia p̄ticulari cōtineat ut dictū ē: ſed i oib⁹ rēperantie vel fortitudinis p̄tib⁹ accipiuit vno mediū. q⁹ ēt eodē mō mediū ē acci piendū i iuſticia diſtributiua et cōmutatiua. P. Forma virtutis moralis in medio cōſtituit qđ ſi rōnē determinat. cū q̄ vñ ſtutis ſit vna forma. videt q⁹ in utraq. ſit eodē mō mediū accipiēdū. P. In iuſticia diſtributiua accipiuit mediū attendēdo d̄ſſam dignitatē pſonarū. ſz dignitas pſonarū aitēdīt ēt i cōmutatiua iuſticia ſic i punitionib⁹. plus n. punit q⁹ p̄curit p̄cipē q̄ ſic p̄curit p̄uata pſonā. q⁹ eodē modo accipiuit mediū i utraq. iuſticia. ſz h̄ qđ ſd ſicit in 5⁹ ethicoꝝ q⁹ i iuſticia diſtributiua accipiuit mediū ſz geometriā proportionalitatē: i cōmutatiua at ſi arithmetica. P. v⁹ ſd q⁹ ſicut dictū est: i diſtributiua iuſticia das aliqd allicui p̄uata pſone inq̄tu id qđ ē toti ē debitu parti qđ qđē tanto mai⁹ ē quanto ipsa pars maiore principalitatē h̄ in toto. et iō i diſtributiua

In iustitia tanto plus alicui de bonis cōsib' da tur quanto illa psona maiore bz principalita tē in cōitate: qdē p̄cipalitas in aristocra tia cōitate attēdis fm virtutez: in olycratia scđm diuitias. in democracia fm libertatē. & in alib' alib'. & iō i iusticia distributiva si ac cipit inmedii bz eq̄litarē rei ad rē. s̄ fm ppor tionē rerū ad psonas: ut. s. sicut vna psona ex cedit aliā: ita etiam res q̄ daf' vni persone ex cedit rē q̄ daf' aliā. & iō dīc p̄bs q̄ tale medi um ē fm geometricā proportionalitatē i q̄ attēdis eq̄le nō fm q̄ntitatē s̄ fm pportōez sicut si dicam' q̄ sic se hñt sex ad quatuor: ita se hñt tria ad duo: qz utrobiq̄ ē sex galera pportio i q̄ mai' bz totū min' & mediā p̄tez ei'. nō at ē eq̄lis excessus fm q̄ntitatēz: quia sex excedunt quatuor i duob'. tria vero excedunt duo i uno. s̄ i cōmutatōib' reddit̄ aliq̄d ali cui singulare personae p̄p̄t rē ei' q̄ accepta ē: vt maxime p̄z i éptione & venditione i gbus p̄ iuenis rō cōmutationis. & iō oꝝ adeq̄re rē rei: ut q̄nto iste plus bz q̄z sūl sit de eo qdē est alteri' tātudē restituat ei cui' ē. & sic fit eq̄li tas fm arismetricā medietatē q̄ attēdis fm parē q̄ntitatis excessū: sic gn̄q̄ est mediū iter sex & quatuor: i vnitate. n. excedit & excedi tur. si ḡ a principio vtereq̄ h̄ebat gn̄q̄ & vñ eoz accepit vñ de eo qdē ē alteri'. vñus sci licet accip̄ēs habebit sex. & aliū relinquent quatuor. erit ḡ iusticia si vtereq̄ reducas ad me diū vt accipiat vñ ab eo q̄ bz sex & deſ ei q̄ bz quatuor. sic. n. vtereq̄ habebit gn̄q̄ qdē est mediū. **A**d primū ḡ dō q̄ i aliū vñtib' moralib' accip̄is mediū fm rōnē & nō fm rē. s̄ i iusticia accip̄is mediū rei. & iō bz diuersitātē rex d̄r̄is mode mediū accip̄is. **A**d secundū dō q̄ generalis forma iusticie est equalitas i qua dñent iusticia distributia cū cōmutatiua. i vna m̄ iuenis equalitas fm pportōnalitatē geometricā: in alia fm arismetricā. **A**d tertium dō q̄ i actionib' & passionib' cōditio psonae facit ad q̄ntitatē rei. maior. n. ē iniuria si p̄ciat̄ princeps q̄z si percuriatur p̄uata persona. et ita cōditio psonae i distributiua iusticia attēdis fm se. i cōmutatiua at fm q̄ p̄ bz diuersificat̄ res.

Ad tertium sic proce

cedit. **V**ides q̄ mā vtriusq̄ iusticie nō sit di uersa. **P**risitas. n. māe facit d̄rsitatem fortutis vt p̄z tēperantia et fortitudine. si ḡ distributie

iusticie et cōmutatiua sit d̄rsa mā. videſ q̄ nō cōtineātur bz vna v̄tute. s. sub iusticia.

D. Distributio q̄ p̄tinet ad iusticiā distributiuā ē pecunie vel bonoris v̄l alioꝝ q̄cūq̄ di sp̄tiū p̄nt̄ iter eos qui cōitate cōicāt ut d̄r i s̄ ethicoꝝ. q̄rl̄ ēt ē cōmutatio int̄ psonas adi uicē q̄ p̄tinet ad cōmutatiuā iusticiā. ḡ nō ē d̄rsa mā distributiuē et cōmutatiue iusticie.

S. Si sit alia mā distributiuē iusticie et alia mā cōmutatiue p̄p̄t bz q̄ differūt specie vbi nō erit differētia specie: nō debebit esse māe diuersitas. s̄ p̄bs ponit vñā speciez cō mutatiue iusticie q̄ tñ bz multiplice matiaz nō ḡ videſ ee multiplex mā baz sp̄erū. **J**n cōtrariū ē qdē d̄r in s̄ ethicoꝝ. q̄ vna sp̄es iu sticie est directua i distributionib': alia i cō mutationibus. **D**'icendū q̄ sicut s̄ dic tū ē iusticia ē circa quasdā op̄tōes exterio res. s. distributionē et cōmutatōem: q̄ gdez sūt p̄lus q̄rūdam exterioꝝ vel rerū vel p̄sōaz vel ēt opeꝝ. rex qdē sic cū aligs v̄laufert vel restituit alteri suā rē: p̄fōarū at sic cū aligs i ipsā personā hois iuriā fac̄: puto p̄cutie do vel cōuictiādo aut etiā cū irreuerentiā exhibet. operū at sic cū aligs iuste abalio exigit: vel alteri reddit̄ aliqd op̄. s̄ ḡ accipiam' vi mān vtriusq̄ iusticie ea q̄rū operationes sc̄ v̄lus eadez ē materia distributie et commu tatiue iusticie. nam et res distribui possūt a cōi i singulos et cōmutari d̄ uno i aliū: et ēt ē qdām distributio laboriosoz operū et r̄co pensatio. s̄ aūt accipiam' vt māz vtriusq̄ iu sticie actions ipsas principales gbus v̄tūr psonis reb' et opib': sic iuenis v̄trobisq̄ alia mā. nā distributiuē iusticia est directua di stributiōis. cōmutatiua vero iusticia ē dire ctua cōmutationū q̄ attēdi p̄t̄ iter duas p sonas quarū qdā sūt iuolūtarie qdā v̄o volū tarie. iuolūtarie qdē qn̄ aligs v̄t̄ re alteri' psona vel ope eo iuito. qdē qdē cōtingit qn̄z occulite p̄ fraudē: qn̄z quidē manifeste p̄ vio lētiā. utruq̄ at cōtingit aut i rē aut i psona p̄priā aut i psonā iuictā. i rē qdē si occulite vñ rē alteri' accipiat vocatur furtū. si at ma nifeste vocatur rapina: i psonā at p̄priā k̄ q̄tū ad ipsā cōsistētiā p̄soe: vel q̄tū ad dignitātē ip̄si'. si at q̄tū ad cōsistētiā psonae: sic le ditur aligs occulite p̄ dolosā occisionē seu p̄ cussionē et p̄ veneni exhibitionē. manifeste at p̄ manifestā occisionē aut per icaceratōne aut p̄ hyperatōne seu mēbri m̄utilatōem.

q̄tū āt ad dignitatē persone ledīf alīqs. occulte qdē per falsa testimonia seu derractio-
nes qb' alicui auffert famā suā t p alia b'mo-
di. manifeste āt p accusationē i iudicio seu p
duiti illatōez. q̄tū āt ad psonā cōiūctā ledi-
tur alīgs i vpxre vt i plib⁹ occulite p adul-
terii. i suo aut cū alīgs fūū seducit ut a do-
mino discedat. t h' etiā manifeste fieri pñt.
t eadē rō ē de alīs psonis cōiūctis i q̄s etiā
pñt oib⁹ modis iurie cōmitti sicut i psōaz
principale. s; adulterii t fūū seductio sūt p
prie iurie circa has psōas: tñ q̄s fūū ē posses-
sio qdā dñi h' refert ad furtū. voluntarie āt cō-
mūtationes dicūt qñ alīgs voluntarie trās-
fert rē suā i alterū. t si qdē simpliciē i alterū
trāsferat rē suā absq; debito sicut i donatōe
nō ē act⁹ iusticie s; liberalitatis. itātū āt ad
iusticiā voluntariā translatio pñinet i c̄tū est
ibi aliqd de rōne debiti: qdē qdē cōtingit ml
tipliciē. vno qñ gs transfert simpliciē rē su-
am i alterū p recōpensatione alterius rei. si
cuit accidit i vēditōe t ep̄tiōe. alio qñ alīgs
tradit rē suā alteri cōcedē ei vñū rei cū dñi
to recipandi rē. t si qdē gratis cōcedit usū
rei vocat vñfruct⁹ i reb⁹ q̄ aliqd fructificat
vel simpliciē mutuū seu accōmodatiū i reb⁹
q̄ nō fructificant: sicut sūt denary vasa t h'
mōi. si vero nec ipse vñus gratis cōcedit vo-
cas locatio t cōductio. 3⁹ mō alīgs tradit rē
suā vt recipandā nō rōne vñus s; vel rōe cō-
seruatōis sicut i deposito: nel rōne obligatō-
nis sicut cū gs rē suā pignori obligat: seu cū
alīgs p alio fideiubet. i oib⁹ āt h'mōi actō-
nib⁹ sive voluntarijs sive iuolūtarijs est eadē
rō accipiendo mediū fm eq̄litatē recōpensa-
tionis. t iō oēs iste actōes ad vñā spēz iusti-
cie pñinet. s. ad cōmutatiā! Et p h' p3 rñsto
ad oba.

Ad quartum sic pro-
cedit. Videſ p iustū sit simpliciē idē qdē cō-
trapassū. Judiciū. n. dñiū ē simpliciē iustū. s;
bec ē forma diuini iudicij vñ fm p alīgs
fecit patiā: s; illud Marth. 7°. In q̄ iudicio
iudicaueritis iudicabim⁹. t i q̄ mensura mē-
si fueritis remetief vobis. ḡ iustū ē simpliciē
idē qdē ſpassū. P. In vtraq; iusticie specie
datur aliqd alicui fm quādā equalitatē. i re-
spectu qdē ad dignitatē psonē i iusticia di-
ſtributiā: q̄ gde psonē dignitas maxie vi-
def attendi fm opa qb' alīg cōitati seruūt

i respectu āt ad rē i q̄ gs dñificat⁹ est i iusti-
cia cōmutatiā. scđz āt vtrāq; equalitatē
alīgs c̄trapati scđz p̄ fecit. ḡ videſ p̄ iustū
simpliciē fit idē qdē ſpassū. P. Maxime
videſ p̄ nō oī aliquē c̄trapati scđz p̄ fecit
pp̄ differentiā voluntarij t iuolūtarij. g. n. i
uolūtarije fecit iuury min⁹ pñniſ: sed volun-
tariū t iuolūtariū q̄ accipiūt ex pte nra nō
diuersificat mediū iusticie qdē ē mediū rei t
nō quo ad nos. ḡ iustū simpliciē videſ ee idē
qdē c̄trapassū. H̄z h̄ ē p̄ pbs i s̄ ethicorū
pbat nō qdlibet iustū ē c̄trapassū. R. vñ
dō p̄ h' qdē dicif c̄trapassū importat equa-
lem recōpensationē pñsōis ad actionē pce-
dentē. qdē qdē pp̄yssimie dñ i passionibus i
iuriosis qb' alīgs psonā pñimi ledit: pura fi-
pçutit p̄ repūtiaſ. t h' quidē iustū dēfīnia-
tur i lege Exo. 21°. Eddet aia; p aia. oculū
p oculo tc. t q̄ etiā auferre re alteri ē qdē
dā iustū facere. iō secūdario ē i his dicitur
contrapassū prout. s. aliquis qui dñnum in-
tulit in re sua etiā ipse dñificet. t h' etiā iu-
stū dñnum cōtineſ i lege Exo. 22°. Si quis lu-
rat⁹ fuerit bouē aut ouē t occiderit vel ven-
diderit: quinq; boues p vno boue reflituer:
et quatuor oues p vna oue. 3⁹ vno transfeſ
nomē c̄trapassū ad voluntarias cōmutatio-
nes i quib⁹ vtriusq; ē actio et passio: s; volu-
tariū diminuit de rōne pñsōis ut dictū ē. i oī
b' āt his vñ fieri scđz rōne iusticie cōmuta-
tione recōpēsatio scđz equalitatē: ut. s. passio
cōpēsata sit. equal' actiōi. n̄ āt sp̄ eē equalis
si idē sp̄ aliquis patereſ qdē fec. n̄ pñrio qui
dē cū aliquis iuoriole ledat alteri psonā ma-
iorē maior ē actio. q̄ passio eiulde sp̄i quā
ipse patereſ. et iō ille q̄ pçutit pñcipē n̄ solū
repūtē s; multo graui pñniſ: s; iē etiā cum
gs aliquē iuolūtariū i re sua dñificat ma-
ior ē actio q̄ eē passio si sibi sola res illa au-
ferret: qz ipse qui dñificauit alium in re sua
nib⁹ dñificareſ. et iō pñnitur i hoc p̄ ml
tipliciē ſtūtūt: qz ē n̄ solū dñificauit psonā
pñiatā sed rē publicā ei⁹ tutele securita-
tē ſtūtūdō. ſtūtūt etiā nec i cōmutatiōibus
voluntarijs eēt sp̄ equal' passio ſigis daret res
sua accipies rē alteri: qz ſorte res alteri ēt
multo maior q̄ sua. et iō oī scđz quādā pro-
portionatā cōmutatiōez adequare passionē
actōi cōmutationib⁹. ad qdē iuēta sunt nū
missata. et ſic c̄trapassū est cōmutatiū u-
nū. i distributiū āt iusticia locū nō habz. qz

Ende nida

Ad pñmū ſic proce

Ad ſecundū ſic

in distributiva iusticia nō attendit eq̄litas s̄m pportionē rei ad rē v̄l passiōis ad actō nē. vii dī cōtrapassū: s̄z s̄m pportionalitatem rei ad plōas et s̄ dictū ē. Ad p̄mū ḡ dicē dū q̄ illa forma dimini iudicij attēdit s̄z rō nē cōmutatiue iusticie: put. s̄. r̄compēsat p̄ mia meritū et supplicia p̄ctis. Ad scdū dō q̄ si alicui q̄ cōtitati fuiisset retribueretur aliqd p̄ seruitio ip̄so: nō esset b̄ distributie iusticie: s̄z cōmutatiue. i. distributiva. n. iusticia nō attēdit eq̄litas ei⁹ q̄d qs accipit ad id q̄d ip̄se ip̄pendit: s̄z ad id q̄d aliis accipit s̄m modū vtriusq; persone. Ad t̄tū dicendū q̄ q̄n actio iurisq; est voluntaria excedit iuri am. et sic accipit ut maior res. vii oꝝ maiores penā ei recōpēsari nō s̄m differētiā quo ad nos: s̄z s̄m differentiā rei.

Dande s̄cide
randū ē de restituōe. Et circa b̄ q̄rūt octo. p̄ cuius actus sit. 2° vtr̄ necesse sit ad salutē oē ablatū restitui 3° vtr̄ op̄orteat illud multiplicatiū restituē 4° vtr̄ op̄orteat restitui quod quis non absulit. 5° vtr̄ op̄orteat restitui ei a quo acceptū ē. 6° vtr̄ op̄orteat restituere eū q̄ accepit. 7° vtr̄ aliquē aliū. 8° vtr̄ sit statim restituendū.

Ad primū sic proce
ditur. Videl q̄ restitutio nō sit ac̄t iusticie cōmutatiue. Iusticia. n. respicit rōnē debiti s̄z sicut donatio p̄t cē ei⁹ q̄d nō debet: ita ēt et restitutio. ḡ restitutio nō ē ac̄t alicui⁹ p̄t iusticie. P. Illud q̄d īā trāsyt et nō ē restitui nō p̄t. s̄z iusticia et iūsticia sunt circa q̄dā actiones et passiōes q̄ nō manēt s̄z trāsēt ḡ restitutio nō videt eē ac̄t alicui⁹ p̄t iusticie. P. Restitutio ē q̄dā recōpensatio ei⁹ q̄d subtractū ē: s̄z aligd p̄t hōi substrahi nō solū ī cōmutatiōe s̄z ēt ī distributiōe: puta cū aligs distribuēs min⁹ dat alicui q̄d dēat h̄re. ḡ restitutio nō magis ē ac̄t cōmutatiue iusticie q̄d distributie. S; 3. Restitutio ablatōi opponit. s̄z ablatio rei alienē ē ac̄t iūsticie circa cōmutationes. ḡ restitutō ei⁹ ē ac̄t iusticie q̄ ē ī cōmutationib⁹ directiua. P. dō q̄ restituere nihil aliud esse v̄r q̄d iterato aliquē statuere ī possessionē v̄l do minū rei sue. et ita ī restitutio attēdit eq̄

litas iusticie s̄m recōpēsatōe rei ad rē q̄d p̄tiner ad iusticiā cōmutatiū. et iō restitutio ē ac̄t cōmutatiue iusticie: qñ. s. res vni⁹ ab alio h̄e uel p̄ voluntatē ei⁹ sicut ī mutuo vel deposito vel ī voluntatē ei⁹ sicut ī rapia l̄ surto. Ad primū ḡ dō q̄ illud q̄d alteri non debet nō ē pp̄rie loquēdo ei⁹ et si aliqui eius fuerit et iō magis v̄r ēē noua donatio q̄d r̄stitutio cū qs alteri reddit q̄d ei non debet. h̄z tñ aliquā similitudinē restitutōis: q̄z res mālit̄ eadē ē: nō tñ est eadē s̄m formale rōnē quā respicit iusticia q̄d ē ēē suū alicui⁹. vii nec p̄ p̄rie restitutio d̄. Ad secundū dicendum q̄ nom̄ restitutōis īq̄tū imponit iteratōne quādā sup̄pōit rei idēptitatē. et iō s̄m p̄inaz ip̄ositione noīs restitutio videt locū h̄re p̄cipue in rebus exteriorib⁹: q̄ manētes eades et s̄m substantiā et s̄z ius dñi ab vno p̄nt ad aliū deuenire. s̄z sicut ab h̄mōi rebus nom̄ cōmutatiōis trāslatū ē ad actiōes v̄l passiōes q̄ p̄tinēt ad reuerētiā vel iūriā alicuius p̄so ne seu noctūmentū ul̄ p̄fectū: ita ēt nom̄ restitutio ad b̄ deriuāt: que h̄z realiter n̄ manēt tñ manēt ī effectu vel corpāli: puta cūz ex p̄cūsōde ledī corp⁹. vel q̄ ē ī opinione hominū: sicut cū aligs verbo opprobioso remanet infamat̄ vel eriā minoratus ī suo honorē. Ad t̄tū dō q̄ recōpensatio quā fac̄ distri buens ei cui dedit minus q̄d debuit sit per cōparationē rei ad rē: ut si quanto minus habuit q̄d debuit tanto plus ei def. et ideo īā p̄net ad iusticiā cōmutatiū.

Ad secundū sic pro
cedit. Videl q̄ n̄ sit ncciuā ad salutē q̄ fiat restitutio eius q̄d ablatū ē. Qd. n. ē ip̄ossibile nō ē de necessitate salutis: s̄z aliqui ip̄ossibile ē restitutē id q̄d ē ablatū: puta cū aligs abstulit alicui mēbrū vel vitā. ḡ nō v̄r ēē de necessitate salutis q̄ aligs restituat q̄d alicui abstulit. P. Cōmittere aliquō p̄ctū nō ē d̄ ne cessitate salutis: q̄z sic hō eēt pplexus. s̄z qñz illud q̄d auferē nō p̄t restitui sine p̄ctō: puta cū aligs alicui famā abstulit v̄x dicendo ḡ restituere ablatū nō ē de necessitate salutis. P. Qd factū ē nō p̄t fieri ut factū nō fuit. s̄z aliqui alicui auferē honor sue p̄sonē ex h̄ ip̄o q̄ passus ē ab aliquē iūste vitupāte eū. ḡ nō p̄t sibi restitui q̄d ablatū est. et ita nō ē d̄ necessitate salutis restitutē ablatū est. P. Ille q̄ sp̄edit aliquē ab aliquē bono cōsequēdo videt

2
dat eius nōcumentū quē ipedit pp̄t odium
vel vidictā aut aliquid b̄mōi. et tunc si ipedit
ne p̄bēda def̄ dīgno ɔulēs q̄ nō def̄ āteq̄
sit firmatū q̄d ei def̄ tenetur qdē ad aliquā
recōpēsationē pensatis ɔditionib⁹ p̄sonaz
et negoc⁹ fīm arbitriū sapiētis nō tñ tenet
ad eq̄le: qz ille nondū fuerat accept⁹ et posat
multiplicē ipediri. si vero iā; firmatum sit
q̄ alicui def̄ p̄bēda et aliga pp̄t idebitā cāz
pcuret q̄d reuocetur. idē ē ac si iā habita ei
auferret. et iō tenetur ad restitutōnē eq̄lis:
tñ scdm suā facultatē.

Ad tertiuꝝ sic proce

ditur. Quidē q̄ nō sufficiat restituere simplū
q̄d iuste ablātuꝝ ē. Dī. n. e. 22. H̄is fur
tus fuerit bouē aut ouē. t̄ occiderit vel vēdi
derit. qnq̄ boues p̄ vno boue restituet et q̄
tuor oues p̄ vna oue: h̄i glibet tenet manda
tū dīne legis obfūare. ḡ ille q̄ furat tenetur
restituere quadruplū vel gntuplū. ¶ P. Ea
q̄ scripta sūt ad nīam doctrinā scripta sūt: et
dī. R. o. 15. h̄i Luc. 19. Zache⁹ dixit ad dīz.
H̄igd fraudai reddo quadruplū. ḡ bō dī
restituere multiplicatū id q̄d iuste accepit
¶ P. Nulli pōt iuste auferri id q̄d dare nō
dī. h̄i iudex iuste aufer ab eo qui furatus ē
plus q̄s furat ē. p̄ emenda. ḡ bō dī illud sol
uere. t̄ ita nō suffici redde: simplū. h̄i ē
q̄ restitutio reduc ad equalitatē q̄d iequa
lit̄ ablātuꝝ ē. h̄i aligs reddēdo. q̄d accepit sum
piū reducit ad equalitatē. ḡ solū tenet resti
tuē tñ qua ntū accepit. ¶ P. dī q̄d cū aligs
iuste accipit rē alienā dīlo sūt sibi ɔfideran
da. q̄rū vñū ē iequalitas ex pte rei q̄ qnq̄ ē
fine iuste: ut p̄z i mutuū: aliud aut ē iuste
cū culpa q̄ pōt ee ē cū equalitate rei: puta
cum aligs itēdat iſferre violetiā: h̄i nō p̄ualet
q̄tū ḡ ad primū adhibet remediuꝝ p̄ restitu
tionē inq̄tū p̄ ea equalitas repaſt: ad q̄d suf
ficit q̄ restituat tātuꝝ q̄tū habuerit dī alieno:
h̄i q̄tū ad culpā adhibet remediuꝝ p̄ penā cu
ius iſfictio p̄tinet ad iudicē. t̄ iō anq̄ sit con
dēnatia p̄ iudicē nō tenet restituē plus q̄
acepit: h̄i postq̄denat⁹ est tenet penā sol
uere. t̄ p̄ B. p̄z r̄uſio ad p̄mū: q̄ lex illa deimi
natia ē pene p̄ iudicē iſfigēde cū ad obfūā
tiā judicialē p̄cepti null⁹ teneat p̄ xp̄i aduen
tū ut h̄i habitū ē. pōt tñ idē vel ille statui i. le
ge h̄iāna de qua erit eadē rō. Ad scdū dī
q̄ Zacheus id dixit quasi superrogare volēs

illud ei auferre: qz qd̄ modicū deest q̄si nihil
deesse vñ: ut p̄bs dīc i. 2° p̄b̄ycorū. sed cūz ali
qs ipedit aliquē ne cōseq̄t p̄bēda vel aliquid
busiūmōi nō vñdet q̄ teneat ei ad restitutō
nē p̄bēde: qz qnq̄ nō posset. n̄ gr̄ restituē abla
tū ē de nccitate salutis. h̄i ē qd̄ Aug⁹ di
cit in ep̄la ad Paced. i. 4. q. 5. H̄ires aliena
pp̄t quā p̄ctn̄ ē reddi possit et nō reddit pe
nitētia nō agit h̄i simulat. si at̄ vñc̄t agit nō
remittit p̄ctn̄ n̄f̄ restituaf̄ ablātuꝝ: n̄ ut di
xi restitui pōt nō dīmittit p̄ctn̄ n̄f̄ restituaf̄
ablātuꝝ. ¶ P. dicendū q̄ restituē sic dīc
tū ē actus iusticie cōmutatiue q̄ i. qdā eq̄
litate cōfistit. t̄ iō restituē sp̄ortat redditioꝝ
illiū rei que iuste ablata ē. sic. n. p̄ iteratas
eius exhibitiōnē eq̄lē repaſt. si yō iuste abla
tū sit: iequalitas erit ut ei restituat: qz iusticia ē
equalitate cōfistit. cū ḡ fuār iusticia sit dī ne
cessitate salutis. n̄n̄ ē q̄ restituere id qd̄ in
iuste ablātuꝝ ē alicui sit de nccitate salutis.
¶ Ad primū ḡ dicendū q̄ i. qd̄ nō pōt recō
pensari equivalēs: sufficit q̄ recōpēsēt qd̄
possibile ē: sicut p̄z de honorib⁹ q̄ sūt ad deū
et ad parētēs: ut p̄bs dīc i. 8° ethicorū. t̄ iō qn̄
id qd̄ ē ablātuꝝ nō ē restituibile p̄ aliquid eq̄le
dī fieri recōpēsatio q̄lī possibilis ē: puta cū
aligs alicui abstulit mēbrū dī ei recōpēsare
vel i pecunia vel i aliquo honore cōsiderata
cōditione vñiūq̄ p̄sonaz fīm arbitriū bōi vi
ri. ¶ Ad secūdū dī q̄ aligs pōt alicui famaz
triplicē auferre. vno mō verū dicendo et iu
ste: puta cū aligs crīmē alicui⁹ pdit ordī dī
bito fūato: et tūc non tenet ad redditioꝝ
fame. alio⁹ falsū dicēdo et iuste. et tūc tene
tur restituere famā cōfisitendo se falsū dīxisse:
z. 3° mō vñc̄t dicēdo h̄i iuste: puta cū aliquis
pdit crīmē alteri⁹ h̄i ordinē debītū. et tūc, te
nēt ad restitutiōnē fame q̄tū pōt: sine men
dacio tñ vtpote q̄ dicat se male dīxisse: l̄ q̄
iuste eū diffamauerit: vel si nō possit famaz
restituēt debēt ei alit̄ i recōpēsare sic et ī alius
dictū ē. ¶ Ad tīu dī q̄ actio cōtūmeliā infe
rentis nō pōt fieri vt nō fuerit: pōt tñ fieri ut
ei⁹ effectus. s. diminutio dignitatis p̄sonaz i
opiniōe boiūꝝ repare p̄ exhibitionē reuerē
tie. ¶ Ad q̄tū dī q̄ aligs pōt ipediri aliquē
ne h̄eat p̄bēda multiplicēt. vno⁹ iuste puta si
itendēs honorē dei vel vtilitatē ecclie p̄cu
ret q̄ def̄ alicui p̄sonaz digniori. et tūc nullo
mō tenet ad restitutiōnē vel ad aliquā recō
pēsationē faciendā. alio⁹ iuste puta si intē

vnde et p̄misserat: ecce dñm̄.lū bonorū meo
rū do paupib⁹. Ad tertiu dō q̄ index dē
nādo iuste pōt accipe aligd apli⁹ loco emen
de qđ tñ añq̄ dēniaref nō debebat.

Ad quartum sic pro

cedit. Videf q̄ aligs debeat restituē qđ nō
abstulit. Ille. n. ḡ dānū lsert alicui tenet dā
nū remouē. sed qñq; aligs dānificat aliquē
ultra id qđ accepit: puta cū aligs effodit se
mina dānificat eū ḡ semi auit in tota messe
futura. et sic videf q̄ teneat ad ei⁹ restitutō
nē. ḡ aligs tenet ad restitutionē ei⁹ qđ non
abstulit. P. Ille q̄ detet pecūtiā creditorj
ultra ēminū p̄fixū videf eū dānificare in to
to eo qđ lucrari de pecunia possit: qđ tñ ipē
nō auferit. ḡ videf q̄ aligs teneat restituere
qđ nō abstulit. P. Justicia humana dñiua
tur a iusticia dīna. s̄z deo dō aligs restituere
plus q̄ accepit ab eo. s̄z illō Math. 25°. Hci
ebas q̄ meto vbi nō semino. et gregorio vbi n̄
sparsū. ḡ iustū ē vt etiā restituat hōi aliquid
qđ nō accepit. S̄z h̄ ē q̄ recōpēatio ad
iusticiā p̄tinet içtū eq̄litatē facit. s̄z si aligs
restitueref qđ nō accepit h̄ nō eēt eq̄le. ḡ ta
lis restitutio nō ē iustū q̄ fiat. R. dicēdū
q̄ aciq; dānificat aliquē videtur ei aufer
id i q̄ ipsū dānificat. dānū. n. dō ex eo q̄ ali
gs min⁹ h̄ q̄ dō h̄re fīm p̄bī i⁹ ethicorū. et
iō hō tenet ad restitutioē ei⁹ i q̄aliquē dā
nificauit. s̄z aligs dānificat dupliciter. vno⁹
q̄ aufer ei id qđ actu h̄ebat. et tale dānū est
s̄restituendū fīm recōpēationē eq̄lis: pu
ta si aligs dānificet aliquē diruēs domū ei⁹
tenet ad tantū içtū valet dom⁹. alio⁹ dānifi
cat aligs aliquēs ipediendo ne adipiscat qđ
erat i via h̄ndi. et tale dānū nō o⁹ recōpēare
et eq̄: q̄ min⁹ h̄re aligd virtute q̄ h̄re actu
q̄ at ē i via adipiscendi aligd h̄ illud solū s̄z
virtutē v̄l potētiā. et iō si redderef ei ut h̄ret
h̄ i actu restitueref ei qđ ē ablatū nō simplū
s̄z multiplicatū: qđ nō ē d̄ccitate restitutō
nis vt dictū ē. tenet tñ aliquā recōpēatio
nē facē fīm iōditionē psonaz et negocioruz.
Et p̄ h̄ p̄z r̄fis ad p̄mū et secūdū. nā ille qui
semē sparsit i agro nōdū h̄ messē i actu sed
solū i virtute. et sitr ille q̄ h̄ pecuniā nōdū
h̄ lucz i actu s̄z solū v̄tute. et v̄tūq; pōt m̄
tiplicatū ipediri. Ad tertiu dō q̄ de⁹ nibil r̄
quirit ab hoie nisi bonū qđ ipse i nob semia
uit. et iō v̄bū illud vel itelligit fīm prauaz eri-

stitionē fui pigri q̄ existimauit se ab alio
nō accepisse: vel itelligit q̄tū ad h̄ q̄ de⁹ re
grita nob̄ fructus donoz q̄ sūt abeo et a no
bis: q̄uis ipsa dona a deo sūt sine nob̄.

Ad quintum sic pro

cedit. Videf q̄ n̄ oporeat sp̄ restitutōez fa
cere ei a q̄ acceptū ē aligd. Nulli. n. debem⁹
noce. s̄z aliqñ eēt i nocumentū hois si ūdde
retur qđ ab eo acceptiz ē vel ēt i nocumen
tū aliorū. puta si aligs redderet gladiū depo
siū furioso. ḡ nō sp̄ est restituendū ei a q̄ ac
ceptū ē. P. Ille q̄ illicite aligd dedit n̄ me
ref illud recipare: s̄z qñq; aligs illicite dat
qđ alii etiā illicite accipit: sicut apparet i dā
te et recipiēte aligd simoniace. ḡ nō sp̄ resti
tuendū ē ei a q̄ acceptū ē. P. Null' tenet ad
ipossible. s̄z qñz ē ipossible restituere ei a q̄
acceptū ē: vel qz ē mortuus: vel qz nimis di
stat: uel qz ē ignot⁹. ḡ nō sp̄ facienda ē resti
tutio ei a q̄ acceptū ē. P. Magis dō hō ūcō
pensare ei a q̄ maius bñficiū accepit. sed ab
alios psonis hō pl⁹ accepit beneficij q̄ ab il
lo q̄ mutuauit vel depositu sicut a p̄tib⁹. ḡ
magis subvēiendū ē qñz alicui psonē alteri
q̄ restituendū ei a q̄ acceptū ē. P. Uanū ē
restituere illud qđ ad manū restituentis per
restitutioē peruenit. s̄z si p̄lat⁹ iuste aligd
ecclie subtraxit et ei restituat ad manū ei⁹ d
ueniet: qz ipse ē rex ecclie ūcuator. ḡ nō dēt
restituere ecclie a q̄ abstulit. et sic nō sp̄ resti
tuendū ē ei a q̄ ē ablatū. S̄z h̄ ē qđ dō R. o.
iz. Feddite oib⁹ debita: cui tributū tributū
cui vectigal vec igal. R. dicēdū q̄ p̄ resti
tutioē fit reductio ad eq̄litatē cōmutatiue
iustitie q̄ consistit i rex adequatōe sicut di
ctū ē. h̄mōi aut rerū adeq̄tio fieri nō possz
nisi ei q̄ min⁹ h̄ q̄ qđ suū est supplef qđ de
est. et ad hanc suppletionē faciēdā necesse ē
vt ei fiat restitutio a q̄ acceptū ē. Ad p̄mū
ḡ dicēdū q̄ qñ res restituēda appet eēt ḡui
ter nocua ei cui restitutio faciēda ē vel alii
nō ei dō tūc restitui: qz restitutio ordinatur
ad vtilitatē ei⁹ cui ūtituiſ. oſa. n. q̄ possidēt
sub rōne vtilis cadūt: nec tñ debet ille q̄ de
tiet rē alienā sibi appropriare s̄z vel ūseruare
ut cōgruo tpe restituat: uel etiā alibi tradere
tūtī ūseruādam. Ad secūdū dō q̄ aligs
dupliciter aligd dat illicite. vno⁹ qz ipsa da
tio ē illicita et h̄ legē: sicut p̄z in eo q̄ simo
niace aligd dedit. et talis meref amitter qđ

redit, unde nō dū ei restitutio fieri de his. et
qr etiā ille q acceptū legē accepit nō dū sibi
retinere sed dū i pios v̄sus quertere. alio⁹ ali
quis illicite dar: qr ppter rē illicitā dat. licet
ipsa datio nō sit illicita: sicut cū gs dat mere
trici ppter fornicationē. unde t mulier pōt
sibi reuicere qd ei datū ē. s̄ si sup̄flue ad frau
dez vel dolū extorsisset tenet eidez restitu
re. Ad tertium dū q si ille cui dū fieri restitu
tio sit oī igno⁹ dū hō restituere fīm q pōt
s. dando i el ynas p̄ salutē ipsi⁹ siue sit mor
tu⁹ siue sit viu⁹: pmissa tñ diligentē i ḡfītōe dū
psona ei⁹ cui⁹ restitutio facienda. si vero sit
mortu⁹ ille cui⁹ ē restitutō facienda dū restitui
heredi ei⁹ qui oputat q̄i vna psona cū ipo. si
ho ille sit multū distans dū sibi trāsmitti qd
ei debet. t p̄cipue si fit res magni valoris et
possit cōmode transmitti: aliogn dū aliq lo
co tuto dōpō ut p̄ eo ōfuerit t dōno significari
Ad quartū dū q aliquis de B qd ē sibi p̄
priū dū magis satisfacere pentib⁹ uel his a q
bus acceptit maiora būficia: nō at dū aliquis
recōpensare būfactori dalieno: qd otigeret
si qd dū vni alteri restitueret nisi forte in ca
su extreme necessitatē i q posset t deberet
aliquis ē auferre alienā ut p̄ pri ſhuēret. Ad
quintū dicēdū q plat⁹ pōt rē ecclie surripe
re triplicē. vno⁹ si rē ecclie nō sibi deputatā
s̄ alteri sibi v̄surparer: puta si eph⁹ v̄surparet
sibi rē copl. t tūc plānū ē qd dū restitutē po
nēdo i man⁹ eoy ad q̄s de iure ptinet. alio⁹
si rē ecclie sue custodie deputatā i alteri⁹ do
minū trāferat: puta cōsanguinei vel amici
t tūc dū restitueret ecclie. t sub sua cura h̄e
ut ad successore p̄uēiat. 3⁹ mō pōt plat⁹ sur
ripe rē ecclie solo aio dū. s. icipit h̄e animuz
possidēdi eā ut suā: t nō noīe ecclie. t tūc dū
restitueret talē aiuz deponēdo.

Ad sextum sic proce
dif. Vide q nō teneat s̄p restituē ille qui
acceptit. Per restitutōc, n. repas eq̄litas iu
sticie q̄ existit i B q̄ subtrahat ei q pl⁹ h̄z t dū
tur ei qui min⁹ h̄z. s̄ otigit qñz q̄ ille qui rē
aliquā ſtraxit alicui n̄ h̄z eā. s̄ duēit ad ma
nuis altē. ḡ nō tenet ille restitueret q̄ acceptit
s̄al⁹ q̄ rē h̄z. 3. Null⁹ tenet crime suū dte
gere. s̄ aliquā aligs restitutō faciendo cri
men suū detegit: ut p̄z i furto. ḡ nō sp tenet
ille q̄ abstulit restitueret. 3. Eiusdē rei nō
ē multotiens restitutō facienda. s̄ qñz mul

ti simul rent aliquā ſurripuit t vñ⁹ eom⁹ ea
itegre restituit. q̄ non sp ille q̄ acceptit tenet
ad restitutēdū. 3. Ille q̄ peccauit tenet
ſatissacere. s̄ restitutio ad ſatisfactōnē p̄t
ḡ ille q̄ abstulit tenet restituere. 3. Dicē
dū q̄ circa illum q̄ rē alienā acceptit duo ſe
cōſideranda. s. ipsa res accepta: t ipsa accep
tio. rōne aut̄ rei tenet eā ſtituere q̄ dū cā
apud se h̄z: qr qd h̄z v̄ltra id qd suū ē dū ei ſb
trabi t dari ei cui deest fīm formaz cōmuta
tione iuſticie. ſed ipsa acceptio rei alienē pōt
triplicē ſe h̄e. q̄i q̄. n. ē i uroſa. s. 3. voluntate
ē existē ei⁹ qui ē rei dñs: ut p̄z i furto tra
pina. t tūc tenet ad reſtitutionē nō ſolū rōne
rei ſe etiā rōne iuſtioſe actiōis ēt ſi res apud
ipsu⁹ nō remaneat. ſicut. n. qui p̄cūt aliquē
tenet recōpensare iuſtia ſaſlo q̄uis apud
ipsu⁹ nihil maneat: ita ēt qui furaf uel rapit
tenet ad recōpensatōe dāni illati etiā ſi ni
hil inde habeat t v̄teri⁹ p̄ iuſtia illata dū pu
niri. alio⁹ aligs accipit rē alteri⁹ i uſtilitatem
ſuā abſeq̄ iuſtia cū voluntate. s. ei⁹ cu⁹ ē res
ſicut p̄z i mutuis. t tūc ille q̄ accipit tenet
ad reſtitutionē ei⁹ qd acceptit: nō ſolū ratiōe
rei: ſed ēt rōne acceptōis: etiā ſi rem amicit
tenet recōpensare ei qui ḡvñ ſecit: qd nō ſie
ret ſi p̄ B dāni ſcurrat. 3⁹ mō aliquis accipit
rē alteri⁹ abſeq̄ iuſtia nō p̄ ſua uſtilitate. ſicut
p̄z i dōpoſit. t iō ille qui ſic accipit i nllō te
neſ rōne acceptōis quinimō accipieđo ipe
dit obſequiū: tenet at rōne rei. t p̄p B ſi ei
ſubtrahat ſe abſeq̄ ſua culpa n̄ tenet ad ſu
am reſtitutionē. ſec⁹ aut̄ cēt ſi cū magna ſua
culpa rē depositā amitteret. Ad p̄mū ḡ dō
q̄ restitutio nō o: dīnaſ p̄ncipalit ad B ſi il
le qui pl⁹ h̄z q̄ dū h̄e definiat: ſz ad B q̄ illi q
min⁹ h̄z ſuppleat. vñ in hiſ reb⁹ q̄ vñus pōt
ab alio accipe ſine ei⁹ detrimēto nō h̄z locū
reſtitutio: puta cū aliquis accipit lumen a cā
dela alteri⁹. t iō q̄uis ille qui abstulit n̄ h̄e
id qd acceptit ſz l̄ alii ſit trāſlatū: qr n̄ alie
pias ſe ſua tenet ei ad reſtitutionē t ille qui
rē abstulit rōne iuſtioſe actiōis t ille qui rez
h̄z rōne ipſius rei. Ad ſecundum dicēdū
q̄ hō et ſi nō teneat crimē ſuū detegere deo i
cōfessione. t ita p̄ ſacerdotē cui cofiteſ pōt
reſtitutionē facere rei alienē. 3. Ad tñu dō
q̄ qr restitutio p̄ncipalit ordinat ad remo
uendū dāni ei⁹ a q̄ ē aligd iuſte ablātū. iō
poſtq̄ ei ſeſtitutio ſufficiē ſacta ē p̄vnuſ

alij nō tenēt ei vlt̄ri restituē. s̄z magl refusū
one facere ei g restituit. qd tamen pōt dō
nare.

Ad septimum sic pro
cedit. **V**ides q̄ illi g nō acceperūt nō teneā
tur restituere. **R**estitutō. n. qdā pena ē acci
pientis. s̄z nullus dō puniri nisi g peccauit. g
nullus dō restituere nisi g acceptit. **P**. **J**usti
cia nō obligat aliquid ad b̄ q̄ rē alteri auge
at. s̄z si ad restituē teneret n̄ solū ille qui
acceptit s̄z etiā illi q̄ q̄liēcūq̄ coopāt. augere
tur ex h̄ res ill̄ cui ē aliquid subtractū : tū q̄
sibi m̄litionē restituē fieret: tū ēt q̄ q̄liēcūq̄ ali
q̄ opā dāt ad b̄ q̄ aliquid res alicui aferat que
in ei nō auferit. g nō tenēt alij ad restituō
nē. **P**. Nullus tenēt se piculo exponēt ad
b̄ q̄ rē alteri saluet. s̄z aliqui manifestādo la
tronē vel ei resistēdo aliquid piculo moris se
exponeret. nō g tenēt aliquid ad restituēez
pp̄t b̄ q̄ non manifestādo latronē v̄l n̄ ei re
siliit. **H**̄z ē qd̄ dī Rō. p. Digni sunt mor
te nō solū q̄ faciunt s̄z ēt q̄ d̄sentīt facienti
bus. g pari rōe etiā d̄sentītēs debēt restitu
ere. **R**ō dō sicut dictū ē: ad restituēez te
nef aliquid nō solū rōne rei alienē quaz acce
pit s̄z etiā rōne iuriōse acceptōis. t̄ iō quicū
q̄ est cā iuste acceptōis tenēt ad restituō
nē. qd̄ qd̄ contingit duplicit̄. directe. s. t̄ id̄
cte. Directe. qd̄ q̄ id̄cūt aliquid alituz ad ac
cipiendū. t̄ h̄ qd̄ triplicit̄. p̄ qd̄ modo mo
uendo ad ipsā acceptanceē. qd̄ quidē fit acci
piēdo cōsulēdo. cōsentiendo expresse t̄ lau
dando aliquē q̄si strenuū de hoc q̄ aliea ac
cipit. alio ex pte ipsi accipiēt: qz. s. eū recep
tat l̄ q̄liēcūq̄ ei auxiliū fert. 3° mō ex pte rei
accepte: qz. s. pticeps ē furtū vel rapie vel q̄si
soci maleficij. Indirecte vō q̄si aliquid n̄ ip
dit cuz possit t̄ debeat ipedire: vel q̄ subtra
bit p̄ceptū sive q̄si ipediens furtū vel rapi
nā: vel q̄ subtrahit sūi auxiliū q̄ posset obſi
stere: vel q̄ occultat p̄ factū. q̄ his versibus
comprehendit. Iussio q̄silii q̄sensus palpo re
cursus. Participās mut nō obſtans nō ma
nifestāt. Scieđū tū q̄ q̄nq̄ p̄missor sp̄ obli
gat ad restituē. p̄ iussio: qz ille q̄ iuber ē
principalē mouēs. vñ ipse principalē tenēt
ad restituēdū. 2° q̄sēl̄ i eo fine q̄ rapina fieri
nō pōt. 3° recursus q̄n. s. aliquid ē receptator la
tronū t̄ eis p̄ocinū p̄stat. 4° p̄cipiatō q̄n
s. aliquis participat i criminē latrociniū t̄ in

pda. 5° tenēt ille q̄ nō obſtāt cū obſtare tene
atur: sicut p̄ncipes q̄ tenēt custodire iusti
ciā i tra si p̄ eom defecū latrones icrescunt
ad restituē tenēt: qz reddit̄ q̄s bñt sunt
q̄i stipēdia ad hoc iſtituta vt iusticiā obſuet i
tra. i alij at casib̄ enumeratis n̄ sp̄ obligat
aliquid ad restituēdū. nō. n. sp̄ consiliū vel adu
latio v̄l aliquid b̄mōi est efficax cā rapine. vñ
tūc solū tenēt q̄ſilitor aut palpo. i. adulator
ad restituē q̄n pbabilit̄ estimari pōt q̄
ex b̄mōi causis fuerit iuste acceptio suble
cuta. **A**d primū g dō q̄ nō solū peccat il
le q̄ p̄ctū exequit̄: s̄z et qui quocūq̄ modo
peti ē cā: sive cōſiliado sive p̄cipiendo sive q̄
uis alio mō. **A**d secūdū dō q̄ principalē
tenetur restituere ille qui est p̄ncipalis i fa
cto. p̄ncipalē qd̄ p̄cipies: secūdario vō ex
quens. t̄ cōsequēt alij p̄ordinē. vno tū resti
tuente illi q̄ passus ē dānū: alij eidē restituē
re nō tenēt. s̄z illi q̄ sūt p̄ncipales i facto et
ad q̄s res puenit tenēt alij restituēt q̄ ſt̄i
tuerit. qn̄ at aliquis p̄cipit iuste acceptōez
q̄ nō ſb̄sequit̄. n̄ ē restituēto facienda cū resti
tutio p̄ncipalē ordies ad reintegrādā rē eī q̄
iuste ē vanificat̄. **A**d t̄tiū vō q̄ non sp̄ ille
q̄ nō manifestat latronē tenēt ad restituēez
aut qui n̄ obſtāt: vel q̄ nō rep̄hēdit. sed soluz
q̄i icūbit alicui ex officio: sicut p̄ncipibus
terre quib̄ ex hoc n̄ m̄ltū iminet p̄cūlum
pp̄t hoc. n. p̄tate publica potiūt vt sūt iuste
cie costodes.

Ad octauum sic pro

cedit. **V**ides q̄ n̄ teneāt aliquid restituere sta
tim. s̄z poti licite possit restituētē differre
Precepta. n. affirmatiua nō obligat ad sp̄. s̄z
nccitas restituēdi iminet ex p̄cepto affirma
tivo. g nō obligat hō ad statū restituēdū. **P**
Null̄ tenēt ad ipossible. s̄z q̄nq̄ aliquid n̄ pōt
statū restituere. g null̄ tenēt ad statū restitu
endū. **P**. **R**estitutio ē qd̄ act̄ virtutis. s.
iusticie. t̄ps at ē vna de circūstātib̄ q̄ requi
runt ad act̄ vntū. cū g alie circūstātie non
sunt detinātē in actib̄ vntū. s̄z detinābilet
fm rōne prudētie. v̄r q̄ nec i restituētē sit
t̄ps detinātū: ut. s. aliquid teneatur ad statū
restituēndū. **H**ed h̄ ē q̄ eadē rō eē videt̄
i oibus q̄ sūt restituēda. sed ille q̄ cōducit
opa mercēnary n̄ pōt differre restituētē.
ut p̄z p̄ illud qd̄ hēt Leuit. i9: Non morabi
tur op̄ mercēnary tui apud te vſq̄ mane

ḡ necq; i alys restitutōnib; faciēdis pōt fieri
dilatio: s̄ statī restituere oꝝ. **R**o dīcēdū q; ficit accipere rē alienā ē pētm̄ ī justiciā ita
et detinē eā: q; p b; q; aligs dñinet rē alienā
iūto dño. ipedit eū ab vñu rei sue: t̄ sic ei fac
iuriā. manifestū ē at q; nec p modicum rē
pus licer in pctō morari. s̄ glibet tenet p̄tēz
statī deserere: s̄m illō **Ecc.** 21. Quasi a facie
colibri fuge p̄tā, t̄ iō glibz tenetur statīz re
stituere si pōt: uel petē dilationē ab eo q; hēt
vñu rei cōcedē. Ad p̄mū ḡ dō q; p̄ceptū d̄ re
stitutione facienda q̄uis fm̄ formā sit affir
matū. iplicat tñ i se negatiū p̄ceptū i q; p̄
hibemur rē alteri dñinet. Ad scđz dō q; qn̄
aliquis nō pōt statīz restituere: ipsa ipoten
tia absoluīt eū ab istanti restitutōe faciēda
ficit et totaliē a restitutōe absoluīt si oio
fit ipotens. tñ remissionē uel dilationem
petere ab eo cui debet: aut per se aut paliū.
Ad tertium dō q; cuiuscq; circumstātie
omissio ſrīas ſtuti. p̄ deſminato ē hñdū q;
oz illā circumstātie obſtruare: t̄ q; p̄ dilatōz re
ſtitutōis omittit pētm̄ iniuste detē: onis qd̄
iusticie opponi. iō nccē ē tps; ē deſminatu
ui statī restituuntio ſiat.

O Einde ſide
randū ē de vitis oppoſit p̄
dictis iusticie prib;. **E**c p̄
de acceptione pſonarū q;
opponit iusticie distributi
ue. 2° de petis q; opponit iusticie cōmutati
e. Circa primū q̄ruſ q̄tuoz. p̄ vtrꝝ pſonarū ac
ceptio ſit pētm̄. 2° vtrꝝ hēat locū i dispēta
tionē ſpūlū. 3° vtrꝝ i exhibitione honoris
4° vtrꝝ i iudicys.

Ad primū ſic proce
dit. Videſ q; pſonarū acceptio nō ſit pētm̄
In noīe. n. pſone intelligit pſone dignitas
ſi cōſiderare dignitates pſonarū p̄tinet ad di
ſtributiuā iusticiā. ḡ pſonarū acceptio non ē
pētm̄. **I**n reb; huaniſ pſoeſut p̄ncipali
ores q; res: q; res ſit p̄p̄ pſonas t̄ nō econ
uerso. ſi rerū acceptio nō ē pētm̄. ḡ mltō mi
nus acceptio pſonarū. **P**. Apud deū nllā
pōt ēē in iugis uel pētm̄. ſy deū videſ pſoas
accipe: q; iterdū duorū hoīu; vñi; cōditiōis
vñi; affunīt p̄ grāz t̄ alterū relingt in pctō
fm̄ illud **Matth.** 24. Duo erūt i lecto vñus
affumēt t̄ ali' relinq̄t. ḡ acceptio pſonarū

nō ē pētm̄. **P**35. Nibil p̄hibet i lege vñia
niſi p̄cēm: ſi pſonarū acceptio p̄hibet Deū?
p̄. vbi dī. **N**ō accipieti cuiuscq; pſonarū. ḡ pſo
narū acceptio ē pētm̄. **R**o dō q; pſonarū
acceptio opponi iusticie distributiuā. con
ſtit. n. equalitas distributiuā iusticie i b; q;
dīſia pſonis orſa tr. buū ſm̄ pportionē ad
dignitates pſonarū. ſi ḡ aligs cōideret illā p̄p̄
etate pſone p̄p̄. quā aligd qd̄ ei cōſerf eti ci
debitū nō ē acceptio pſone ſi cāe. vnde glo,
super illud ad **Eph.** 6. **P**ersonarū acceptio
nō ē apud deū. dicit q; deū iuxta iustū cau
ſas discernit nō personas: puta cuſi aliquis p̄
moueat aliquē ad magiſteriū properi ſuū
cientiā ſcientiē: h̄ attendit cauſa debita nō
perſona. ſi at aliquis cōideret in eo cuſi ali
quid refert n̄ id p̄p̄ qd̄ ei dat eē ei p̄
portionatū uel dñi. ſi ſolū p̄p̄ h̄ p̄iſte bo
puta petr̄ i martin̄ ē. h̄ ē acceptio pſone q;
n̄ auribū ei aligd p̄p̄ aliquā cam q; faciat
ei dignū. ſi ſimpliſiē attribuit pſone. ad pſo
na at refert q̄ci q; cōditiō nō facies ad cāz
p̄p̄ quā ſit digi. h̄ dono: puta ſi aligs pmo
ueat aliquē ad plationē uel magiſteriū q; ē
dunes uel q; ē cōſanguine ſuū. ē acceptio
pſone. ſtingit tñ aliquā cōditiō ſone fa
cere eā dignā ſpectu vñi rei t̄ nō ſpectu
alterius: ficit cōſanguineitas facit aliquē vi
gnū ad h̄ q; iſtituāt heres p̄nony: nō at
ad h̄ q; cōſerf ei plato ecclesiastica. t̄ iō ea
dē cōditiō ſone i vno negocio cōiderata fa
cit acceptiō ſone. i alio at non facit. ſic ſi
p̄p̄ pſonarū acceptio oppoſit iusticie oſtri
butiuā i h̄ p̄ier pportionē agit. nibil at op
ponit ſtuti niſi pētm̄. vñi ſequēs ē p̄ pſo
raū acceptio ſit pētm̄. **A**d primū ḡ dō q; in
distributiuā iusticia cōiderant ſuūdes per
ſonarū q; faciūt ad dignitatē uel debiti cam
ſi i acceptiō ſone cōiderant ſuūdes
q; nō faciūt ad cam ut dīctū ē. **A**d ſecun
dū dō q; pſone pportionat ſi dignitatē
distributiuā ſit attendētē tāq; proprie cause
cuſi at cōiderāt ipſe pſone attēditur n̄ cā ut
cā. et iō p̄p̄ q; q̄uis pſone ſint digniores ſuū
pliciſ ſi tñ ſit digniores qd̄ h̄. **A**d triū
dō q; duplex ē datō. vna gdē p̄tinēt ad iusti
ciā. qua. ſi aligs dat alicui qd̄ ei dōbetur et cir
ca tales datōes attēditur pſonarū acceptio.
alia ē datō ad libalitatē p̄tinēt: ſi. gratis

datur alicui qđ ei nō debet. et talis ē collatō
muneꝝ grē q̄ quā p̄tōres assumūt a dō. et s̄
bac donatione nō h̄z locū p̄sonarū acceptio
q̄ quilibet absq; iusticia potest ē suo dare
quantū vult et cui vult: fm illud Math. 20.
Aut non licet m̄bi qđ volo facere. tolle qđ
tuū ē vade.

Ad secunduz sic pro

cedit. Videſ q̄ i dispensatione spūaliū locū
nō habeat p̄sonarū acceptio. Conferre. n. di
gnitatē ecclesiasticā seu b̄ficiū alicui pp̄c
consanguineitatē videſ ad acceptioñ p̄ o
narū prīne: q̄ cōsanguineitas nō ē cā faci
ens hōiez dignū ecclastico b̄ficio. s̄ b̄ n̄ v̄
ē p̄tīn: cū h̄ ex cōsuetudie plati ecclie faci
ant. ḡ p̄tīn p̄sonarū acceptiois nō v̄ locum
habet i dispensatioñ spūaliū. ¶ ¶ Preferre
diuitē paupi videſ ad acceptioñ p̄sonarū p̄
timere: ut p̄ Jaco. 2. sed faciliter dispensat cū
diuitib̄ et potentib̄ p̄ i gradu p̄hibito ſhāt
m̄imoniū q̄ cū alīs. ḡ p̄tīn p̄sonarū acce
ptionis n̄ videſ locū h̄re circa dispensatioñes
spūaliū. ¶ ¶ Scdm iura ſufficit eligere bo
nū. nō ē requiriſ q̄ alijs eligit meliore. s̄
elige min⁹ bonū ad aliqd altius v̄ ad acce
ptionē p̄sonarū p̄tīn. ḡ p̄sonarū acceptio n̄
ē p̄tīn i spūaliib⁹. ¶ ¶ Scd̄ statuta ecclie
eligidus ē alijs de gremio ecclie. sed h̄
videſ ad acceptioñ p̄sonarū p̄tīn: q̄ q̄ ſuſ
ſcientiores alijs iuenirent. ḡ p̄sonarū accep
to n̄ ē p̄tīn i spūaliib⁹. ¶ ¶ H̄z̄ ē qđ dī Jaco.
2º Nolite i p̄sonarū acceptioñe h̄re fidez dñi
nři ieu ſp̄i: ubi dī glo. Augl. Quis ferat ſi
q̄ ſuſ diuitē eligat ad ſedē honoris ecclie cōtē
pto paupe iſtructiore et sanctioñ. ¶ ¶ dō
q̄ ſicut dictum est: acceptio personarū eſt
p̄tīn i q̄tū ſhāt iuſticie: quāto ēt in maiori
bus alijs iuſticiā transgredit: tanto graui
peccat. vnde cū ſpūalia ſint tpaliib⁹ potiora:
graui p̄tīn ē p̄sonas accipe i dispensatione
ſpūaliū q̄ i dispensatioñe tpaliū. et q̄ p̄sonarū
acceptio ē cuſ aliqd p̄ſone attribuiſ p̄ter p̄
portionē dignitatis ipſi⁹. cōſiderare oꝝ q̄ di
gnitas alic⁹ p̄ſone p̄t attēdi duplicitē. vno
ſimpliciſ et fm ſe. et ſic maioris dignitatis ē
ille q̄ magi abūdat i ſpūaliib⁹ grē dōis. alio
q̄ copioñe ad bonū cōe. cōtingit. n. q̄ ſi
ille q̄ ē min⁹ ſac̄ et min⁹ ſciēs p̄t magis ſi
ferre ad bonū cōe p̄pter potentia ul̄ i dūſtri
am ſecularē ul̄ pp̄t aliqd b̄mōi: et q̄ dispē

sationes ſpūaliū p̄ncipali⁹ ordinant ad utili
tate cōem: fm illud. i. ad Cor. 12º Unicuiq;
dat manifestatio ſpūs ad utilitatem. iō q̄nq;
absq; acceptio p̄ſonarū i dispensatio ſpūaliū
illi q̄ ſūt ſimpliſ min⁹ boni meliorib⁹ p̄ferūt
ſicut etiā et deus gratias ḡtis datas q̄nq; cō
cedit min⁹ bonis. ¶ Ad primū ḡ dō q̄ circa
consanguineos prelati diſtinguendū eſt: q̄
q̄nq; lūt min⁹ digni et ſimpliciſ et p̄ſpectum
ad bonū cōe. et ſic ſi digniorib⁹ p̄ferāt ē p̄tīn
p̄ſonarū acceptio i dispensatio ſpūaliū
q̄ plar̄ ecclastico nō ē dñs ut poſſit ea daſ
p̄ libito. s̄ dispensator h̄ illud. i. ad Cor. 4º
Hic nos exiſtit bō ut miſtrōs xp̄i. et dispē
ſatores ministeriorū dei. q̄nq; dō ſcō ſanguinei
plati ecclastici ſunt eq̄ digni ut alij: et ſic li
cite p̄t absq; p̄ſonarū acceptio ſanguineos
ſuos p̄ſſeret: q̄ ſaltē magis i h̄ p̄eminet q̄ dō
ipſis magi ſidere p̄t ut vnañmē ſecuſ ne
gocia ecclie tractet. eēt n̄ h̄ pp̄ ſcadaluz di
mittendū ſi ex h̄ aliq exemplū ſumeret etiā
pter dignitatē bō ecclie ſanguineis dā
di. Ad ſcōm dō q̄ dispensatio m̄imoniū cō
trahendi p̄ncipaliſ ſieri cōſueuit. pp̄ ſedus
pacis firmandū: qđ qđ magis ē necessariū
cō ſutilitati circa p̄ſonas excellentes. et iō cū
eis faciliter dispensat absq; p̄tō acceptio ſpūaliū. ¶ Ad etiū dō q̄ q̄tū ad h̄ p̄ elec
tio ipugnari nō poſſit i foro iudicali ſuffiſ
eliger bonū: nec oꝝ eliger meliorem: q̄ ſic
oꝝ electio poſſit h̄re caluniā. s̄ q̄tū ad con
ſcientia eligentis neceſſe ē elige meliore. ul̄
ſimpliciſ ul̄ i cōparatōe ad bonum cōe: q̄ ſi
p̄t h̄r̄ alijs magis idone⁹ erga aliquaz di
gnitatē et ali⁹ p̄ſerat. oꝝ p̄ ſit pp̄ aliquaz
cām q̄ qđ ſi p̄tineat ad negocium: q̄tū ad h̄
erit ille q̄ eligit magis idone⁹. ſi dō nō per̄i
neat ad negocium id qđ ſiderat ut cā. erit
manifeſte acceptio perſone. ¶ Ad q̄tū dō
q̄ ille q̄ de gremio ecclie aſſumīt ut i pluri
bus cōſueuit eē ſtūl̄ ſtū ad bonū cōe: q̄ ſi
magis diligat ecclia i q̄ ē nutri⁹. et propter
h̄ et mādaſ Deut. 17º. Nō poteris alteri
gētis hoiez facē regē q̄ nō ſit fraſ tuus.

Ad tertiuſ ſic proce

dis. Videſ q̄ i exhibitione honoris et reue
rētie nō h̄eat locū p̄tīn acceptiois perſonaꝝ.
Bonoz. n. nihil aliud eē videſ q̄ ſeuerētia
qđā alicui exhibita i teſtimoniū v̄tutis: ut p̄z
per phm i p̄ ethicorū. s̄ plati et p̄ncipes ſut

honorandi etiā si sunt mali: sicut etiā parentes, de gbus mādas Exo. 20. Honora p̄fem tuū et matrē tuā, et etiā dñi sūt a suis hono rādi etiā si sunt mali: s̄ illud, i.ad. Thibnot. 6. Quicūq sūt sub iugo fui: oños suos ho nore dignos arbitrens. q̄ videſ q̄ acceptio psonae nō sit p̄ctū i exhibitōe honoris: P. Lemil. 19° precipit. Corā cano capite ōsurge et honora psonā senis. s̄ b̄ videt ad acceptō nē personae p̄tinē: qz q̄i q̄i senes nō sūt v̄tu os: s̄m illud Daniel. 13. Egressa ē iniqtas a senioribus pp̄li. q̄ acceptio psonae nō ē pec catū i exhibitione honoris. T. sup illd. Jaco. 2. Nolite i psonae acceptōe h̄re fidē r̄c. dīc glo. Augl. Si b̄ q̄ Jacob dīc: si uroscit in cōspectu v̄o vir habēs anulū aureuz r̄c. itelligat de q̄idianis cōfessib⁹: qz h̄ nō pec cat. si tñ peccat. s̄ b̄ ē acceptio psonae. diuities ppter diuitias honorare Dīc. n. Greg⁹ i quāda omel. Hupbia n̄ra retūdis: qz i hōi bus nō nām q̄ ad imaginē dei facti sūt. s̄ di uitias honoram⁹. et sic cū diuitie nō sunt obi ta cā honoris p̄tiebit b̄ ad psonae acceptio nē. q̄ psonae acceptio n̄ ē p̄ctū circa exhibi tionē honoris. S̄z h̄ ē qd̄ dī glo. Jaco. 2. Quicūq diuitē ppter diuitias honorat peccat. et pari rōe si aliq̄s honorat ppter al's causas q̄. nō faciūt dignū honore: qd̄ p̄tinet ad acceptio psonae. q̄ acceptio psonae in exhibitione honoris est p̄ctū. P. dī glo q̄ honor ē qd̄a testimoniu de virtute eī q̄ honorat. et iō sola virtus ē d̄bita cā honor. Sc̄iendū tñ q̄ aliq̄s p̄t honorari nō soluz ppter virtutē p̄priā s̄ etiā ppter virtutē alteri⁹. si cut principes et plati honorat etiā si sunt ma li īq̄tū gerunt psonae dei et cōitatis cui p̄fi ciunt: s̄m illd. p̄v. 26. Sic q̄ imittit lapides i aceru mercury: ita q̄ tribuit iſip̄eti hono re: q̄ gentiles rōne attribuebāt mercurio. aceruus mercury dī cumulus rōcyni i quo mercator q̄i q̄i imittit vñ lapilli loco cēnū marcas: ita etiā honorat iſip̄iens q̄ p̄oī loco dei et loco toti⁹ cōitatis. et eadē rōne p̄tes et dñi s̄ honorādi ppter p̄cipiatōe dñe dignitatis q̄ ē oñuz p̄ et dñis. senes at̄ sunt ho norandi ppter signū virtutis qd̄ ē senect⁹. b̄ signū q̄i deficiat. vñ ut dī Gap. 4. Venec t̄ venerabilē. nō diuturna neḡ anox nume ro cōputata. cani at̄ sunt sensus hōis et etas senectutis vita iñaculata. diuities at̄ hono randi sunt ppter b̄ q̄ maiorē locū i cōitatis

obtinēt. si at̄ solū i cōstitu diuitia p̄ honorētur erit p̄ctū acceptio psonae. et p̄b̄ p̄z̄nū ad ōba.

Ad quartum sic pro

cedif. Videſ q̄ i iudicis locū n̄ b̄eat p̄ctū acceptio psonae. Acceptio. n. psonarum opponitur distributivē iusticie ut dictum ē. s̄ iudicia maxime evidens ad iusticiā cōmutatiū p̄tinere. q̄ psonarū acceptio n̄ b̄z lo cū i iudicis. P. Dene fm aliq̄d iudicium infligunt. s̄ in penis accipiū p̄sonae absq̄ p̄to. qz graui⁹ puniū q̄ iſerū iuriā i p̄sonas p̄cipū q̄z q̄ in psonas alioz. q̄ psonarū acceptio n̄ b̄z locū i iudicis. P. Eccl. 4° dī. In iudicando esto pupillis misericors. s̄ b̄ videt eē accipe psonā paupis. q̄ acceptio psonae i iudicis n̄ ē p̄ctū. S̄z h̄ ē qd̄ dī p̄v. 18. Accipe psonā i iudicio n̄ ē bonum. P. dīcēdū q̄ sicut dictū ē: iudicū ē act⁹ iusticie. p̄t iudex ad equalitatē oppositā facē p̄nit. q̄ psonarū āt acceptio sequalitatē quandā b̄z i q̄tū attribuit alieni psonē ppter p̄portōem suā i q̄ ſiſit equalitas iusticie. et iō manife ſtū ē q̄ psonarū acceptio iudicū corru p̄it. Ad primū ḡ dicendū q̄ iudicū dupli cīſ p̄t ſiderari. vno q̄tū ad ipsā rē iudicātā: et sic iudicū ſe b̄z cōiter ad cōmutatiā et ad distributivā iusticiā. p̄t. n. iudicio dif finiū q̄līt aliquid cōe ſit distribuēdū i mul tos et q̄līt alteri vñus ſtituat qd̄ ab eo acce pit. alio p̄t ſiderari q̄tū ad ipsā ſormaz iudicū. p̄t. s. iudex ēt i ipsa ſmutatiā iusticie ab vno accipit et alteri dat. et hoc p̄inet ad distributivā iusticiā. et fm. hoc i q̄libet iudicio locū b̄z p̄t psonae acceptio. Ad secundū dīcēdū q̄ cū puniū aliq̄s graui⁹ ppter iuriā i maiorē psonā cōmīſtā n̄ ē psonarū acceptio: qz ipsa dīſtas psonae ſacit q̄tū ad hoc dīſtate rei ut ſe dictū ē. Ad tñ dīcēdū q̄ b̄ in iudicio dī ſe paupi ſubuenire q̄tū fieri p̄t tñ ſine leſione iusticie: alioq̄n n̄ b̄z locū illud qd̄ dī Exo. 23. Paupis q̄z n̄ mi ſereberis in iudicio.

Einde p̄ſide
 rādū ē de vñtis oppositis ſmutatiue iusticie. Et p̄ ſiderandū ē dī ſe peccatis q̄ cōmittūtūr circa voluntarias

LXIII

cōmutationes. 2° de pētis q̄ cōmittūf cir
ca cōmutationes voluntarias. cōmittūf aut
petā circa īnolūtarias cōmutationes p̄ h̄qali
qđ nocumētū p̄xīmo iferē ī eius volūtare.
qđ gdē pōt fieri dupl̄r. s. factō r̄ vbo. factō q
dē cū p̄xīm⁹ ledī uel ī psōna. p̄pria ul̄ ī psō
na cōiuncta uel in ppys reb⁹. de bis ḡ p̄ o; di
nē. vñ ut Aug⁹ dīc ī p̄ d̄ ciui. dei. Justissima
ordinatione creatoris vita et mores eorū no
stris v̄sibus subdit. 1 Ad secundū dō q̄ aia
lia bruta et plāte nō hñt vitā rōale per quaz
a seip̄sis agant. s. sp̄ agunf q̄si ab alio nāli q̄
dā ip̄sū. et h̄ s̄ signū q̄sunt nāli seruata r
alioz v̄sibus accōmodata. 2 Ad tertiū dicēdū
q̄ ille q̄ occidit bouē alteri⁹ peccat quidem
nō q̄ occidit bouē. s. q̄ dānicat boiem in
re sua. vñ nō continef sub pētō homicidiū s.
sub pētō furti uel rapie.

Ad primūz sic proce

dif. Videf q̄ occidere q̄cūq̄ viuentia sit illi
ciū. Dīc. n. Ap̄l's ad Rō. 12. Qui ordinatōi
dei resistūt ipsib⁹ dānationē acgrunt. s. p̄
ordinationē dīne p̄uidētie oia viuentia con
seruāt. s. illud ps. Qui pdūc ī mōtib⁹ fēnū
et dat iūnītis escā ip̄sō. ḡ mortificare q̄cūq̄
viuentia videf eē illiciū. 3 P. Homicidiū ē
pētī et eo q̄ hō p̄uat vita. s. vita cōis ē oī
b⁹ aialib⁹ plāt. ḡ eadē rōe vñ eē pētī occid
re bruta aialia et plātaa. 4 In lege dīna si
detinat spālis pena nisi p̄ pētō. sed occidē
ti bouē uel ouē alteri⁹ statuit pena determi
nata ī lege dīna: ut p̄z Exo. 22. ḡ occisio bru
torū aialii ē pētī. 5 H̄z 5 ē qđ Aug⁹ dīc in
p̄ de ciui. dei. Cum audim⁹: nō occides: non
accipimus h̄ dictū eē d̄ fructectis: q̄ nullus
eis ē sensus: nec de irrōnabilib⁹ aialib⁹: q̄
nulla nobis rōe sociat. restat ḡ ut itelligam⁹
de hoie qđ dictū ē: nō occides. 6 Rō dicen
dū q̄ nullus peccat ex h̄ q̄ vñ re aliq̄ ad h̄
ad qđ ē. ī rex ā ordīne īfectiora sūt. pp̄ p̄se
cutora: s̄ic ēt ī gnātōis via nā ab īfectis ad p
fecta p̄cedit. et inde ē q̄ s̄ic ī gnātōne hois
pius est viuu. deinde aial: vltimo autē hō.
ita etiā ea q̄ tm̄ viuu ut plāte sūt cōiter pro
pter aialia. oia āt aialia sūt. pp̄ hōem. et iō si
hō vñat plāt ad vñilitare aialii. et aialib⁹ ad
vñilitate hōis nō ē illiciū: ut p̄z p̄ phum in p̄
polit. inē alios āt vñus maxime necessariūs
ē videf ut aialia plantis vñatur in cibum.
et hōies aialib⁹: qđ sine mortificatione eorū
fieri nō pōt. et iō licitū ē et plātas mortifica

re ī vñus aialii et aialia ī vñus hōium ex ip̄sa
ordinatōe dīna. dī. n. Hen⁹. p. Ecce dedi vob
oēs herbā r. vñuersa ligna ut sint uob ī escā
et cunctis aiantibus tre. et Hen⁹. g. dī. Oē qđ
mouēt et viuit erit vob ī cibū. 1 Ad p̄mu ḡ
dicēdū q̄ ex ordinatōne dīna cōseruāt vita
aialia et plantaz nō. pp̄ seiplā s. pp̄ homi
nē. vñ ut Aug⁹ dīc ī p̄ d̄ ciui. dei. Justissima
ordinatione creatoris vita et mores eorū no
stris v̄sibus subdit. 2 Ad secundū dō q̄ aia
lia bruta et plāte nō hñt vitā rōale per quaz
a seip̄sis agant. s. sp̄ agunf q̄si ab alio nāli q̄
dā ip̄sū. et h̄ s̄ signū q̄sunt nāli seruata r
alioz v̄sibus accōmodata. 3 Ad tertiū dicēdū
q̄ ille q̄ occidit bouē alteri⁹ peccat quidem
nō q̄ occidit bouē. s. q̄ dānicat boiem in
re sua. vñ nō continef sub pētō homicidiū s.
sub pētō furti uel rapie.

Ad secundūz sic p̄o
cedif. Videf q̄ nō sit licitū occidere hoies
pētōres. Dīs. n. Math. 15. i parabola. phibū
it extirpare zizaniā q̄ sūt filij nequā ut ibidē
dī. s. oē qđ ē. phibūt a deo ē pētī. ḡ occide
re pētōrē ē pētī. 4 P. Justicia humana cō
format iūsticē dīne. s. fm̄ dīnā iūsticē pec
catores ad pñiaz reseruāt: fm̄ illud Ezech. 18.
Nolo mortē pētōris: s. ut cōuertat r ui
uat. ḡ videf oio eē iniustū q̄ pētōres occida
tur. 5 Illud qđ est fm̄ se malū nullo bo
no fieri licet: ut p̄z p̄ Augl. in lī contra men
daciū. r p̄ phm in 2° ethicorū. s. occidēt ho
minē sēbz se malū ē: q̄z ad oēs homies tene
mur caritatē h̄re. amicos āt uolum⁹ viuere
et eē: ut dī in 9° ethicoy. ḡ nllō mō h̄ boiem
pētōrē occiderē. 6 H̄z 5 ē qđ dīc Exo. 22. Ma
leficos nō patieris viuere. et iō ps. In matuti
no īterficiēbā oēs pētōres tre. 7 Rō dicēdū
q̄ sicut dictū ē: licitū ē occidēt aialia bruta
in q̄tū ordinatē nāliter ad hominū vñus sicut
īperfectū ordīas ad p̄fectū. oīs āt ps ordīas
ad totū ut īfectū ad p̄fectū. r iō oīs ps nāli
ter ē. pp̄ter totū. et pp̄ h̄ videm⁹ q̄ si salutē
toti⁹ corporis h̄uani expediat p̄scisio alic⁹ mē
bri: puta cū ē putridū uel corruptiū alioz
mēbrorū: laudabilēt et salubritē absēdīt. que
libet āt psōna singularis cōparat ad totam
q̄itatē sicut ps ad totū. et iō si aliḡ hō sit pi
culosus cōitati et corruptiū ip̄sus propter
alioz pētī laudabilēt et salubritē occidēt ut
bonū cōe cōseruet. modicuz. n. fermentum

totā massā corūpit ut dī. i. ad Corl. 5.º Ad pīmū ḡ dicendū q̄ dī abstinēdū mādauit ab eradicatione zizaniorū ut tritico parceret .i. bonis: qđ qđē fit qññ pñt occidi mali ḡ simil occidant̄ t̄ boni: uel q̄ latēt int̄ bonos uel q̄ hñt multos seq̄ces ita q̄ sine bonorū piculo īterfici nō pñt: ut Aug^o dīc 3 Perme nianū. vñ dīs docet magis eē sinēdū malos vivere t̄ vltionē rēpūadā vñz ad extremū iū diciū q̄ boni siml̄ occidat̄. qññ vero ex oc cione malorū nō īminet piculū bonis s̄ ma ḡis tutela t̄ sal^o. t̄ licite pñt mali occidi. Ad secundū dicendū q̄ de fīm ordinez sue sapie qñq̄ statim pctōres occidit ad liberatōnez bonorū. qñq̄ at̄ cīa penitendi t̄pus cōcedit fīm q̄ ipse nouit st̄is electis expedire. t̄ h̄t būana iusticia imitaf̄ p̄ posse. illos. n. q̄ sūt pñtiosi ī alios: occidit. eos vero q̄ peccant: alys qññ nō nocētes ad penitētiā reseruat.

¶ Ad t̄tiū dō q̄ h̄o peccādo ab ordīne rōis recedit. t̄ iō decidit a dignitate būana put .s. h̄o ē nāliter liber t̄ pp̄ seip̄su existēs t̄ ici dit quodāmō ī seruiturē bestiāz: ut .s. de ipo ordīne s̄ q̄ est vtile alys: fīm illud ps. H̄o cū ī honore esset nō ītellexit. cōparatus ē iū mentis isip̄etiāb̄ t̄ sit̄is fact̄ ē ill. t̄. p̄. xi. dī. Qui stult̄ ē fūiet sapiēti. t̄ iō q̄uis h̄oiez ī sua dignitate manētē occidē sit s̄ se malū tñ h̄oiez perōrē occidē pōt eē bonū sicut occidē bestiā. peior. n. ē mal^o. h̄o q̄ bestia t̄ pl̄ nocet ut p̄bs dīc ī p̄ polit. t̄ ī 7° ethicoz.

Ad tertiuū sic proce
dif. Q̄ideſ q̄ occidē h̄oiez pctō: ē liceat pñate p̄dō. In lege. n. dīna nibil illicituū mādaſ s̄ Exodi. 32° precepit Moyses. Occidat vñ quisq; fratrē suū t̄ amicū et p̄ximū suuz p̄ pctō vituli cōflatilis. q̄ etiā pñatis psonis l̄z pctōrē occidē. ¶ P. H̄o ppter p̄ctm̄ cōpā bestiās ut dictū ē s̄ occidere bestiā filuestrē marie nocētē cūlibz pñuate psonē licet. q̄ et pari rōne occidē h̄oiez pctōrē. ¶ P. Lauda bīle ē q̄ h̄o etiā si sit pñata psona opēt qđ ē vtile bono cōi. s̄ occisio maleficoz ē vtile bono cō ut dictū ē. q̄ laudabile ē siet̄a pñuate psonē malefatores occidant. ¶ S̄z s̄ ē qđ Aug^o dīc ī p̄ de cīi. dei. Qui sine aliq̄ publi ca administratōe maleficū occiderit velut ho micida iudicab̄. et tāto ap̄li^o q̄sto sibi pote statez a deo nō cōcessā vñspare nō timuit

¶ B̄o dicēdū q̄ sicut dictū ē: occidere male

factorē liceit̄ ē īcītū ordināt̄ ad salutē tor̄ cōicatis. et iō ad illū solū p̄tinet cui cōmittit̄ cura cōitatis ɔseruāde: sic ad medicū p̄tinet p̄scidē mēb̄ putridū qñ ei ɔmissa fuerit cu ra salutis tor̄ corporis. cura at̄ cōis boni cō missa ē p̄ncipib̄ bñtib̄ publicā auctoritatē et iō eis solū licet malefactoress occidē. nō at̄ pñatis pñsōis. ¶ Ad pīmū ḡ dō q̄ ille aliquid facit cui^o auctoritatē sit: ut p̄z p̄ dyo. 12. ca. cel. ierar. et iō ut Aug^o dīc ī p̄ de cīi. dei. n̄ ipse occidit q̄ misteriū debet ibentī: sicut adminiculū gladiis vtenti. vnde illi q̄ occide rūr p̄xios et amicos ex mādato dñi nō b̄ se cisse ipsi vidēt̄. s̄z pon̄ ille cui^o auctoritatē se cerūt: sicut et miles īterficit hostē auctoritatē p̄ncipis. et mister latronez auctoritatē iū dicis. ¶ Ad secundū dō q̄ bestia nālit̄ ē di sticta ab hoīe. vñ sup̄ b̄ nō regris aliq̄d iudi ciū an sit occidenda si sit filuestris. si vero sit domēstica r̄greret iudiciū n̄. ppter ipsi s̄. ppter dānū dñi. l̄z h̄o pctōrē nō ē nālit̄ distīcī ab hoib̄ iustis. et iō idiget iudicio publico ut discernat̄ an sit occidendum. ppter salutē cōez.

¶ Ad t̄tiū dō q̄ facere aliq̄d ad vtilitatem cōem qđ nulli nocet b̄ ē liceit̄ cūlibet pñate psonē. s̄z si sit cū nocum̄ to alit̄ b̄ nō dīsi eri nisi fīm iudiciū ei^o ad quē p̄tinet existat̄ qd sit subtrahēdū p̄tib̄ p̄ salutē tor̄.

Ad quartū sic p̄t
cedit. Q̄ideſ q̄ occidē malefactoress liceat clerici. Clerici. n. p̄cipue obēt iplē qđ apl̄s dīc. i. ad Corl. 4° Imitatores mei estoſte sic et ego xp̄i: p̄ qđ nobis idicis ut deū et scōs ei^o īmitemur. s̄z ipse de^o quē colim̄ occidit malefactoress: fīm illud ps. Qui p̄cussit egyp̄ tu cū p̄genitis eoꝝ. Moyses etiā a leuit̄ fe cit īterfici vigūtria milia hoīuz ppter adora tōez vñli vt h̄et̄ Exo. 32° Et phinees ſacēdos infecit̄ iſraelitē coeūtē cū mādiātūde ut h̄et̄. Nūeri. 25° Samuel etiā infecit̄ Agag regē amelech. et Helias ſacerdoteſ Baal. et Mārathbias eu q̄ ad ſacrificādū acceſſerat. et ī nouo teſtām̄to Pet̄r Ananiā t̄ Hap̄y rā. q̄ videt̄ q̄ et̄ clericiſ liceat occidē malefactoress. ¶ P. Pt̄as sp̄ualis ē maior q̄ ipa lis et deo ſuictior. s̄z pt̄as t̄pāl liceat malefactoress occidē tāq̄ di mister: ut dī R. o. 13° ḡm̄t̄o magi cl̄ci q̄ ſt̄ dei mīſtri sp̄ualē p̄tē h̄nt̄s liceat pñt malefactoress occidē. ¶ P. Quicūq̄ liceat ſuicit̄ aliq̄d officium: liceat

LXXXIII

pōt ea que ad officiū illud prīmē exercere sed officiū p̄ncipis terre ē malefactores occidere: ut dictū e.g. clīci q̄ sūt frārū p̄ncipes licite possūt occidē malefactores. ¶ S̄z h̄ ē qd̄ dī. i.ad Thimo. 3. Op̄z ep̄m sine crīmine esse non vinolentum: nō p̄cūssores. ¶ B̄o dicendū q̄ nō licet clīcis occidē duplīcī rōe p̄ gdē ga se electi ad altaris mīsteriū i q̄ rep̄ sentat passio xp̄i occisi: ḡ cū p̄cūterē nō rep̄ cutiebat: vt dī. i. Petri. 2. t̄ iō non cōpetit vt clīci sūt p̄cūssores aut occisores. debēt n. mīstri sui dñz imitari: h̄ illō Eccl. io. Sc̄z indicē p̄pli sic t̄ mīstri ei⁹. alia rō ē ga clīcl mīttit mīsteriū noue legis i q̄ nō defīmina tur pena occisionis l̄mūlatiōis corporalīs. t̄ iō vt sūt idonei mīstri noui testamēti debēt a talib⁹ abstīnere. Ad p̄muz ḡ dō q̄ ds vlr i oib⁹ op̄at q̄ recta sūt. in vnoq̄ tñ fm ei⁹ cōgrūtia. t̄ iō vnuſḡc̄p̄z dēū imitari in h̄ q̄ sibi sp̄l̄s ḡrūt. vñ l̄z ds corp̄al̄r malefactores occidat: nō tñ q̄ oēs in h̄ eu imitent. Petr⁹ at nō p̄pa auctoritatē v̄l manu. Ana nīā t̄ saphirā īfēc̄: h̄ magl dinā sūtaz d̄ eoz morte. pmulgauit. sacerdotes at vel leuite veteri testamēti erāt mīstri veteri legi: h̄ quā pene corporales īfligebāt. t̄ iō ēt eis occidē p̄pa manu ḡruebat. Ad secundū dō q̄ mīsteriū clīcoz ēt meliorib⁹ ordīatū q̄ sūt corporalē occisiones. s. i bis q̄ ptinēt ad sp̄ualē salutē. t̄ iō nō ḡrūt eis q̄ mīorib⁹ se ingerāt. Ad tertīū dō q̄ plati ecclārūz accipiūt offīcia p̄ncipū frē nō vt ip̄i iudiciū sanguis exerceat p̄ seip̄sos: h̄ q̄ eoz auctoritate palios exerceat.

Ad quintū sic pro
cedit. Videat q̄ alicui liceat seip̄sū occidere
homicidiū. n. ē p̄tīn īq̄ptū iūsticē ūiaſ: h̄ nullus pōt sibi p̄sū iūsticē facē: vt pbaf in. 5. ethi. ḡ nullus peccat occidēto seip̄m. ¶ P̄. Occidē malefactores licet h̄nti publi-
cā ptatē: h̄ qñz ille ḡ h̄t publicā ptatē est
malefactor. ḡ licet ei occidē seip̄m. ¶ Lici-
tū ē q̄ aligs spontanē min⁹ p̄culū subeat:
vt maius p̄culū vitet: sīc licitū ē q̄ aligs ēt
sibi p̄putet mēbrū putridū vt totū corpus
saluet. h̄ qñz aligs p̄ occisionē p̄sū vitat
mai⁹ malū v̄l misera vita v̄l turpititudinē ali-
cu⁹ p̄tī. ḡ licet alicui occidere seip̄m. ¶ P̄.
Samson seip̄sū interfecit: vt h̄t Judicū. 16.
q̄ tñ numerātū sc̄tōs. vt p̄z heb. xi⁹. ḡ lici-
tū ē alicui occidē seip̄sū. ¶ P. 2. Machab.

. i. 4. dī. q̄ Razias gdā seip̄m īnfēcīt eligeat
nobiliter mori potī: h̄ subdit fieri p̄tōrib⁹.
t̄ h̄ natales suos iūiūys agi: h̄ nihil q̄ nobi-
lit sit t̄ fortē ē illiciū. ḡ occidē seip̄sū nō ē il-
liciū. ¶ S̄z h̄ qd̄ Aug⁹ dicit in p̄ de ciui-
dei. Restat vt de ho ie intelligam⁹ illud qd̄
dictū est: non occides nec alter⁹ ḡ nec te. n̄
n. aliud q̄ hoīem occidit q̄ seip̄m occidit.
¶ B̄o dicendū q̄ seip̄m occidē ē oīo illici-
tu triplici rōne. p̄ qd̄em q̄ nālē quelibet res
seip̄am amat: t̄ ad h̄ ptinet q̄ qlibet res co-
fuit se in eē t̄ corūpentib⁹ resistit q̄tū p̄t.
t̄ iō q̄ aligs seip̄m occidat ēt inclinatōem
nālē: t̄ h̄ caritatē q̄ qlibet dz seip̄sū diligē
t̄ iō sūiūp̄i⁹ occisio sp̄ ē p̄cūm mortale: vtpo
te h̄ nālē legē t̄ h̄ caritatē existēs. 2. q̄ qlibet
ps id qd̄ ē ē toti⁹: qlibet at h̄o est ps cōi-
tatis: t̄ ita id qd̄ ē ē cōitatis. vñ i B̄o seip̄z in
terīū iūiūy cōitati faē: vt p̄z p̄ pl̄z i. 5. ethi.
3. q̄ vita ē qd̄dā donū dñit⁹ h̄oi attributū:
t̄ ei⁹ p̄tātī subiectū q̄ occidit t̄ viuē facit. t̄
iō q̄ seip̄sū vita p̄uat in dēū peccat: sīc q̄ alie-
nū h̄uū īnfēcīt peccat in dñm ēt h̄uū. t̄ si-
cut peccat ille q̄ v̄surpat sibi iūdicū de re si-
bi nō cōmissa. ad solū. n. dēū ptinet iūdicū
mortis t̄ vite fm illud Deut. 32. Ego occi-
dam t̄ ego viuere faciā. Ad primū ḡ dicē
dū q̄ homicidiū ē p̄tīn n̄ solū q̄ ūiaſiūtī
cie: h̄ et q̄ ūiaſ caritatī quā h̄re dz aligs ad
seip̄sū. t̄ ex hac pte occisio sūiūp̄iū ē p̄tīn
p̄p̄atōem ad seip̄m. p̄p̄atōem aut̄ ad cōi-
tate t̄ ad dēū h̄z rōem p̄tī ēt p̄ oppositōe:
ad iūsticā. Ad secundū dicēdū q̄ ille q̄
h̄z publicā p̄tātē p̄t̄ līcītē malefactorē occi-
dere p̄ B̄o p̄t̄ de ip̄o iūdicare. nullus at̄ est
iūdex sūiūp̄i. vñ n̄ licet h̄nti publicā p̄tātē se-
ip̄z occide p̄p̄t̄ q̄d̄cūq̄ p̄tīn: licet tñ ei se cō-
mittē iūdicio alioz. Ad tertīū dicendū q̄
h̄o ūiaſiūtī dñs sūiūp̄i⁹ p̄ libēz arbitriū: t̄ iō
līcītē pōt h̄o de seip̄o disponere q̄tū ad ea q̄
ptinet ad hāc vitā q̄ h̄ois libo arbitrio regis
h̄ trāſt̄d̄ hāc vita ad alia feliciorē n̄ subiacē
libo arbitrio h̄ois: h̄ p̄tātī dñne: t̄ iō nō licet
h̄oi seip̄m interficere vt ad feliciorē trāſeat
vita. s̄l̄t̄ ēt nec vt q̄sl̄b̄s miseria p̄tīs vite
euadat: q̄ vltimū malorū huīs vite t̄ ma-
xime terrible ē mōrē: vt p̄z p̄ pl̄m in. 5. ethi.
t̄ iō inferre sibi mortē ad alias hui⁹ vite mi-
serias euadēdas ē maius malū assūmēre ad
minoris mali vitatōe: s̄l̄t̄ ēt nō licet seip̄m
inficere p̄p̄t̄ aliq̄d̄ p̄tīn cōmissū: tū q̄z i B̄o
sibi maxime nocet q̄ sibi adimit necessariū

pnie tps:tū etiā qz malefactorē occidere nō licet nisi qz iudiciū publice p̄tatis. s̄līr eiām nec licet mulieri seipſā occidere ne ab alio corrumptas: qz nō d̄z in se cōmittere crimen maximū: qd̄ ē sui ipsi⁹ occisio vt vitet min⁹ crīmē alienū.nō.n. ē crīmē mulieris p̄ violētiā violate si oſensus non assit: qz nō ingnatur corpus nisi de oſensu mētis vt Lucia dixit. conſtat aut̄ minus eē pctm̄ fornicaſōem v̄l adulteriū qz homicidiū z p̄cipue sui ipsius qd̄ ē gratiſſimū: qa ſibi ipsi⁹ nocet cui maximā dilectōem d̄z. ē etiā p̄iculōſſimū: qz nō reſtat tps vt per p̄niam expieſ. ſlīr ēt nulli licet ſeipſū occidere ob timorē ne oſentiat in pctm̄: qa non ſūt faciēda mala vt veniat bona: ol̄r vt oſentur mala: p̄ſertiz mīora z min⁹ certa. iſcertū. n. ē an aliqz iſutu⁹ oſentiat in pctm̄. potēs ē. n. d̄s hoiez qz cōfessione ſuſueniēte libare a pctō. Ad quartū d̄o q̄ ſicut Aug⁹ dicit in p̄ de ciui. dei. nō Hāſon excusat al̄r q̄ ſeipſm̄ cū hōſtib⁹ ruina dom⁹ oppreſſit: niſi q̄ latēter ſp̄us ſcūs h̄ iuſſerat q̄ p̄ illū miracula faciebat. z eadē rōem affignat de ḡbūſdā ſanctis ſeminis q̄ tpe pſecutōis ſeipſas occiderūt qz memoria iſ ecclā ce lebraſ. Ad qntū d̄o q̄ ad fortitudinē per tinet q̄ aliqz ab alio mortē pati nō refugiat p̄p̄ bonū v̄tutis: z vt viter pctm̄: h̄z q̄ aliqz ſibi ipsi⁹ iuſſerat mortē vt vitet mala penaſia: h̄t qd̄ quādā ſp̄em fortitudinis: p̄p̄ qd̄ qui dā ſeipſos infiſcerūt estimātes ſe fortis agē de quoz numero Razias fuit: nō tñ ē v̄a fortitudo: h̄z magis qd̄a mollicies aī nō valētis mala penaſia ſuſtinere: vt p̄ p̄ p̄b̄m i;⁹ ethi. z p̄ Augl. in p̄ de ciui. dei.

Ad ſextū ſic proceſſit.

Uf q̄ liceat in aliq̄ caſu inſificere inocētē. Dinn. n. timor nō maniſtaſq̄ pctm̄ gn̄ magis timor dñi expellit pctm̄: vt d̄r Ecc. p̄ ſz Abrahā ſindatus ē q̄ timuit dñm: qa voluit inſificere ſiliū ſuū inocētē. q̄ p̄t aliqz in inocētē inſificere ſine pctō. P. In genere pctōz q̄ ſp̄im̄ cōmittunt. tāto mai⁹ vide tur aliqz eē pctih: q̄t̄o mai⁹ nō cumētū iſetur ei i ſuē peccat: h̄z occisio plus nocet pecatorē q̄ inocētē q̄ de miſeria h̄vite ad celeſtē glām trāſit p̄ mortē. cū q̄ liceat i aliq̄ caſu peccatorē occidē: multo magis licet occidē inοcētē vel iuſtū. P. Illud qd̄ ſit ſm̄ ordiñē iuſticie nō ē pctm̄. h̄z qnqz cogit aliqz h̄z ordinē iuſticie occidere inocētē: puta cū iuſ-

der q̄ d̄z ſm̄ allegata iudicare ſdemmat ad mortē eū quē ſcīt inοcētē p̄ fallos teſtes cō uictū. z ſilt miſter q̄ iniuſte ſdēnatū occidit obediēs iudici. q̄ abſqz pctō p̄t aliqz occidere inοcētē. Sed h̄ ē qd̄ d̄r Ero. 23°. In ſontē z iuſtū nō occides. R° d̄o q̄ aliqz bō dupl̄ ſcōiderari p̄t. vno ſm̄ ſe. alio p̄ ſparatōem ad aliud. ſm̄ ſe qd̄ ſcōiderādo boīem nullū occidere licet: ga i q̄libet etiā pctōre debem⁹ amare nām quā d̄s fecit q̄ p̄ occiſionē corūp̄. h̄ ſicut ſ̄ dictū ē occiſio peccatoris ſit licita p̄ ſparatōem ad bonum cōe qd̄ p̄p̄t̄ ſcorūp̄. vita aut̄ iuſtōp̄ ē cō ſeruatiua z p̄mōtiua boni cōis: qa ipſi ſūt p̄n cipali z p̄ ſtūtūdīnīs: z iō nullo mō licet occidere inοcētē. Ad p̄mūm ū d̄o q̄ de h̄z dñiūm mortis z v̄te. eius. n. ordinatione moriunt̄ z pctōres z iuſtū: z iō ille q̄ manda to dei occidit inοcētē talis nō peccat ſi nec d̄s cui⁹ executoz: z oñdī ſeū timere ei⁹ mā datis obediēs. Ad ſeūdū d̄o q̄ in p̄ſeāda grauitate pcti magis ē ſcōiderādū id qd̄ ē p̄ ſe q̄ id qd̄ ē p̄ accīs. vñ ille q̄ occidit iuſtū graui⁹ peccat q̄ ille q̄ occidit pctōrē. p̄ q̄ dem qa nocet ei quē plus d̄z diligē: z ita magis h̄ caritatē agit. 2° qa iniuſtī ſiert ei q̄ ē min⁹ dignus: z magi ū iuſticiā agit. 3° qa priuat cōitātē maiori bono. 4° qa magis ſeū ſtēnit h̄z illō Lucl. io. Qui vos ſpernit me ſp̄nit. q̄ at iuſt⁹ occiſus ad glām p̄ducaf a dō p̄ accīs ſe h̄z ad occiſionē. Ad tertū d̄o q̄ iudeſ ſi ſcīt aliqz inοcētē eē q̄ falſiſ ſteſib⁹. Quincī d̄z diligētius examinare teſtes et in ueniat occiſionē liberādī inoxium: ſi Daniel fecit. ſi ait h̄ nō p̄t. d̄z eū ſupiori relinque iudecādū. ſi at h̄ nō p̄t. nō peccat h̄z allegata ſniā ſerēs: qa ipē nō occidit inno- cētē h̄z illī q̄ eū aſſerūt inοcētē. miſter aut̄ iuſ- dicis ſdēnatū inοcētē ſi ſniā intolerabiles errorē ſtineat: nō d̄z obediē: als excuſarē carnifices q̄ martyres occiderūt. ſi d̄o nō ſtineat maniſta ſi inuſticiā: nō peccat p̄ceptū exeq̄ndo: qa ipē nō h̄z diſcutere ſupioris ſe- tentiam: nec ipē occidit inοcētē h̄z iudeſ cui ministeriū adhibet.

Ad ſeptūm ſic proceſſit.

Uf q̄ nulli liceat occidere aliquem ſe- deſedēdo. Dič. n. Aug⁹ ad Publicolā d̄ occidēdis hoibus. Ne ab hiſ qſqz occidaſ nō mihi placet cōſilium niſi forte ſit miles aut publica functōe teneat ut non p̄ ſe h̄ ſaciat

LXXXI

s. p alys accepta legitima p̄tate si eius agnatur p̄tione. s. ille q̄ se defēdēdo occidit aliquē ad h̄ eū occidit ne ip̄e ab eo occidas. ḡ b v̄ eē illiciū. **T.** In p̄ de libe. arbi. dī. Quō apud diuinā p̄uidētiā a p̄cō liberi sūt q̄ p̄ his reb̄ q̄s t̄tēni op̄z h̄uana cede polluti s̄t. ea dē aut̄ res dicit eē t̄tēnēdasq̄s hōies lui ti amittere p̄st: vt ex p̄missis p̄z; hōy aut̄ ē vi ta corporalis. ḡ p̄ seruāda vita corporali nulli licitu ē hōiem occidē. **T.** Nicholaus pa pa dicit: vt b̄t in decre. di. 50. De clisis ḡbus cōsulustis. s. qui se defēdēdo paganū occiderūt si postea q̄ p̄niaz p̄st ad p̄stiniū statū redire: aut ad altiorē ascēdē: scito nos nullam occasiō dare: nec vllā tribuē licētiā eis quēlibz hōiez q̄libz mō occidēdi: s. ad p̄ce p̄ta moralia suāda tenēt cōs̄ elici & laici. ḡ et laicis nō ē licitu occidere aliquē se defēdēdo. **T.** Homicidiū ē ḡui p̄ctiū q̄ sim plex ōnicatio v̄ adulteriū. s. nulli licet cōmittē simplicē fornicatōe v̄ adulteriū vel q̄dcunq; aliō p̄ctiū mortale p̄fūatōe p̄prie vite: q̄ vita sp̄uālis p̄ferēda ē corporali. ḡ nul li licet defēdēdo seip̄m alii occidē vt p̄priā vitā q̄buet. **T.** Si arbor ē mala & fructus vt b̄t Dath. 7. s. ista defēsio sui v̄ eē illici ta: s̄m illud R. o. 12. Nō vos defendētes ca rissimi. ḡ et occisiō hōis exinde p̄cedēs ē illi cita. **T.** S̄ 5 ē qđ E. x. 22. dī. Si effringens sur domū sive suffodiēs iuent̄ fuerit & accep to v̄lnerē mortuus fuerit: p̄cussor nō erit rens sāguis: s̄ in lto magis licitu ē defēdere p̄priā vitā q̄; p̄priā domū. ḡ et si aligs occidat aliquē p̄ defēsionē vite sive nō erit rēb̄o mīcidū. **R.** dicendū q̄ nihil phibet vni act̄ eē donos effect̄: q̄x alē solū sit ī intētiōe. alīdō sit p̄ter itētōe. morales at̄ act̄ recipiunt sp̄em s̄m id qđ itēdīf: nō aut̄ ab eo qđ ē p̄ter intētōem cui sit p̄ accīs: vt ex s̄ dicti p̄z. et actu ḡ alicuī seip̄m defēdētis duplex effe ct̄ leḡ pot. vñ qđē p̄fūatio p̄prie vite: alī at̄ occisiō iuadēris. act̄ ḡ huiusmō: ex b̄ p̄ itēdīf seruatio. p̄prie vite nō h̄z rōez illiciti cū h̄ sit cuilibz nāle q̄ se q̄buet i esse q̄tū p̄t. p̄t̄ aligs act̄ er̄ bona intētōe pueniēs illici tūs reddi si nō sit p̄portōat s̄m. & iō si aligs ad defendēdu. p̄priā vitā v̄ta maiori violen tia q̄s op̄oreat erit illicitum. si vero modera te violentiā repellat erit licita defēsio: nam s̄m iura vim vi repellere licet cū moderamī ne iculpate tutele. nec ē necessariū ad salu tē vt hunc actū moderate tutele p̄mittat

adeuitādū occisiōne alteri: q̄ plus tenetur b̄o vite sive p̄uidere q̄ vite alienē: s̄ q̄ occi dere hōiem nō licet nisi publica auctoritate p̄p̄t bonū cōe: vt ex s̄ dictis p̄z; illicit ūz ē q̄ b̄o itēndat occidē hōiem vt seip̄sū dēendat: nisi ei q̄ h̄z publicā auctoritatē q̄ intēdens hōiem occidere ad sui defēsionē refert h̄ ad publicū bonū: vt p̄z in milite pugnāte h̄ hostes. & in mīstro iudicis pugnante h̄ latro nes: q̄uis ēt & isti peccent si p̄nata libidine mouēaf. **A**d p̄muz ḡ dō q̄ auctoritas Au gu. intelligēda ē ī eo casu quo q̄s intendit occidere hōiem vt seip̄m a morte liberet: in quo ēt casu intelligit auctoritas inducta in li. de lib. ar. vñ signiter dī. p̄ his reb̄: i quo de signat intētō. & p̄ h̄ p̄z r̄fīo ad secūdū. **A**d tertīū dō q̄ irregūlaritas ɔseḡ actū homicidiū ēt si sit absq̄ p̄ctō: vt p̄z in iudice q̄ iuste aliquē ɔdēnat ad mortē: & p̄p̄t h̄ c̄t̄ ēt si se defēdēdo infīciat aliquē irregūlaris ēt q̄uis nō itēdat interficere: s̄ seip̄z defēdere. **A**d q̄rtū dō q̄ actū fornicatōis v̄l adul teri nō ordinat ad seruatiōem p̄p̄e vite ex necessitate sicut act̄ ex q̄ q̄nq̄ seḡtūr homi cidiū. **A**d q̄ntū dō q̄ ibi phibet defēsio q̄ ē cū liuore vindicte. vnde glo. dicit. Non vos defendantes. i. non sitis referentes aduersarios.

Ad octauium sic pro

cedēs. **T.** q̄ aligs cāualit̄ occidēs hōiez in currat homicidiū reatū. Legit. n. Gen. 4°. q̄ Lamech credēs interficē bestiā infīciat ho minē: & reputatū ē ei ad homicidiū. ḡ reatū homicidiū īcurrit q̄ cāualiter hōiez occidit. **T.** E. x. 21°. dī. H̄i ḡs p̄cussorit mulierem p̄gnāte & āorsū fecerit si mors eī fūerit sub secura reddet aīam p̄ aīa. s̄ h̄ p̄t̄ esse absq̄ intētōe occisionis. ḡ homicidiū casuale hēt homicidiū reatū. **T.** In decre. di. 50. indu cūnplēs canones q̄b̄ casuālia homicidia p̄mūt̄: s̄ pene nō debēt̄ nisi culpe. ḡ ille q̄ cāualit̄ hōiez occidit īcurrit homicidiū reatū. **T.** S̄ 5 ē qđ Aug. dī ad Publicol. i. Absit ut ea q̄ p̄p̄t bonū aut̄ licitu facim̄. si qđē p̄p̄t̄ b̄ō p̄ter n̄fām volūtātē q̄c̄p̄ malī acciderit nob̄ imputef: h̄tingit q̄nq̄ et p̄p̄t̄ bonū ali qđ faciēt̄ homicidiū ɔseēf casuālī. ḡ nō iputat̄ faciēt̄ ad culpā. **R.** dō q̄ s̄m p̄b̄m in 2° physi. casus ē cā agens p̄t̄ intētōem & iō ea q̄ casuālia sūt simp̄t̄ loquendo non sunt intēta neq̄ voluntaria. & q̄dē peccatū ē

Voluntariū f^z Ang. 2seqn^s ē p^r casuālā inq^s
tū huiusmōi nō sūt peccata. contingit tū id
qd nō ē actu r^p se volūtū v^l intentū: eē p^r ac
cidēs volūtū v^l intentū: fīm q^r cā accīs dī
remouēs phibēs. vñ ille q^r nō remouet ea ex
qb^r segf homicidiū si debeat remouē erit q^r
dāmodo homicidiū volūtariū. h^uaut^r ɔtig^r
dupl^r. vno^r q^r dās operā reb^r illicitis q^r vi
tare debebat homicidiū incurrit. alio^r q^r nō
adhibet debitā sollicitudinē: r iō fīm iura si
aligs det operā rei licite: debitā diligētiā ad
hibēs: r ex h^u homicidiū seq^r: nō icurrit ho
miciū reatū: si vō det operā rei illicite: vel
ēt det operā rei licite nō adhibēs diligētiā
debitā nō euadit homicidiū reatū si ex eius
ope mors hois seq^r. Ad prīmū g dō p^r
Lamech nō adhibuit sufficiētē diligētiā ad
homicidiū vitādū: r iō reatū homicidiū non
euasit. Ad secūdū dō p^r ille qui peutit
mulierē hgnātē dat operā rei illicite: r iō si
seq^r mors mulieris v^l pueri aiatī nō effungi
et homicidiū crimē picipue cū ex tali pcessio
ne in pōptū sit q^r mors seq^r. Ad tertium
dō p^r fīm canones iponiē pena bis q^r casuāl
occidūt dātes operā rei illicite vel nō adhi
bētes diligētiā debitam.

Einde sīde
Drandū ē de petīs aliaz iniū
riaz q^r in psonā cōmittūn^r.
Et circa h^u querūt^r q^r uoz. p^r
de mutilatōe mēbroz. 2^r
de vberatōe. 3^r de icarceratōe. 4^r vñ pec
catū huiusmōi iniuriāz aggraue^r h^u p^r cō
mittīt in psonā cōunctā alyz.

Ad prīmū sic pro

cedīt. Vñ q^r mutilare aliquē mēbro suo in
nullo casu possit eē licitū. Damas. n. dicit i
2.li. q^r petīn cōmittīt p^r h^u q^r recedīt ab eo qd
ē fīm nām in id qd ē h^u nām. sed fīm nām a
deo institutū ē q^r corp^r hois sit integrū mē
broz. h^u nām at ē q^r sit mēbroz dimisutū g^r mu
tilare aliquē mēbro sp^r vñ eē petīn. H^uut
cū se h^u tota aia ad totū corp^r: ita se h^u n^r ptes
aie ad ptes corporis: vt dī in 2^r de aia. sed n^r
licet aliquē puaare aia occidēdo ipm nisi pu
blica pāte. q^r et nō licet aliquē mutilare mē
bro nisi forte fīm publicā pāte. Salus
aie pferēda ē saluti corporali: s^r non licet ali
quē mutilare se mēbro pp^r salutē aie. puni
unt. n. fīm statuta vetera Niceni ɔsly q^r se

castrauerūt pp^r castitatē ɔsuādā. g pp^r nul
lā cām alia licet aliquē membro mutilare.
Sed h^u ē qd dī Lco. 21^r. Oculū p oculo:
dētē p dēte: manū p manū: pedem p pede.
B^r dō q^r cū mēby aliqd sit ps toti hūani
corpis: ē pp^r totū sīc īfectū pp^r pfectū. vñ
disponēdū ē de mēbro hūani corporis fīm q^r
expedit toti. mēby at hūani corporis p se qdē
vtile ē ad bonū toti corporis: p accīs tū nō cō
tigē q^r sit nocīnū: puta cū mēby putridū est
toti corporis corruptiū. si q^r mēby sanū fuēt
r in sua nāli dispositiōe cōsistēt nō pōt pscidi
abseq^r toti corporis detrimēto. s^r q^r ipē totus
hō ordinat^r et ad finē ad totā cōitātē cē ps:
vt s^r dictū ē: pōt ɔtingē q^r abscisio mēbrī et si
v̄gat ī detrimētu toti corporis: ordinat^r ad
bonū cōitatis inq^rtū alicui inferī penā ad
cohibitōe pctōe: r iō sicut p publicā pāte
aligs licite puaat totafr vita propē aliq^r ma
iores culpas: ita ēt puaat mēbro propē aliq^r
culpas miores. h^u at nō ē licitū alicui puaat p
fone ēt volēte illo cē mēby: q^r p h^u fit iniū
ria cōitati cui cē ipse hō r oēs ptes ei^r. si vō
mēby pp^r putredinē sit toti corporis corru
ptiu: tūc licitū ē de volūtate eius cē mēby
putridā mēbrū pscidere pp^r salutē toti cor
poris: q^r vñ cūq^r cōmissa ē cura pp^r salutē:
r eadē rō ē si fiat volūtate eius ad quē perti
net curare de salutē ei^r q^r h^u mēbrū cōmptū
uī alie aut^r aliquē mēbro mutilare ē oī illi
cītū. Ad pīmū g dō p nihil. phibet id qd
ē h^u ptcularē nām esse fīm nām vlem: sicut
mors r corruptio ī reb^r nālibus ē h^u ptcularē
nām eius qd corruptis: cū nī sit fīm nāz vlez
r sit mutilare aliquā mēbro erit sit h^u nām
pticularē corporis ei^r q^r mutilat^r: ē tū fīm nālez
rōem ī cōparatōe ad bonū cōe. Ad secū
dū dō p totius hois vita nō ordinat ad ali
qd pp^r ipfius hois: s^r ad ipsam poti^r oia
q^r sit hois ordinant. r iō puaare aliquē vita ī
nullo casu pīmet ad aliquē nisi ad publicaz
pāte cui cōmittīt pīcuratio boni cōis: s^r pī
cio membrī pōt ordinari ad propriā salutem
vni^r hois. r iō in aliquo casu pōt ad iōm pī
nere. Ad tertium dō p mēbrū nō ē pscidē
dū pp^r corpāle salutē toti^r nisi quādo ali
ter tori subueniri nō pōt. salutē aut^r spūali sp^r
pōt alt^r subueniri q^r p mēbrī pīcisionē: quā
pītī subiacet volūtati: r iō in nullo casu li
cet mēby pscidere pp^r qdcunq^r peccati
vitandum. vnde Christo^r erponēs illud Ma
th. 19^r H^uut eunuchi g seipos castrauerunt

ppr̄ regnū celoꝝ dic̄. **N**ō p̄ mēbroꝝ abſcisio
ne: s̄ malay cogitatōum īterpratōem, male
dictōi. n. ē obnoxi⁹ ḡ mēbrū abſcidit. etenīz
homicide s̄ q̄ talia p̄sumūt: t̄ postea subdit:
neq̄ ſenſiſetia māſuerior ita fit s̄ moleſti
or. aliud. n. h̄ ſomitiſ ſperma q̄d in nobis ē
z p̄cipue a. p̄poſito icōtinēti z mēte negligē
temec ita abſcīſio mēbri cōprimit tētatiōes
vt cogitatōis frenū.

Ad secundum ſic pro

cedit. **V**if q̄ nō liceat p̄ribus v̄berare filios
aut dñis ſeruos. **D**ic̄. n. **A**pls ad Eph. 6. **V**os
p̄s nolite ad iracūdiā, puocare filios v̄ros
z. i. subdit. **E**t vos dñi eadē facite ſeruis re
mittētes minas: s̄ p̄p̄ v̄bera aliq ad iracun
diā puocāſ: ſūt ēt minis ſuitora. ḡ n̄ p̄ſ ſi
lios: n̄ dñi ſeruoſ debēt v̄berare. **T**. **P**l̄s
dic̄ in. io. ethi. q̄ ſermo p̄nus h̄ ſolū āmo
nitōem nō aut̄ coactōem: s̄ q̄dā coactio ē p̄
v̄bera. ḡ parētib⁹ nō licet filios v̄berare. **T**. **D**.
Uniciq̄ licet alteri disciplinā ipendere. **H**
. n. ptinet ad elynas ſp̄uales: vt ſ̄ dictū ē. ſi ḡ
parētib⁹ licet p̄p̄ disciplinā filios v̄berare:
pari rōne cuilibet licebit quēlibet v̄berare:
q̄d p̄ eē ſalſū. ḡ z p̄mū. **E**nd h̄ ē q̄d dicit̄
puer. 13°. **Q**ui p̄cit v̄ge odiſ filiuſ ſuū. z. i. 23°.
Noli ſubtrabere a pueru disciplinā. ſi. n. per
cuſiſeris eū v̄ga non morieſ: tu v̄ga peuties
eū: z aiam ei⁹ de iferno libabis. z Eccl. 33°. **O**.
Seruo maliuolo tortura z ſpedes. **R**n°
dō q̄ p̄ v̄beratōem nocuim̄tū q̄dā iferit cor
poſ eiuiſ q̄ v̄beraf. alr̄ t̄ ſ̄ q̄dā i. mutilatōe. naſ
mutilatio tollit corporis integritatē. v̄beratio
ho tñmō afficit ſenſu dolore. vñ multo mi
nus nocuim̄tū ē q̄dā mutilatio mēbri. nocu
mētū āt inferre alicui nō licet niſi p̄ moduſ
pene p̄p̄ iuſticiā. nullus aut̄ iuſte punit ali
quē niſi fit ei⁹ iurisdictōi ſubiect⁹. z iō v̄bera
re aliquē nō licet niſi h̄nti pt̄atē aliquā ſup
illū q̄ v̄beraf. z q̄ ſiliuſ ſubdit pt̄atē p̄ſ ſi
ſeru pt̄atē dñi licite p̄t̄ v̄berare p̄ ſiliuſ ſi
dñi ſeruoſ cā correctōis z discipline. **A**d
p̄mū ḡ dō q̄ cū ira ſit appetit⁹ vindicte: p̄ci
pue ſcītaſ ira cū aliq ſe ſputat leſu iniuſte
et p̄z p̄ph̄ in. 2. rhetorice. z iō p̄ h̄ q̄ p̄rib⁹
int̄dicte ne filios ad iracūdiā puocēt: nō phi
beſ q̄n filios v̄beret cā discipline: ſi q̄ non
imoderat eos affligat v̄berib⁹. q̄ vñ indici
tur dñis q̄ ſmittat ſeruis minas p̄t̄ dupl̄
intelligi. vno. vt remiſſe minis v̄tan̄: q̄d pt̄i
net ad moderatōes discipline. alio. vt aliq ſ

ſi ſp̄ ipleat q̄d om̄nat⁹: q̄d pt̄inet ad h̄ q̄ in
dictiū q̄ ſe cōminat⁹: pena q̄nq̄ p̄ remiſſio
nis miam tēpereſ. **A**d ſecundum dicēdū q̄
maior pt̄as maiore ſe h̄ ſe coactōem: ſic aut̄
ciuitas ē p̄fecta cōitas: ita p̄nceps ciuitatis
h̄ ſe p̄fecta pt̄atē cohēcēdi: z iō p̄t̄ inſfigere
penas irrecupabiles. ſ. occiſionis vñ mutila
tōis. p̄t̄ at ſi dñi q̄ ſunt familię domēſtice
q̄ ē p̄fecta cōitas h̄nt p̄fecta pt̄atē cohēcē
di ſim leuiiores penas q̄ nō inſerūt irrecupab
ile noctūtū: z huiusmōi ē v̄beratio. **A**d
tertiū dō q̄ exhibere disciplinā volēti cui li
ber licer. ſi ſe p̄ disciplinā noleti adhibere ē ſolū
et̄ cui alteri⁹ cura om̄nit̄. z ad h̄ p̄t̄ aliquē
v̄beribus caſtigare.

Ad tertium ſic proce

dit̄. **V**if q̄ nō liceat aliquē hoiem iſcarcerare
Act⁹. n. ē malus ex genere q̄ cadit ſupra id
bitā mām: vt ſ̄ dictū ē: ſi h̄ ſuſ nālē arbi
try libertatē ē ſedebitā mā iſcarceratōis q̄ li
bertati repugnat. ḡ illicitū ē aliquē iſcarce
rate. **T**. **U**mana iuſticia regulari dō ex
diuina. ſed ſic dō Eccl. 15°. **D**e religiō hoieſ i
mā ſuſ ſuſ. ḡ vñ q̄ n̄ aliq ſe cohēcēdus
vſculis ſe carce. **T**. **N**ullus ē cohēcēdus
niſi ab ope malo a q̄ glib⁹ p̄t̄ aliū licitu im
pedire. ſi ḡ iſcarcerare aliquē eēt licitū ad
h̄ ſe cohēbere a malo: cuilibet eēt licitū ali
quē iſcarcerare: q̄d p̄ eē ſalſū. ḡ z p̄mū.
T. **H**z 3 ē q̄ Leuit. 24. legiſ q̄iēdā miſſuſ
fuiſſe in carcerē. p̄p̄ p̄t̄i blasphemie. **R**o
dō q̄ i bonis corporis tria p̄ ordinē iſiderant̄
p̄ q̄deſ iſegritas corporis ſubſtatię cui detri
metū aſſert p̄ occiſionē vel muſtationem.
2° delectatio vñ ſeſ ſenſuſ cui opponiſ v̄be
ratio vñ q̄dlibet ſenſuſ dolore afficiēs. ſi mo
tuſ ſi vñ ſeſ mēbroꝝ q̄ ipedif̄ p̄ ligatōem vñ in
iſcarceratōem ſeu quāciuq̄ detētōem. z iō in
iſcarcerare aliquē vñ q̄liſcunḡ detinere ē illi
ciuituſ niſi ſiat h̄ ſe ſe iuſticie aut̄ i pena aut
ad cautelā alicui⁹ mali vitandi. **A**dp̄mū ḡ
dō q̄ h̄ ſe abutif̄ pt̄atē ſibi data mereſ eam
amittere: z iō h̄ ſe q̄ peccādo abuſuſ ē libero
vſu ſuoy mēbroꝝ cōueniens ē iſcarceratōis
mā. **A**d ſecundū dō q̄ ſe q̄nq̄ ſim ordi
neſ ſue ſapientie p̄t̄ořes cohēbet ne poſſiſt
peccatū ipleare: ſim illud Job. 5. **Q**ui diſſiſt
coſtitutiōes malignoꝝ ne poſſiſt ipleare ma
nuſ eoꝝ q̄d ceperat. q̄nq̄ vñ eos p̄mittit q̄d
voluerint agere. z ſilr ſim humana iuſticiaz
nō p̄ q̄libet cl̄pa hoieſ iſcarceraf. ſi p̄ aliq ſe

Ad tertium dicendum quod detinere hoies ad horam ab aliquo ope illicito statim perpetrando cuilibet licet: sicut cum aliis detinet aliquem ne se precipitet: vel ne alii feriat. sed simili aliquem includere vel ligare: ad eum solum pertinet quod habet disponere vel de actibus vita alterius: quod per hoc in peccatum solum a malis faciendis: sed et a bonis agendis

Ad quartum sic pro

cedit. **V**erum quod peccatum non aggraueatur ex hoc quod predicto iniurie inferitur in personas alios coniunctos. **N**on modi iniurie. hinc roem peccati pertinet non cum ei alicui inferitur ei voluntate: sed magis est hoc voluntate malum quod in persona in inferitur quod inferitur in persona coniuncta. **G**eneratio illata in persona coniuncta est minor. **P**ropter hoc in sacra scriptura principium reprehenditur quod pupilli et viduas iniurias inferunt. **V**idetur enim de scripturam. **N**on despiciat pueri pupilli: nec vidua nisi effundat locula gemis suis: sed vidua et pupilli non sunt persone alios coniuncti. **G**eneratio ergo et hoc inferitur iniuria personis coniunctis non aggrauat peccatum. **P**ersona coniuncta habet propriam voluntatem secundum et principalem personam. potest non aliud quod est hoc voluntate principalis personae: ut per hoc in adulterio quod placet uxori et disponatur viro: sed huiusmodi iniurie habet roem peccati pertinet in voluntate coniunctae. **G**eneratio modi iniurie minus habet de ratione peccati. **S**ed et hoc est quod dicitur: ad quamdam exagerationem dicitur. **F**ilius tui et filie tue tradidit alteri populo videtibus oculis suis. **R**etudo domini quod quanto alio iniuria in plures redditum ceteri paribus: tanto quanto est peccatum: et inde est quod genitus est peccatum si alius peccat principem quod persona patitur: quod reducat in iniuriam totius multitudinis: ut sit dictum est. cum autem iniurie iniuria in aliquam personam coniunctam alteri qualitercumque illa iniuria pertinet ad duas personas et id ceteris pibus ex hoc ipso aggrauat peccatum. **P**er tantum contingit quod si alii circumstantias fit genitus peccatum quod sit in persona nulli coniuncti: propter dignitatem personae: vel propter magnitudinem nocimenti.

Ad primus ergo de iniuria illata in personam coniunctam: minorem est nocivitas personae cui coniungitur quod si in ipsa immediate inferatur: et ex hac parte est minus peccatum. sed hoc tamen quod pertinet ad iniuriam personae cui coniungitur supradictum quod alius incurrit ex eo quod alia persona sed leudit. **A**d secundum de iniuria illata in viduas et pupillas magis raggeretur quod magis opponuntur: tamen quod personae inficiuntur est eis genitus: quod non habet relevante. **A**d tertium de quo per hoc in uxori voluntarie sentit in adulterio minorum quod est

peccatum et iniuria ex parte ipsius mulieris. **G**enitus non est si adulterer violenter ea opprimet. sed tamen per hoc tollitur iniuria ex parte viri: quod vero non habet priorem sui corporis: sed viri ut deus in ad Cor. 7. et eadem ratio est in filiis. **D**e adulterio tamen quod non solum in sticie: sed etiam castitati opponitur: erit locus. **A**gendi in tractu de translati.

Einde vide

Orandum est de peccatis iusticie oppositis per quod inferuntur nocimenti primo in rebus secundum de furto et rapina. **E**t circa hoc quoniam nouem per virtutem naturae sit hoc possit exteriorum regulam. **2** Virtus licitum sit quod alius re aliquam possideat quam propria. **3** Virtus furtum sit occultum acceptio rei alienae. **4** Virtus rapina sit peccatum sine differenti a furto. **5** Virtus obfertur sit peccatum.

6 Virtus furtum sit peccatum mortale. **7** Virtus licitum at furari in necessitate. **8** Virtus omnis rapina sit peccatum mortale. **9** Virtus rapina sit genitus peccatum quod furtum.

Ad primum sic pro

cedit. **H**oc non sit naturae homini possit exteriorum regulam. Nullus non debet sibi attribuere quod deus est. sed dominum omnium creaturarum est propter deum: sed illud non. **D**omi est terra. **T**errena non est naturae homini possit exteriorum regulam. **B**asiliscus expone vobis divinitus dicentis Luc. 12. **C**ongregabo ova que nata sunt mihi et bona mea. **D**ic mihi quod tua vestimenta sumes in vita tulisti. sed illa quod homo possidet naturaliter potest alius conuenienter alio dicere esse sua. **G**eneratio non possidet naturae exteriores bona. **P**ropter hoc Ambrosius dicit in libro de trinitate. dominus nomen est potestatis: sed homo non habet potestatis super res exteriores. nihil non potest circa eas nam mutatur. **G**eneratio possit exteriorum regulam non est homo naturae. **S**ed hoc est quod dicitur in psalmis. **O**ia subiecisti sub pedibus eius. sed bovis. **P**ropter domini quod res exteriorum potest duplum considerari. uno quantum ad eum nam quod non subiecisti bu mane potest: sed solus dñe: cui ova ad nutrimentum obediunt. alio quantum ad ipsum ipsius rei. et sicut est homo naturae dominus exteriorum regulam: quod propter et voluntatem potest utrumque rebus exterioribus ad suam utilitatem. **Q**uod possit exteriorum regulam est homo naturae. hoc autem naturae dominum super ceteras creaturas quod copertit homo similiter in qua imago dei existit manifestatur in ipsa hominis creatore. **S**ed non potest ubi dicitur. **F**aciam hominem ad imaginem et similitudinem nostram et possit piscibus maris. **A**d primus ergo de

ad secundum iniuria ex parte ipsius mulieris. **G**enitus non est si adulterer violenter ea opprimet. sed tamen per hoc tollitur iniuria ex parte viri: quod vero non habet priorem sui corporis: sed viri ut deus in ad Cor. 7. et eadem ratio est in filiis. **D**e adulterio tamen quod non solum in sticie: sed etiam castitati opponitur: erit locus. **A**gendi in tractu de translati.

Ad secundum sic pro

Generatio non sit naturae homini possit exteriorum regulam. Nullus non debet sibi attribuere quod deus est. sed dominum omnium creaturarum est propter deum: sed illud non. **D**omi est terra. **T**errena non est naturae homini possit exteriorum regulam. **B**asiliscus expone vobis divinitus dicentis Luc. 12. **C**ongregabo ova que nata sunt mihi et bona mea. **D**ic mihi quod tua vestimenta sumes in vita tulisti. sed illa quod homo possidet naturaliter potest alius conuenienter alio dicere esse sua. **G**eneratio non possidet naturae exteriores bona. **P**ropter hoc Ambrosius dicit in libro de trinitate. dominus nomen est potestatis: Nullus non debet sibi attribuere quod deus est. sed dominum omnium creaturarum est propter deum: sed illud non. **D**omi est terra. **T**errena non est naturae homini possit exteriorum regulam. nihil non potest circa eas nam mutatur. **G**eneratio possit exteriorum regulam non est homo naturae. **S**ed hoc est quod dicitur in psalmis. **O**ia subiecisti sub pedibus eius. sed bovis. **P**ropter domini quod res exteriorum potest duplum considerari. uno quantum ad eum nam quod non subiecisti bu mane potest: sed solus dñe: cui ova ad nutrimentum obediunt. alio quantum ad ipsum ipsius rei. et sicut est homo naturae dominus exteriorum regulam: quod propter et voluntatem potest utrumque rebus exterioribus ad suam utilitatem. **Q**uod possit exteriorum regulam est homo naturae. hoc autem naturae dominum super ceteras creaturas quod copertit homo similiter in qua imago dei existit manifestatur in ipsa hominis creatore. **S**ed non potest ubi dicitur. **F**aciam hominem ad imaginem et similitudinem nostram et possit piscibus maris. **A**d primus ergo de

¶ h[ab]ens h[ab]z p[ri]ncipale d[omi]num o[mn]ium rez: & ip[er] f[ac]tum suu[um] p[ro]uidetia ordinavit quasdam res ad corpore[rum] bo[li] sustentatoe[rum]: & pp[re]f[er]at h[ab]z h[ab]z b[on]a b[ea]t[us] na[me] le rez d[omi]ni q[ua]ntu[m] ad p[re]te[re] p[ro]fe[ti]a ih[es]u. ¶ Ad secundum d[omi]n[um] q[ui] diues ille reob[ed]it ex h[ab]z q[ui] pu[t]tabat exteriora bona e[st] p[ri]ncipal[is] sua q[ui] n[on] accep[er]isset ea ab alio. s. a deo. Ad tertium d[omi]n[um] q[ui] illa r[es] p[re]cedit de d[omi]no exterior[um] rez q[ua]ntum ad m[ater]iam ipsa: q[ui] q[uo]d d[omi]num soli deo uenit et dictum est.

Ad secundum sic pro

cedit. ¶ q[uo]d n[on] liceat alicui re aliquam q[ui] p[ro]priam possidere. ¶ n[on] q[ui] d[omi]ni n[ame] est d[omi]ni t[em]p[or]is: f[ac]tum ins n[ame] oia s[unt] c[on]siderata: cui q[uo]d e[st] c[on]siderata h[ab]z p[er]petuas possessionis. q[uo]d illicitem est cuili bet h[ab]o[rum] appropare sibi aliquam re exterior[um]. ¶ P[ro]fessio Basili[us] dicit exponens p[re]dictum vbi dimitissit. H[ab]z q[ui] p[ro]uenies ad spectacula ph[il]iberet aduenientes appropando sibi q[uo]d ad c[on]cordia: v[er]o ordina: s[ed] es si diuities q[ui] c[on]siderant q[ui] p[er]occupauerunt estimant sua e[st]. s[ed] illicitem est p[re]cludere viam aliis ad potiendum c[on]siderib[us] bonis. q[uo]d illicitem est appropare sibi aliquam re c[on]siderem. ¶ Amb[ro]zio dicit. & h[ab]z i decre di. 47.c. H[ab]z hi. Proprium nemo dicat q[uo]d e[st] c[on]siderem. appellat autem c[on]sideres res exterior[um]: sicut p[er] ex his que p[re]minuntur. g[ra]m[mar] v[er] illi citu e[st] q[ui] alius appropet sibi aliquam re exti ore. ¶ Et h[ab]z e[st] q[uo]d Aug[ustinus] dicit in libro de heresisbus. Ap[osto]l[us] ci dicunt q[ui] se h[ab]z no[n]earrogatissime vocauerunt eo q[ui] in suu[um] c[on]cionem n[on] acciperent utentes iugib[us] & res p[er]p[ar]as possidentes: q[ui]les h[ab]z catholica eccl[esi]a & monachos & clicos plurimos. s[ed] ioh[ann]es hereticus s[ic] q[ui] se ab eccl[esi]a separatus nullam sp[irit]ualitatem eos h[ab]e[re] q[ui] v[er]ius his reb[us] g[ra]m[mar] ip[si] careret. e[st] q[ui] erronei dicere q[ui] n[on] liceat at h[ab]o[rum] p[ro]pria possidere. ¶ P[ro]prio dicitum q[ui] circa re exterior[um] duo c[on]petunt h[ab]o[rum] q[ui] v[er]um est p[ar]t[es] pecuniarum & disp[ar]and[is], & q[ui]tum ad h[ab]z licitem est q[ui] h[ab]z p[ro]pria possideat: et e[st] e[st] necessarium ad humana vitam p[ro]pter tria. p[er] q[uo]d q[ui] magis sollicitum est vnusq[ue] ad pecuniarum aliquod q[uo]d sibi soli c[on]petit q[ui] id q[uo]d e[st] c[on]siderem oium v[er]o m[ul]to: quia vnusq[ue] labore fugiens relinquit alteri id q[uo]d p[er]tinet ad c[on]siderem: sicut accidit in multitudee ministrorum. alio[rum] q[ui] ordinati res h[ab]z tractat si singulis imineat p[ro]pria cura alicuius rei p[ec]cata. e[st] at h[ab]z si glibet i distincte q[ui]libet p[ec]cata. 3[um] q[ui] p[ro] hoc magis pacificus stat[us] h[ab]z confusat d[omi]ni vnusq[ue] re sua cotentum est. vniuersitas q[ui] int[er] eos q[ui] c[on]sidereret ex idiusq[ue] aliquid possidet frequenter iurgia oriuntur. alind d[omi]no q[ui] opereris h[ab]o[rum] circa res exterior[um] est v[er]sus ipsorum

¶ q[ui]tum ad hoc n[on] d[omi]n[u]m h[ab]z h[ab]z re exterior[um] vt p[ro]prias: sed vt c[on]sideres: vt s. de facili aliquis eas coicet in necessitates aliorum. vniuersitas apl[us] dicit. id ad Thymot[ius]. vlt. Dicitur h[ab]z h[ab]z p[re]cipe facile tribuere c[on]siderem. ¶ Ad p[ro]mptu[m] q[ui] d[omi]n[u]m q[ui] c[on]siderem reattribuit iuri n[ame]: non q[ui]ius n[ame] distinet oia e[st] possidenda c[on]siderem: et nihil e[st] q[ui] p[ro]pria possidendum: sed q[ui] f[ac]tum iuri n[ame] n[on] e[st] distinctio possessionis s[ed] magis f[ac]tum humanum dicitum: q[ui] p[er]tinet ad iuri positiuum: vt s[ic] dictu[m] est. vniuersitas p[ro]prias possessionis n[on] e[st] iuri n[ame]: sed iuri n[ame] supradictis q[ui] ad invenientem ro[rum] b[on]a[rum]. ¶ Ad secundum dicendum q[ui] ille q[ui] p[ro]uenies ad spectacula si p[re]pararet aliis via n[on] illicite ageret: s[ed] ex hoc illicite agit q[ui] alios p[er]hibet. & sicut diues n[on] illicite agit si p[er]occupas possessionem rei q[ui] a principio erat c[ons]iderem aliis c[on]siderat: peccatum si alios ad vsu illi[us] rei i discrete p[er]h[ibet]. vniuersitas ibidem dicit. Cur tu abudas ille vno mediecat nisi ut tu bona dispensariois merita sequaris: ille vno patientie p[ro]mis corone[re]. ¶ Ad tertium d[omi]n[u]m q[ui] c[on]siderem Amb[ro]zio nemo p[ro]prio dicat q[ui] e[st] c[on]siderem: log[ic]e de p[er]petrate q[ui] tu ad osu[m] unde subdit plus q[ui] sufficeret sum p[ro]prium violenter obtentum e[st].

Ad tertium sic proce

dit. ¶ q[ui] n[on] sit de rōne furti occulte accipere re alienam. Illud. n. q[uo]d diminuit p[er]tinem n[on] v[er] ad rōne p[er]tinere: s[ed] in occulto peccare p[er]tinet ad diminutem p[er]tinem sicut econtrario ad exaggeratum p[er]tinem quorūdā d[icitur] Isa. 3[um]. Nec catu s[ic] q[ui] sodoma p[er]dicauerunt nec absconde runt. q[uo]d n[on] e[st] drōe furti occulta acceptio rei alienae. ¶ P[ro]fessio Amb[ro]zio dicit: et h[ab]z i decre. di. 47. Min[ist]er est criminis h[ab]enti tollere q[ui] c[on]su[est] possis & abudas in indigentib[us] denegare. q[uo]d sicut furtu c[on]sistit in acceptione rei alienae: ita et in detentione iuriis. ¶ H[ab]z h[ab]z p[ot] furtim ab alio accipere est q[ui] s[ic] e[st] putata re quā apud aliū deposita: vt que e[st] ab eo iniuste ablata. n[on] e[st] q[ui] de rōne furti q[ui] sit occulta acceptio rei alienae. ¶ Et h[ab]z e[st] q[ui] Isido[rum] dicit i lib. ethimot. Fur a furuo dictus e[st]. i. a fusco. nā noctis v[er]itatis p[er]ce[per]it. ¶ P[ro]prio dicitur q[ui] ad rōne furti tria occurruunt: q[ui] v[er]o p[ro]missu[um] auertereb[us] sibi s[ed] q[ui] iusticie q[ui] uniuersitate trahuit q[ui] s[ic] e[st] & ex h[ab]z operis ei q[ui] usurpat alium. scđm vno pertinet ad rōne furti p[er]i[sc]elus qui dislignis a p[er]tis q[ui] s[ic] q[ui] p[er]sona: sicut ab homicidio & adulterio. & f[ac]tum hoc c[on]petit furtu q[ui] sit circa re possessā. signs. n. accipiat id q[ui] e[st] alter. n[on] q[ui] possesso s[ic] q[ui] p[er]sona diuincia ut si auferat filiam vel

vñorē n̄ h̄z p̄p̄e rōez furti. Tertia dñia ē que compleat rationem furti vt .s. occulce usur p̄ alienū: t̄ s̄m hoc p̄p̄a rō furti est vt sit occulta acceptio rei alienae. Ad p̄mū ḡ dō q̄ occultatio q̄nq̄z qdē ē cā p̄cti: puta cu quis vñis occultatōe ad peccādū: sicut accidit in fraude z volo: z hoc mō nō diminuit s̄z asti tuit spēm p̄cti: z ita ē in furto. alio⁹ occultatio ē simplex circumstantia p̄cti: z sic diminuit p̄cti: t̄ q̄ signū secundie ē: tum q̄ tollit scādalū. Ad secūdū dō q̄ detinere id qd̄ alteri debet eandē rōem nocumētī h̄z cū acceptōe iniusta. z ideo sub iniusta acceptōe intelligis etiā iniusta detētōe. Ad tertium dō q̄ nihil phibet id qd̄ ē simplr qdē depo sitū vñius s̄m quid ē alterius: sicut res de posita ē simplr qdē oponēt: s̄z ē el⁹ apō quēz deponit q̄stū ad custodiā: z id qd̄ ē p̄ rapinā ablatū ē rapiētis n̄ simplr: s̄z q̄stū ad dētōe.

Ad quartum sic pro
cedit. Q̄ furtū z rapina nō sint p̄ctā dñia specie. Furtū. n. z rapina differūt s̄m occul tu z manifestu. furtū. n. ipsoat occulta acce p̄tōem: rapina vñ violētā z manifestā. sed i aligs generib⁹ p̄ctōr occulta z manifestū nō diuerificat spēm. ḡ furtū z rapina nō s̄ pecata specie diversa. **S.** Moralia recipiūt spēm a fine: vt s̄ dictū est. sed furtū z rapina ordinant ad eudē fine. s. ad h̄ndū aliena. ḡ n̄ differūt specie. **S.** Hic rapiſ aligd ad possi dēdū: ita rapiſ mulier ad dilectā dū. vñ z s̄z doz dīc il. ethimol. q̄ raptor dī corruptor z rapta dī corrupta. s̄z rapt⁹ dī s̄ue mult⁹ auferat publice s̄ue occulce. ḡ z res possessa ra pi dī s̄ue occulce s̄ue publice rapiat. ḡ n̄ dif ferūt furtū z rapina. **S.** Sed h̄ est q̄ p̄bs in s̄ ethi. distinguunt furtū a rapina: ponens furtū occulta: rapinā vñ violētā. **T.** dō q̄ furtū z rapinā s̄it vitia iusticie opposita inq̄stū aligs alteri facit iniustū: nullus aut patiēt in iustū volēs: vt p̄ba in s̄ ethi. z iō furtū z rapina ex h̄ h̄n rōem p̄cti q̄ acceptio ē inuolutaria ex p̄te ei⁹ cui aligd subtrabat. inuolu tarū at dupl̄r dī. s̄. p̄igrantiā z violentiā: vt b̄ in z̄ ethi. z iō aliam rōem peccati h̄t rapia z alia furtū. z p̄p̄ h̄ differūt specie. Ad p̄mūz ḡ dō q̄ i aligs generib⁹ p̄ctōz non at tēdī rō peccati ex aliq̄ inuolutario sicut at tendit i p̄ctis oppositis iusticie. z iō vbi ocurrat dñsa rō inuolutary est dñsa spēs p̄cti. **A**d sc̄dū dō q̄ finis remotis rapine z furti idē ē: s̄z h̄ nō sufficit ad idētitatē spēi. q̄ ē iō

ueritas i finib⁹ p̄ximis. raptor. n. vñt p̄ p̄p̄ia p̄tātē obtinē: s̄ur vñ p̄ astutia. **A**d tertiu⁹ dicendū q̄ rapt⁹ mulierī n̄ p̄ot eē occult⁹ ex p̄te mulieris q̄ rapiſ: z iō ē si sit occultus ex p̄te alioz q̄b⁹ rapiſ: adhuc remanet rō rapie ex p̄te mulieris cui violētia insertur.

Ad quintum sic pro

cedit. Q̄ furtū nō s̄p̄ sit p̄cti. Nulluz. n. p̄cti cadit sub p̄cepto diuino. dī. n. Ecl. 15° Nemini mādauit ipie agē. s̄z dō iueni⁹ p̄ce p̄isse furtū. dī. n. **E**xo. 12° **F**icerūt h̄s iſk̄ sic p̄cepit dñs moysi: z expoliauerūt egyptios ḡ furtū nō s̄p̄ ē p̄cti. **P.** Ille q̄ iueni⁹ rez nō suā si eā accipiat vñ furtū cōmitē: q̄ ac cipit rē alienā. s̄z h̄ vñ eē lictū s̄m nālē egatē vñ iuriste dicūt. ḡ vñ q̄ furtū nō s̄p̄ sit p̄cti. **P.** Ille q̄ accipit rē suā nō vñ peccare cū nō agat h̄ iusticia cuius egatē nō tollit. sed furtū cōmitē etiā si aligs rē suā occulce ac cipiat ab altero detentā uel custoditaz. ḡ vñ q̄ furtū non s̄p̄ sit p̄cti. **S**z h̄ ē q̄d dicit **E**xo. 20. Non furtū facies. **N**ideo dō q̄ si aligs ɔſideret furti rōem: duas rōes p̄cti i eo iueniet. p̄ qdē p̄p̄ h̄rietatē ad iusticiāz q̄ reddit unicuiqz qd̄ suū ē. z sic furtū iusticie opponi⁹ inq̄stū furtū ē acceptio rei alienē. z rōne vñli s̄ue fraudis quā fur cōmitit occulce: z q̄si ex iſſidys rē alienā vñspādo. vñ manifestū ē q̄ oē furtū ē p̄cti. **A**d p̄mūz ḡ dō q̄ accipe rē alienā vel occulce vñ manifeste auctoritate iudicis h̄ decernētis nō ē furtū. q̄ iā sit sibi debitū p̄ h̄ q̄ s̄nialr s̄bi ē adiudicat. vñ m̄ltō min⁹ furtū s̄it q̄ s̄li⁹ iſrl̄tulerūt spolia egyptior̄ de p̄cepto dñi h̄ decernētis p̄ affl̄tōibus ḡbus egypti⁹ eos sine cā affl̄ixerūt. z iō signant dicit **S**ap. io. Justi tulerūt spolia ipiop̄. **A**d secūdū dō q̄ circa res iuuetas ē distinguendū. q̄dam. n. sunt q̄ nunq̄z fuerūt i bonis ali ciuius: sicut lapilli z gēme q̄ iueniunt i littore maris: z talia occupati ɔcedunt. z eadez rō ē dī thesauris antiq̄ tpe sub terra occulta tis q̄p̄ nō est aligs possessor nisi q̄ s̄m leges ciuiles tenet iuētor̄ dare medietatez dñs agri si in alieno agro iuenerit: p̄p̄ qd̄ i para bola euangeli⁹ dī **M**ath. 13. de iuētore thesauri absconditi i agro q̄ emit agz q̄i vt h̄ret ius possedēdi totū thesaurz. q̄da vñ res iuente fuerūt de ppinq̄ in alic̄ bonis. z tunc s̄igas eas accipiat nō aio retinēdi s̄z aio restituēdi dñs q̄ eas p̄ derelicti nō h̄z nō omittit furtū z filz p̄ derelictis h̄qnt: z h̄ credat iuentor̄

Iz sibi eas retineat. nō cōmittit furtū: al's at cōmittit pētū furtū. vñ Aug^o dicit in qđam omel. t h̄. i.4. q.5. Si qđ inuenisti t nō redidisti rapuisti. Ad tertium dicēdū qđ ille q furtū accipit rē suā apd alii depositā ḡuat depositariū: qđ tenet ad restituēdū eā l' ad oī dēdā se eē inoxiū. vñ manifestū ē qđ peccat t tenet ad relenādū ḡuamē depositary. qui vo furtū accipit rem suā apud alii iniuste detēta peccat qđem nō qđ grauet eū q detinēt: t iō nō tenet ad restituēdū aligd v̄l ad recōpēsandū: sed peccat h̄ cōem inſiciā vñ ip̄e sibi v̄ſurpat sue rei iudiciū iuris ordine p̄termissō: t iō tenet dō satissacē t dare ōḡ ut ſcādalū p̄xio ſi ſide exortū fuerit ſedē.

Ad ſextum ſic proce

ditur. Vñ qđ furtū nō fit pētū mortale. Df. n. puer. 6. Nō grādis ē culpe cū qđ furatus fuerit: ſz oē pētū mortale ē grādis culpe. qđ furtū nō ē pētū mortale. S. Peccato mortali mortis pena debet: ſz p̄ furto nō infligi tur i lege pena mortis: ſz folū pena dāni: fm illud Exo. 22°. H̄igs furat^o fuerit bouez aut ouē: qnq̄z bouez p̄ uno boue restitueret: t qui or oues p̄ vna oīe. qđ furtū nō ē pētū mortale. S. Furtū p̄t ſmitti i p̄uis reb^o ſic t i magnis: ſz icōueniēs vñ qđ p̄ furto alic^o que rei: puta vñi ac^o vñi p̄nē alig^o puniaſ mor te etha. qđ furtū nō ē pētū mortale. Sed h̄ ē qđ nullus dānaſ ſz dīnū iudicium nīſi p̄ pētū mortali: dēnaſat alig^o p̄ furto: ſz illō Z̄ach. 5°. Hec ē maledictio qđ egredit^o ſup ſaciē oīs tre: qđ oīs fur ſic ibi ſcriptū ē iudica bif. qđ furtū ē pētū mortale. P. dicendū qđ ſic ſz h̄icū ē: pētū mortale ē qđ ūrāſ carati ſin quā ē ſpūalis aie vita. caritas at ſuſit qđ p̄ncipal^o i dilectōe dei. ſedario ſo i dilectōe primi ad quā p̄tinet vt p̄xio bonuz velim^o t opemur. p̄ furto aut h̄o ifert nocu mēti p̄rio i ſinis reb^o. t ſi paſſiſ boies ſibi in uicē furare^o: p̄iret huana ſocietas. vñ furtū tanq̄ ūrāſ caritatē ē pētū mortale. Ad pri muž ḡ dō qđ furtū nō dō eē grādis culpe du pli rōe. p̄ qđe. p̄p̄ ſccitatē iducentē ad furandū qđ diuinituit v̄l total^o tollit clpā: vt. i. patebit. vñ ſubdit^o: furaf. n. vt eſuriētē ſpleat aiam. alio^o dō furtū nō eē grādis culpe p̄ cō patōem ad reatū adulterū qđ p̄nit morte. vñ ſubdiſ dō ſure qđ dephēſis reddet ſeptū plū. qđ adulterū ē: p̄det alaz ſuā. Ad ſecū dum dicēdū qđ pene p̄tis vite magis ſt me dicinales qđ retributiuē. retributio. n. reſer

uaſ dīno iudicio: qđ ē ſin vitatē i peccatē. t iō ſm iudiciū p̄tis vite non p̄ q̄libet p̄tō mortali infligif pena mortis: ſz folū p̄ illis qđ inferū irregabile nocu mēti: v̄l etiā p̄ illis qđ h̄nt aliquē horribile deformitatē: t ideo p̄ furto qđ irregabile dānu infert nō infligif ſm p̄is iudiciū pena mortis niſi v̄l ſurtū aḡueſ p̄ aliquā quē circūſtātiā: ſic p̄ ſe cri legio qđ ē ſurtū ſei ſacré: t de peculatu qđ ē ſurtū ſei ſois: vt p̄z p̄ Aug. ſup Job. t de plāgio qđ ē ſurtū hōis p̄ quo qđ morte punif: vt p̄z Exo. 21°. Ad tertium dō qđ illud qđ mo dicū ē rō apphendit q̄i nibil: t iō i his qđ mi nimis ſit hō nō reputat ſibi nocu mēti inferri: t ille qđ accipit p̄t ſumē h̄ nō eē ſz volūtē ei^o cui^o ē res: t p̄tā ſig^os ſurtue huīus modi res mīmas accipiat p̄t excusari a pecato mortali: ſi tñ h̄z altū ſurādi t inferēdi nocu mēti p̄xio ēt in talib^o mīmis p̄t eē pecatū mortale: ſic t in ſolo cogitatū p̄ ſēſuz.

Ad ſeptimum ſic p̄ro

cedis. Vñ qđ nō liceat alicui furari. p̄p̄ ne cēſtitatē. Nō. n. iponif p̄nia niſi peccatē. ſed ex̄ dō ſurtū dō. H̄igs p̄ncitatē famis aut nū dīcatis furat^o fuerit cibaria vēſtē v̄l pec^o: p̄nīteat ebdomadas tres. qđ nō licet furari. p̄p̄ ſccitatē. S. P̄bs dīc i. 2. ethi. qđ ſadā ſe ſiz noīata ſuolata ſit cū malicia int̄ q̄ po nit ſurtū. ſz illō qđ ē ſm ſe malū nō p̄t p̄p̄ aliquē bonū ſinē bonū fieri. qđ nō p̄t alig^o licite furari vt ſccitatē ſue ſubueniat. P. Hō dī diligē p̄ximū ſic ſeipm. ſz nō licet furari ad h̄ ſo alig^o p̄ elynā p̄xio ſubueniat: vt Aug^o dīc in li. 5° mēdaciū. qđ nō licet furari ad ſubueniēdū. p̄p̄ ſccitatē. T. ſz oīra ē qđ in ſccitatē ſit oīa cōia: ſz ira nō v̄l eē pecatū ſi alig^o rē alter^o accipiat p̄p̄ ſccitatē ſibi factā cōem. P. dicēdū qđ ea q̄ ſit iuris huāni nō p̄t derogare iuri nāli vel iuri dīno. ſz at nālē ordīne ex dīna p̄uidētia in ſtitutū ſe ſeriores ſit ordīnate ad h̄ ſo ex his ſubueniā ſhoiū ſccitatē: t iō p̄p̄ ſi uiſionē t appropatōe ex iure huāno p̄cedētē nō ipedī ſi hois ſccitatē ſit ſubueniēdū ex huāni ſo reb^o: t iō ſe ſalig ſubabū dāne h̄nt: ex nālē iure debēt paupē ſuſtentā ſoi. vñ Amb^o dīc: t h̄ i decreti di. 47. Eſuri entū panis ē quē tu detines: mudoz idu mētū ē qđ tu recludis: mīſerop̄ redēptio t abſolutio ē pecunia quā tu i ſra defodis. ſz quia mīti ſit ſccitatē patētes t nō p̄t ex eadē re onnibus ſubueniri: committit arbitrio

¶ in iusticiisq; dispesatio ppter rep: et ex eis
subueniat necessitate pati. ib. si tñ adeo sit
evidēs et vrgēs necitas vt manifestū sit in
stanti necitati de reb' occurritib' eē subue
niēdū:puta cū iminet psone piculū et aliter
subueniri nō pōt: tūc licite pōt aligs ex reb'
alienis sine necitati subuenire: sine manife
ste sine occulte sublati: nec h̄ ppter hēt rōe,
furti vel: apine. Ad p̄mū ḡ dō q̄ decretal
illa logi i casu i q̄ nō ē vrgēs necitas. Ad
secundū dō q̄ vt re aliena occulte accepta
i casu necitatis extreme nō h̄ rōem furti p
ptie loquēdo: qz p̄t. lē necessitatē efficit su
um id qd̄ aligs accipit ad sustentādā ppter
vita. Ad tertīū dō q̄ in casu s̄l's necessi
tatis etiā pōt aligs occulte rē alienā accipe
vt subueniat primo sicut indigēti.

Ad octauum sic pro
cedit. Vr̄ q̄ rapina possit fieri sine peccato
P̄tēda. n. p̄ violētiā accipit: qd̄ v̄ ad rōem
rapine ptinere s̄m pdicta: s̄z p̄dam accipe ab
hostib' licitiū ē. dicit. n. Amb. in li. de ppter
chis. Lū p̄da fuerit i p̄tate victoris: dec̄ mili
tarē disciplinā vt regi s̄uenioia. s. ad distri
buēdū. ḡ rapina in aliq̄ casu ē licita. P. Li
citu ē auferre ab aliq̄ id qd̄ nō ē ei. s̄z res q̄s
infideles h̄s nō sūt eoz. dicit. Aug. i ep̄la
ad Vincētiū donatistā. Res salso appella
tis v̄ras q̄s nec iuste possideris: t̄ s̄m leges
frenoz regū amittere iussi esti. ḡ v̄ q̄ ab
ifidelib' aliquis licite rape possit. P. Ter
rarū p̄ncipes multa a suis subditis violēter
extorquēt: qd̄ v̄ ad rōem rapine ptinē. ḡne
aut v̄ dicere q̄ in hoc peccet: qz sic fere oēs
p̄ncipes dānarenſ. ḡ rapina i aliquo casu ē
licita. Sed h̄ est q̄ de quolibz licite acce
pto pōt fieri deo sacrificiū vel oblatiō: nō at
pōt fieri de rapina: s̄m illō. Isai. 61°. Ego do
min⁹ diligēs iudiciū et odio h̄s rapina i bo
locaustū. ḡ p̄ rapinā aliqd accipe nō ē licitiū
B. dō q̄ rapia qz dā violentia et coactōem
ip̄portat q̄ qua h̄ iusticiā alicui aufer̄ qd̄ suū
ē. in societate at hoīuz nullus h̄ coactōem
nisi p̄ publicā p̄tate. et iō qz cōmīt p̄ violētiā
aliqd alteri aufer̄ si sit p̄uata psone nō v̄tēs
publica p̄tate illicite agit et rapinā cōmīt: sicut
p̄z i latronib'. p̄ncipib' v̄o p̄tās publi
ca cōmīt ad h̄ q̄ sūt iusticie custodes: et
iō nō licet eis violētiā et coactōem v̄tū usi s̄m
iusticie tenore. et h̄ v̄ h̄ hostes pugnādo: v̄t
h̄ cines malefactores puniēdo: et qd̄ p̄ talem
violētiā aufer̄ nō h̄ rōe rapine: cu non sit

h̄ iusticiā. si v̄o h̄ iusticiā aliqui p̄ publicā po
testatē violēter absulerit res alioz: illūc
agunt et rapinā cōmittūt et ad restitutōem te
nent. Ad p̄mū ḡ dō q̄ circa p̄da distin
guēdū ē: qz si illi q̄ depredans hostes h̄eant
bellū iustū: ea q̄ p̄ violētiā i bello acgrūt eo
rū efficiunt: et hoc nō h̄z rōem rapine. vnde
nec ad restitutōem tenētur: quis possint in
acceptōe p̄de iustū bellū hēntes peccare p̄
cupiditatē ex p̄tia itētōe: si. s. non p̄p̄ iusti
ciā s̄z p̄p̄ p̄dam p̄ncipalr pugnant. dicit. n.
Aug. in li. de v̄bis dñi: q̄ ppter p̄dā militare
pctm ē. si v̄o illi q̄ p̄dā accipiūt h̄eant bellum
iustū: rapinā cōmittūt et ad restitutōez tenen
tur. Ad secundū dicendū q̄ intātu alig
iſideles res suas iniuste possidēt iñḡtū eas
fin leges terrenoz p̄ncipū amittē iussi sūt: et
iō ab eis p̄nt p̄ violētiā subtrabi n̄ p̄uata au
ctoritate s̄z publica. Ad tertīū dō q̄ si p̄n
cipes a subditis exigāt qd̄ eis s̄z iusticiā de
bef p̄p̄ bonū cōe cōseruādū: et si violentia
adhibeat nō ē rapina. si v̄o alig p̄ncipes ide
bita extorqueat p̄ violētiā rapina ē sicut et
latrocinii. vñ dicit Aug. i 4° de ciui. dī. Re
mota iusticia qd̄ sūt regna nisi magna latro
cinia: qz et latrocinia qd̄ sūt nisi p̄ua regna:
et Ezech. 22°. dī. Princeps ei in medio ei
q̄i lupi rapiētes p̄dā. vñ et ad restitutōem te
nenſ sicut et latrones: et tanto q̄i peccat q̄
latrones: q̄zto piculosius et cōuis h̄ publicā
iusticiā agūt et custodes sūt positi.

Ad nonum sic proce
dit. Vr̄ q̄ furtū sit ḡui p̄ctm q̄ rapina. Fur
tū. n. sup acceptōem rei alienē h̄z adiunctaz
fraude et dolu: qd̄ nō ē in rapina: sed frāus et
volus de se h̄s rōem p̄cti: vt s̄z h̄tū ē. ḡ fur
tū ē ḡui p̄ctm q̄ rapina. P. Uerecun
dia ē timor de turpi actu: vt dī in 3° ethi. s̄z
magis secundans hoies de furtō q̄ de rapi
na. ḡ furtū ē turpi q̄ rapina. P. Quanto
aliqd p̄ctm plib' nocet tāto ḡui: ēē v̄r̄: s̄z per
furtū pōt nocumētū inferri et magnis et par
uis: p̄ rapinā aut solū ipotētib' ḡbus pōt vi
olēria ferri. ḡ ḡui v̄r̄ ēē p̄ctm furti q̄ rapie
h̄z h̄ est q̄ s̄m leges ḡuius puniē rapina
q̄ furtū. K̄ideo dō q̄ rapina et furtū ba
bēt rōem p̄cti sc̄ s̄ dictū ē. p̄p̄ inuolūtariū
qd̄ ē ex pte ei cui aliqd aufer̄: ita in q̄ i fur
to ē inuolūtariū p̄ ignorātiā: in rapina aut
ē inuolūtariū p̄ violētiā. magis ē aut aliqd in
uolūtariū p̄ violētiā q̄ p̄ ignorātiā: qz violē
tiā directū opponiē volūtati q̄ ignorātiā: et

ſo rapina ē gratia ptiū q̄ furtū. e. **D**icit alia rō
qz grāpinā nō ſolū iñferā alicui dānū i reb⁹
ſed et v̄git i quādā perſone ignominia ſue
iniuriā: z h̄ p̄ponderat fraudi vel dolo q̄ pti
nēt ad furtū. vii p̄ responsio ad p̄mū. **A**d
ſecundū dō q̄ hoīes ſenſibilib⁹ inherētes
magis gloriā d̄ v̄tute exteriori q̄ maniſta
tur i rapina q̄ de v̄tute interiori q̄ tollit per
ptiū. z iō min⁹ vecūdans de rapina q̄ d̄ ſur
to. **A**d tertiuſ dicendū q̄ l̄ i pl̄ibus poſ
ſit noceri p̄ furtū q̄ p̄ rapinā: tñ ḡuioſa noſ
cumēta pñt iñferri p̄ rapinā q̄ p̄ furtū. vnde
et ex h̄ rapina ē deteſtabiliſ.

Einde Cſide

Rādiū ē d̄ v̄tus oppoſitis cō
mutatiue iudicie q̄ v̄ſtunt
i v̄bis in q̄b̄ ledit p̄ximus.
Et p̄ de hiſ q̄ ptiēt ad iu
dicū. 2° de no cumētiſ v̄boꝝ q̄ ſiñt extra
iudiciū. Circa p̄mū qnq̄ v̄ſiderāda occur
rūt. p̄ qdē de iuſticia iudicis i iudicando.
12° de iniuſticia accuſatoris i accuſado. 13°
de iniuſticia ex pte rei i ſua deſefione. 14°
de iniuſticia teſtiſ in teſtificādo. 15° de ūu
ſticia aduocati i patrocinādo. Circa p̄mū
q̄rūt q̄tuꝝ. p̄ utꝝ aliq̄ ſoſt iuſte iudica
re eū q̄ nō ē ſibi ſubdit. 2° utꝝ liſeat iudi
ci iudicare ūv̄tate quā nouit pp̄ ea q̄ ſibi
pp̄onit. 3° utꝝ iudeſ poſſit aliquem iuſte
cōdēnare nō accuſatū. 4° utꝝ liſtate poſſit
penā relaxare.

Ad priuim ſic pro

cedit. **V**ideſ q̄ aliquis poſſit iuſte iudicare
eū q̄ nō ē ſibi ſubdit. **D**r. n. **D**aniel. 13°. **g** Da
niel ſeniores de falſo teſtimonio cōuictos
ſuo iudicio v̄denauit: ſed illi ſeniores n̄ erāt
ſubdit Daniel. qnimo ip̄i erāt iudices pp̄li
ḡ aliq̄ p̄t l̄iſtate iudicare ſibi nō ſubditū.
P. Xps nō erat aliq̄ hoī ſubdit: qnimo
ip̄e erat rex regū z dñs dñantiū. ſz ip̄e exhi
biuit ſe iudicio hoī. ḡ v̄t q̄ aliq̄ ſoſt liſtate poſſit
iudicare aliquē q̄ nō ē ſubdit ei. **P**. Se
cūdum iura glibet ſoſt ſm roem deli
cti: ſz ille q̄ delingit nō ē ſubdit eius ad
quē ptiēt ſoſt illius loci: puta cū ē alterius
dioceſis v̄l cū ē exempli. ḡ v̄t q̄ aliq̄ ſoſt poſſit
iudicare eū q̄ nō ē ſibi ſubdit. **S**z h̄ q̄d
Greg⁹ dicit ſuꝝ illud Deut. 23°. Si iſtraueris
ſegetē. z. **F**alce iudicij mittere nō p̄t i eaꝝ
re q̄ v̄t alteri eē ſomissa. **B**en⁹ dō q̄ ſnia iu
dicis ē q̄i quedā ptiularis lex i aliq̄ ptiula

ri facto. z iō ſicut leſ guālis dō b̄re v̄im coa
ctiuā: vt p̄ p̄b̄m i. io. ethi. ita etiā z ſnia iu
dicis dō b̄re v̄im coactiuaz p̄ quā v̄ſtingat
vtraq̄ pars ad ſeruādā ſniā iudicis: alio
gn iudicū nō eēt efficiat. ptātē aut coactiuā
nō h̄ ſelite in reb⁹ humanis niſi ille q̄ fungi
tur publica ptātē: z q̄ ea ſūgū ſupiores re
putant ſpectu eoꝝ in quoſ ſicut in ſubdi
tos ptātē accipiūt ſue h̄eant ordinarie ſue
p̄ omiſſione. z iō māifestū ē q̄ nullus p̄t iu
dicare aliquē niſi ſit aliq̄ mō ſubdit ei. v̄l p̄
omissionē v̄l p̄tātē ordiariā. **A**d p̄mū
ḡ dō q̄ **D**aniel accepit ptātē ad iudicādū il
los ſeniores q̄ ſi cōmiſſa ex iñſtinctu diuino
q̄b̄ ſigſtū p̄ h̄ q̄b̄ ibidē dō: p̄ ſuſcitauit dñs
ſp̄m pueri iunioris. **A**d ſcōz dō q̄ i reb⁹ hu
manis aliq̄ p̄p̄ ſp̄ote pñt ſe ſubjiceret alioꝝ
iudicio q̄z ſi ſint eis ſupiores: ſic p̄z i h̄is
q̄ cōpromittūt i aliq̄ arbitros. z inde eſt q̄
neceſſe ē arbitriū pena uallari: qz arbitri q̄ ſi
ſut ſupiores nō h̄iſt de ſe plena ptātē coher
cēdi. ſic ḡ z xps p̄p̄ ſp̄ote h̄uano iudicio ſe
ſubdidit: ſic et z **L**eo papa iudicio iſatoris
ſe ſubdidit. **A**d tertium dō q̄ eſp̄ i cuius
dioceſi aliq̄ delingit efficiſ ſupior ei. ſe de
liſti et ſi ſit exēpt niſi forte delinq̄t i re aliq̄
exēpta: puta i admiſtratōe bonoꝝ alie mo
naſterij exēpti: ſz ſi aliq̄ exēpt cōmittat ſur
tū ul̄ homicidiu ul̄ aliq̄ buiſſmodi: poſt
p̄ ordinariū iuſte cōdēnari.

Ad ſecundū ſic pro

cedit. **V**ideſ q̄ iudici nō liſeat iudicare ū
veritatē quā nouit pp̄ ea q̄ i ſtrarium ppo
nūt. **D**r. n. **D**eut. 17°. **V**enies ad ſacerdo
tes leuitici generis z ad iudicē q̄ fuerit illo tē
pore q̄resq; ab eis q̄ iudicabūt tibi iudicij ue
ritatē ſz qnq̄ aliq̄ pp̄onit ūv̄tate: ſicut cū
aliq̄d p̄ falſos teſtes pbaſ. ḡ nō liſet iudici
iudicare ſm ea q̄ pp̄onit ſz ūv̄tate
quā ip̄e nouit. **P**. h̄ i iudicādo dō dñi
no iudicio v̄ſtari: qz dei iudicij ē: ut dō
Deut. p̄. ſed iudicij dei ſm ūv̄tatem: ut dō
R. o. 2° z **I**ſa. xi. p̄diciſ de xpo. Nō ſm uſi
one ocl̄oꝝ iudicabit: neq; ſm anditū auriuꝝ
arguet: ſed iudicabit i iuſticia pauperes z ar
guet i egitate p̄ māſuetis tre. ḡ iudeſ nō dō
ſz ea q̄ coſa ip̄o p̄banſ ſniā ſerre ū ea q̄ ip̄e
nouit. **P**. Jdcircō i iudicio p̄batiōes reg
runt ſtis ſiat iudici de rei ūv̄tate. vñ in
biſ q̄ ſut notoria nō regriſ iudicialeſ ordo
ſm illud. i. ad **T**himo. 5°. Quorūdā hoīum
pctā maniſta ſut p̄cedentia ad iudicium.

Q.

Si ergo index per se cognoscit vitatem non debet attendere ad ea quae probantur: sed si nimam ferre est vita tem quae nonuit. **P.** Nomine scilicet importat applicatio et scie ad aliqd agibile: ut in peccato est: sed face re conscientia est peccatum. ergo index peccat si nimam ferebat finis allegata est conscientia vitatis quae habet. **Sed hoc est quod Augustinus dicit super psalterium. Bonus index nihil ex arbitrio suo facit: sed finis ea quae in iudicio proponeatur et probantur. ergo index deus est bonus in iudicando iudicare et non finis proprius arbitrium.** **R.** dicitur quod sic dictum est: iudicare potest ad iudicando finis qui fungitur publica praeceptio: et id informari debet in iudicando non finis id quod ipse nonuit tamenque punata persona: sed finis id quod sibi innotescit tanquam persona publice. **H**aut innotescit sibi et in cetero et in particulari. in cetero quod est leges publicas vel diuinias vel humanas est quod nullas probantur ad mittendem deus. in particulari at negotio aliquo istra et testes et alia humanis legitima documenta quod deus sequitur in iudicando magis quam id quod ipse nonuit tanquam punata persona. et quantum ad hanc iudicari potest: ut districti discutiat probantes inducunt ut possit eorum defectum investigare. quod si eas non possit de iure repellere deus sicut dictum est eas in iudicando sequitur. **A**d primum ergo dicendum quod id promittit in illis verbis de quoniam iudicando facienda ut intelligatur quod iudicare debet indices vita etea quae fuerunt sibi propria. **A**d secundum dicitur quod debet indicare finis propriam partem et id in iudicando informari finis vita etea quae ipse cognoscit non habet quod ab aliis accipit: et eadem ratione est de christo et vere deus et homo aliis est iudicatus finis propriam partem: et id non est filius ratione. **A**d tertium dicitur quod apostolus loquitur in casu quandoque non solus est manifestum iudicandi sibi et aliis ita quod re nullo modo crimine inserviari potest ut in notoribus sit statim ex ipsa evidencia facti coniciuntur: si autem sit manifestum iudicandi et non aliis vel alii et non iudicandi: tunc est necessaria iudicandi discussio. **A**d quartum vero quod homo in his quod ad propriam personam pertinet deus informare conscientiam suam ex propria scientia sed in his quod pertinet ad publicam partem deus informare conscientiam suam finis ea quae in publico iudicio scribi possunt.

Ad tertium sic procedit.

Videatur quod index possit aliquem iudicare et si non sit aliquis accusator. **D**um humanum iustitia dividenda iustitia domini: sed deus potest iudicat etiam si nullus sit accusator. ergo vero quod homo possit in iudicio aliquem condonare etiam si non adsit accusator. **P.** Accusator regis in iudicio ad

hunc offerat crimen ad iudicandum. sed quoniam propter crimen ad iudicandum venirent alio modo quam per accusatores sicut per denunciacionem vel per infamiam. vel et si ipse index videat. ergo iudicetur potest aliquem condonare absque accusatore. **P.** Facta sanctorum in scripturis narrantur quod quidam exemplaria huius vite: sed Daniel sit fuit accusator et index est iniq[ue] sacerdos: et post Daniel. i. 12. quod non est conscientia si aliquis aliquem condonet tamquam iudicetur et ipsemet sit accusator. **S**ed hoc est quod i. ad Cor. 5. Ambrus exponens nimam apostoli de fornicatore: dicit quod iudicis non est sine accusatore damnare: quia dominus iudicat cum suisset sicut quod non est accusatus minister me abiecit. **P.** dicitur quod index est iterum iusticie. unde sicut prophetas dicit i. 5. ethi. ad iudicem fugient: sicut ad quoddam iusticiam atq[ue] iusticiam atque sicut est dictum est: non est ad seipsum sed ad alterum. et id est quod index inter alios duos iudicet quod quod est cum viritate actor et alius est reus. et id in crimibus non potest aliquem iudicio condonare index nisi habeat accusatorem: finis illud Act. 25. **N**on est conscientia romani damnare aliquem hominem propter quis est quod accusatur patentes habent accusatores: locum defendendi accipiat ad abluenda criminis quod ei obyiciuntur. **A**d proximum ergo dicendum dicitur quod deus in suo iudicio utitur conscientia peccatis quod accusatore finis illud R. o. 2. Interea se invenit cogitationum accusatiuum aut est defedenti: vel etiam evidenter facti sunt ad ipsum: sed illo sensu. 4. Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. **A**d secundum dicitur quod publica infamia habet locum accusatoris. unde super illud sensu. 4. Vox sanguinis fratris tui. et ceterum dicit glo. **E**nvidentia perpetrata sceleris accusatore non egreditur. in denunciacione vero sicut est dictum est non intendit punitio peccatis sed emendationem. et id nihil agit sed est preceptum denunciacionis: sed per eo: et id ibi non est necessaria accusator pena. non inferitur propter rebellionem ad ecclesiam: quod quod est manifesta tenet locum accusatoris. ex eo autem quod ipse index videt non potest procedere ad nimam ferendum nisi finis ordinem publici iudicij: quod tenet locum accusatoris. **A**d tertium dicitur quod deus in suo iudicio credit ex propria noticia vitatis. non aut homo ut est dictum est. et id homo non potest simul esse accusator et iudicetur et testis et iudicetur deus. Daniel autem accusator fuit simul et index quod divini iudicij executor cuius institerit mouebatur: ut dictum est.

Ad quartum sic procedit.

Vero quod index licite possit penam relaxare. **D**icitur namque iustitia tua misericordia et non facit

miam. s_i nullus punis. pp_e h_o non fac illō q_d licite facere nō pot. g_r glibet iudex pot li cite miam facē relaxando pena. **T** P. Judi ciū būanū d_s imitari iudiciū dīnū: s_i d_s pe nitētib^r relaxat pena: q_r nō vult morte pec catoris: ut d_r Zech. 18° g_r ēt hō iudex pot pe nitēt licite relaxare pena. **T** P. Unicuiq_s licet facē q_d alicui p_cdest t nulli nocet. s_i ab soluē reū a pena p_cdest ei t nulli nocet. g_r iudex licite pot reū a pena absoluē. **T** H_o ē q_d d_r Deut. 13°. de eo g_r p_suadet suire d_s alienis. Nō parcat ei oculus tu^r ut miserea ris t occultes eū: s_i statim inficies eū. t de homicida d_r Deut. 19. Moriet nec miserebis ei. **T** R^o d_d q_r sicut ex dictis p_s duo sūt q_tū ad p_positiū p_tinet circa iudice ɔfiderā da: q_r vnu ē q_r ipē h_o iudicare inf accusato re t reū. aliud aut ē q_r ipē nō fert iudicij sen tēnā q_r ex p_pā sed q_r ex publica p_tate. Dupli ci g_r rōe ip_ed_r iudex ne reū a pena absoluē possit. p_r qdē ex p_te accusatoris ad c^r ius q_tū p_tinet ut re^r puniat: puta pp_e aliquā iniuriā i ipm omīssā c^r relaxatio nō ē i arbitrio alic^r iudicis: q_r glibet iudex tenet ius suu_r reddē unicuiq_s. Alio ip_ed_r er p_te reipub. c^r p_tate fungit ad c^r bonū p_tinet q_r malefactores pu niant: sed tñ q_tū ad hō differt int̄ inferiores iudices t supremū iudicē. s. p_nicipē cui ē ple narie ptas publica cōmissa. iudex. n. iferior nō hō p_tatē absoluēdi reū a pena hō leges a supiori sibi ip_eitas. vñ sup illud Zol. 19. Nō hōs aduersū me p_tatē ullā. d_r Aug. Lalē d_s dederat Pilato p_tatē: ut eēt sub cesaris p_tatē ne ei oio libez eēt accusatiū absoluere s_i p_ninceps q_r hō plenariā p_tatē i repub. si ille q_r passus ē iniuriā: velit eā remittē: potit reū licite absoluē: si hō publice vtilitatē viderit nō eēt nocumētū. **T** Ad p_muz g_r d_d q_r mia iudi cis hō locū i his q_r arbitrio iudicis reliquū: i q_r boni uiri ē ut sit diminutiu^r pena_r sic p_s dic i 5° ethi. i his at q_r sit determinata fm legē diuinā ul^r būanā nō ē suu mia_r facere. **T** Ad secunduz dicendū q_r d_s hō supmam p_tatē iudicandi: t ad ipm p_tinet q_r qdē hō ali quē peccat. t iō libez ei ē pena remittere: p_nicipue cū p_cto ex hō pena maxie debeat q_d ē hō ipm: nō tñ remittit pena nisi s_i q_r decet suā bonitatē q_r ē oium legū radix. **T** Ad ter tiū d_d q_r iudex si iordiate pena remittēt no cumētū inferret: t cōitati cui expedit vt ma leficia p_suia_r ad hō q_r p_tatē nitēt. vñ Deut. 13. p_r pena seductoris subdis: nt ois ist_r audies timeat t neq_s yltra faciat q_r p_sia hō rei silē.

nōz ēt psōe cui ē illata iuria q_r cōpēsatōz accipit p_suadā ūstitōem honoris in pena iniuriantis.

Einde ɔfide

Drādū ē de his q_r ptinēt ad in iustā accusatōez. Et circa hō q_rūf quoz: p_tut hō accu sare teneat. 2° ut p_t accusatio sit facienda i scriptis. 3° quō accusatio sit uitiosa. 4° q_rl male accusatēs sint puniēdi

Ad primum sic pro

cedis. **V**idēt q_r hō nō teneat ad accusādū. Nullus. n. excusa_rab ipletōe diuini p_ccepti pp_e p_ctitū: q_r iā ex suo p_cto cōmoduz repor taret. s_i alq_r pp_e p_ctitū reddunt inhabiles ad accusandum sicut excōcāti: infames: t illi q_r sunt de maiorib^r criminib^r accusati p_suq_r inoxu monstret. g_r hō nō teneat ex p_ccepto di uino ad accusādū. **T** P. Oē debitū ex cari tate depēdet q_r ē finis p_ccepti. vñ d_r Ro. 13° Nemini q_r debatis nisi ut iuicē diligat hō illō q_r ē caritat hō d_s q_r maiorib^r t mi norib^r: subditis t plati. cū g_r subditū nō obeat platos accusare: nec miores suos maiores: ut p_pla capla. pba. 2. q. 7. vñ q_r nullus ex de bito teneat accusare. **T** P. Nullus teneat hō fidelitatē agē quā d_s amico: q_r nō d_s alci fa cere q_r sibi nō ult fieri. hō accusare aliquem q_r ē hō fidelitatē quam q_r d_s amico: d_r. n. puer. xi^o. Qui ābulat fraudulentē reuelat ar chanū: q_r āt fidelis ē celat amici omīssū. g_r hō nō teneat ad accusādū. **H**z hō ē q_r d_r Leui ei. 5°. Si peccauerit aia t audierit uocē iurā tis testis_r fuerit q_r ipē uudit aut ɔsci^r ē: nisi idicauerit: portabit iniquitatē suā. **T** R^o d_d q_r si hō dictū ē: hō ē d_r āt denūciatōem t ac cusatōez: q_r i denūciatōe attēdit emēdatio fris: i accusatōe āt attendit punitio crīmīs. pene autē p_tntis uite nō p_s experitū: q_r non ē hō ultimū retributōis tps: s_i inq_rūsūt medi cinales ɔferētes ul^r ad emēdatōem psōe pec cantis: l_s ad bonū reipub. c^r ges p_curat p_r p_cnitōem peccatū q_r p_m ātēdi i denūciatio ne: ut dictū ē: scdm āt p_te p_tinet ad accusatōem: t iō si crīmē fuerit tale q_r v_rgat i detri mentum reipublice tenetur homo ad accu sationem dummodo sufficenter possit pro bare: quod pertinet ad officium accusatōrū puta cum peccatum alicuius vergit i multi tudis coruptelaz corpore seu spuale. si āt nō fuerit tale p_ctm q_r i mīlitudine redūdet: vñ

et si sufficiētē p̄bationē adhibere nō possit
nō tenet ad int̄prētandū accusatōem: q̄ ad
hoc nullus tenet: qd̄ nō p̄t debito mō p̄fī
cere. Ad p̄mū ḡ dicēdū q̄ nibil p̄hib̄z p̄
pctiū redāt aliquē ipotētēz ad ea que hoīes
facere tenētur: h̄c ad merēdū vitā etiā: t̄ ad
assumēdū ecclastica sacra: nec tñ ex hoc bō
reportat cōmoduz: ḡnuino deficere ab his q̄
tenent facere est grauiſſima pena: q̄ h̄tūos
act̄ sūt qd̄ h̄oīs p̄fectōes. Ad secundūz
dō q̄ subditi platos suos accusare p̄hibit̄
q̄ nō affectōe caritatis s̄z sua prauitate vitaz
eoꝝ diffamare t̄ reprehēdere q̄rūt: v̄l etiam
si subditi accūare volētes fuerint criminōsi
vt br̄. 2. q. 7. aliogn si fuerit als idonei ad ac-
cusadū licet subditis ex caritate suos p̄la-
tos accusare. Ad tertium dō q̄ reuelare se
creta in malū p̄sonē ē ſidelitatē: non aut̄ fi
reuelef ppter bonū cōe qd̄ h̄pferēdū ē bo-
no p̄uato: t̄ iō ſbonū cōe nullū ſcretū lice-
recipe: nec tñ oio ē ſcretū qd̄ p̄ ſufficientes
testes p̄t p̄bari.

Ad secundum ſic pro-
cedit. Ut q̄ non ſit neceſſariū accusatōez i
scriptis fieri. Scriptura. n. adiuentia eſt ad
ſubueniēdū humane memorie circa pierita
ſed accusatio l̄p̄nti agit. q̄ accusatio scriptu-
ra nō idiget. P. 2. q. 8. d̄. Nullus absens
accusare p̄t: nec ab aliquo accusari: s̄z scri-
ptura ad hoc v̄r c̄e ſtilis vt absentib̄ aligd
ſignificet: vt p̄z p̄ Ang. io. de trini. ḡ in accu-
ſatōe nō ē neceſſaria scriptura: pſerit enī
canō dicat: q̄ per ſcripta nullū ſaccusatio ſu-
ſcipiat. P. Sicut crīmē alicui ſu-
ſtaur p̄ accusatōem: ita p̄ denunciatiōem. ſed i
denunciatiōe nō ē ſcriptura neceſſaria. ḡ v̄r q̄
neq; ēt in accusatōe. Wed̄ ſ̄ ē qd̄ dicif. 2.
. q. 8. Accusatorꝝ p̄ſone ſine ſcripto nunq; re-
cipiātur. P. dicendū q̄ ſicut ſ̄ dicim̄ eſt:
qñ in criminib̄ p̄ modū ſaccusatiōis agit ac-
cusator ſtituit p̄: ita q̄ iudex int̄ accusato-
rē t̄ eū q̄ ſaccusat medi ſtituit ad exāme in-
ſticie: in q̄ op̄z q̄rum poſſible ē ſm̄ certi-
dinē p̄cedere. q̄ v̄o ea que h̄botenus dicūt
ſacie labunt a memoria: nō poſſet iudicē eē
certū qd̄ t̄ qualr̄ dicū ſit cū qd̄ pſerre ſuiaz
niſi eēt in ſcriptis redactū. t̄ iō r̄oabilit̄ iſti-
tutū ē vt accūatio ſicur t̄ alia q̄ in iudicio
agūt redigant in ſcriptis. Ad primū ḡ di-
cendū q̄ diſſicile ē ſingula h̄ba p̄p̄t eoꝝ ml̄
titudinē t̄ varietatē retinere: cui ſignū ē q̄
multi eadē h̄ba ſuictes ſi interrogarent nō

referrēt ea ſit: etiā p̄modicū t̄p̄: t̄ cū modi-
ca h̄boꝝ differētia ſenſū variet: iō ēt ſi p̄mo
dicū t̄p̄ ſbeat iudic̄ ſuia p̄ml̄gari: expedit
ad certitudinē iudic̄: vt accūatio redigat
i ſcriptis. Ad ſecondū dō q̄ ſcriptura nō ſo-
lū neccia ē: p̄p̄t abſentiā p̄ſone que ſigſt v̄l cui
ē aligd ſigndū: ſz etiā p̄p̄t dilatōem t̄p̄: vt
dictu ē: t̄ iō cū dicit canō: p̄ ſcripta nullū ac-
cusatio ſuſcipiat: intelligēdū ē ab abſente q̄
pemptā accūatōem mittat: nō tñ excludit
q̄n cū p̄n ſuerit neccia ſit ſcriptura. Ad ter-
tiū dicēdū q̄ denunciator nō obligat ſe ad
p̄bādū: vñ nec punifſi p̄bare neguerit. t̄ p̄
pter h̄ ſi denunciatiōe nō ē neccia ſcriptura: ſz
ſufficit ſi aligd h̄bo denunciet ecclē q̄ ex offi-
cio ſuio pcedet ad ſris emēdatōem.

Ad tertiuſ ſic proceſſo

dif. Videſ ſi accūatio nō redat in iuſta p̄
pter calūniā puaricatōem t̄ tergiuersatōem
q̄ ſicut d̄. 2. q. 3. calūniari ē falſa crīmē in-
tēdere. ſz qñq; aligd alteri falſu crīmē obyē
ex ignorātia faci ſi excusat. ḡ v̄r q̄ ſi ſp̄ red-
dat in iuſta accūatio ſi ſit calūniota. P.
Ibidē d̄. q̄ puaricari ē vera crīmē abſcō-
dere. ſz hoc nō v̄r eē illūciū: q̄ h̄o nō tenet
ad oia crīmē detegēda: vt ſ̄ dicim̄ eē. ḡ v̄r q̄
accūatio nō redat in iuſta er puaricatōe.
P. Si ibidē d̄: tergiuersari ē in vniuer-
ſo ab accūatōe diſttere: ſz h̄ ſp̄ ſuiciencia
fieri p̄t: d̄. n. ibidē. Si quē penituerit crīmē
nalt accūatōem t̄ in ſcriptōem ſecuſtē ſeo
qd̄ p̄bare nō poſuerit: ſi ei cū accūſato inno-
cēte ſuenerit: inuicē ſe ebsoluāt. ḡ accūſa-
tōe nō redat in iuſta p̄tergiuersatōe. ſz
h̄ ē qd̄ ibidē d̄. Accūſatoꝝ temeritas trib̄
modis detegit: aut. n. calūniante: aut puar-
icant: aut tergiuersant. P. dō q̄ ſicut d̄ eē
ē: accūatio ordinat ad bonū cōe qd̄ intēdi-
tur p̄ cognitōem crīmē. nul̄ ſu aut d̄ noce-
aliciū in iuſta vt bonū cōe p̄moueat. t̄ iō in
accūatōe dupli ſe ſe cōtingit eē p̄tē. vno
mō ex eoꝝ aliq; ſu iuſte agit ſ̄ enī: q̄ accūſatōe
crīmē falſa ei iponēdo: qd̄ ē calūniari. alio
ex pte reipub. c̄ ſbonū p̄ncipal̄t intēdiſ ſi ac-
cusatōe dū aliq; ipedit malitioſe punitōem
pcti: qd̄ itex dupl̄r ſe ſe cōtingit. vno ſraudē in ac-
cusatōe adhibēdo: ſi ſuinet ad puaricatōe
nā ſuicatoꝝ: d̄ ſuicatoꝝ: q̄ aduer-
ſaz partem adiument p̄dita cā ſuia. alio modo
tollitur ab accūatioſe deſiſtendo: quod ē
tergiuersari. in hoc enim q̄ deſiſit ab hoc
quod ceperat quaſi tergoꝝ vertere videur.

Ad primū g dō q homo nō debet ad accusatōem procedere nisi de re oīo sibi certa in qua ignorātia facti locū non habeat. nec tñ g falsū crimē alicui iponit calūniam: s; solū q ex malitia i fallā accusatōem prūpit. cōtingit. n. qñq ex animi leuitate ad accusatio nē pcedere: qr. s. aligs nimis faciliter credit quod audituit. t b temeritatis ē. aliquā aut ex iusto errore mouet aligs ad accusandū: que oīa fm prudētiā iudicis debet discerni vt n̄ prūpat eū calūniatū fuisse q ex leuitate aīl ex iusto errore i fallam accusatōem prūpit.

Ad secundū dō q nō qcungz abscondit ha criminā pūaricat. sed solū si fraudulēter abscondit ea de qbus accusatōem pponit colludēs cū reo ppas pbatoes dissimulando: t falsas accusatōes admittendo. **A**d tertīū dō q tergiversari ē ab accusatōe defi stere oīo animi accusādi deponēdo nō qli tercūq sed inordinate. n̄ sit autē aliquē ab accusatōe defistere ordinate absq vitio du pliciē. vno. si in ipo accusatōis pcessu cognoverit eē falsū id de quo accusatuit: t sic pari consensu se absoluuit accusator t reus. alio si pncips ad quē ptinet cura boni cōis qd p accusatōem itēdīf accusatōem aboleuerit.

Ad quartum sic pro cedif. **I**f q accusator q in pbatoe defec erit non teneatur ad penā talionis. Cōtingit .n. qñq aliquē ex iusto errore ad accusatio nē pcedē: in q casu iudex accusatorem absol uit: vt dī. 2. q. 3. nō g accusator q in pbatione defecerit tenet ad penā talionis. **T**. Si pe na talionis ei q iniuste accusat fit iniūgēda b erit pp̄t iniuriā i aliquē cōmissā: s; nō pp̄t iniuriā cōmissā in psonā accusati: qr. sic pn ceps nō posset hāc penā remittere: nec etiā ppter iniuriā illatā i républicā: qr. sic accusa tus nō posset eū absoluere. g pena talionis nō debet ei q i accusatōe defecerit. **T**. Si dem pcrō nō debet duplex pena: s; illō. Ns um p. Nō iudicabit de bis i idiōm. s; ille q i pbatoe deficit i currīt penā ifamie quaz et papa nō vide posse remittere s; illud Hela sy pape. Quāqz aias p pniam saluare possu mus: ifamiam tamen abolere non possu mns. nō g tenet ad penā talionis. **T**. S; hē qd Adrian⁹ papa dī. Qui n̄ pbauerit qd ob iecit: pena quā intulit ipse patia. **T**. Ben⁹ dō q sicut dīctū ē accusator in cā accusatōis cōstituit ps intēdēs ad penā accusati. ad ius dicē at ptinet vt int eos iusticie eqūlitatē cō

stituat. iusticie at eqūlitas hoc regrit vt nocu mētu qd quis alteri intētat ipē patia: fm il lud Exo. 21°. Oculū p oculo: dēte p dente. t iō iustū ē vt ille q p accu/latōem aliquē i p culū quis pene inducit: ipē et filēm penam patiat. **A**d pīmū g dō q sicut pbs dīc in 5° ethi. iusticie nō sp̄petit 3 passū simplr: qr multū differt an alige voluntarie an iuoluntarie aliū ledat. voluntario autē debet pena: s; iuoluntario debet venia: t iō qñ index cogue rit aliquē de falso accusasse nō voluntate no cēdi: s; iuoluntarie pp̄t i grātiā er iusto erro re: nō iponit pena talionis. **A**d secundū dicendū q ille q male accusat peccat t 3 p sonā accusati t 3 rempub. vii pp̄t vtrūqz pu nif. t hē qd dīct Deut. 19°. Cūq diligētis simē pscrutātes iuenerint falsū testē dīctisse 3 fratrē suū mēdaciū reddēt ei sicut fri suo facere cogitauit: qd ptinet ad iniuriā psonē. t postea q̄tū ad iniuriā reipublice subdit: t auferes malū de medio tui: vt andiētes cēti timorē habeāt. t nequaqz talia audeāt facē spālt tñ psonē accusati facit iniuriā si de fal so accuset: t iō accusatus si inocēs fuerit p̄t ei iniuriā suā remittē: maxime si nō calūnio se accusauit: s; et animi leuitate. si dō ab ac cusatōe inocētis defistat pp̄t aliquā collusione cū aduersario: facit iniuriā reipub. t b s; pōt ei remitti ab eo q accusat: s; pōt ei remit ti p̄ncipē q curā reipub. gerit. **A**d tertīū dō q penā talionis meref accusator in recō pensatōem nocumēti qd primo iñferre in tētat: s; pena ifamie ei debet pp̄t maliciam ex qua calūniōe aliū accusat. t qñq qdem pncips remittit penā t nō abolet ifamia. qñq autē etiā ifamia abolere. vñ t papa pōt huiusmōi ifamia abolere. Et qd dīct papa Selaſius ifamia abolere non possum: intel ligēdū ē de ifamia facti: vel qr eam abolere aliquādo non expedit: vel ēt loquit̄ de ifamia irrogata q iudicem ciuilem sicut dīct Bratianus.

Einde cōside randū ē de peccatis que sūt ɔtra iusticiā ex parte rei. Et circa hoc querūt quatuor. p̄ vtr̄ peccet aliquis morta liter vītā negādo p̄ quā ɔdēnare. 2° vtr̄ liceat alicui se calūniōe defendere. 3° vtr̄ liceat alicui iudiūi subterfugere appellādo. 4° vtr̄ liceat alicui condemnato p̄ violētiā se defendere si assit facultas.

Ad primum sic pro

cedit. **V**ideat q̄ absq; p̄tō mortali possit ac
cūlāt̄ vītātē negare p̄ quā dēnāref. **D**ic. n.
Chriso. Nō tibi dico vt te pdas i publicuz
neq; apud aliū accuses. s̄z si vītātē cōfiteret
in iudicio accusat̄ seip̄z p̄deret & accusaret
nō ḡ tenet vītātē dice: & ita n̄ peccat mor
talit̄ si in iudicio mētias. **P**. **S**i mēda
ciū offīcīsū ē q̄n alīḡ mētīt vt aliū a mor
te libet: ita mēdaciū offīcīsū ē q̄n alīḡ mē
tīt vt se liberet a morie: q̄r plus sibi tenet q̄
alteri. mēdaciū aut̄ offīcīsū nō ponit esie
p̄tō mortale: s̄z veniale. ḡ si accusat̄ vītātē
i iudicio neget vt se a morte libet nō peccat
mortale. **P**. **D**e p̄tō mortale ē s̄ carita
tē: vt s̄ dictū ē. s̄z q̄ accusat̄ mētias excusan
do se a peccato sibi ipoſito: nō ūiaſ caritati
n̄z q̄tū ad dilectōez dei: n̄z q̄tū ad dilectōez
prīmi. q̄ huiusmōi mēdaciū n̄ ē p̄tō mor
tale. **S**z. **D**ē qđ ē ūiaſ diuine glie ē pec
catum mortale: q̄r ex p̄cepto tenemur oīa i
glīam deifacē: vt p̄. i. ad Cori. io. s̄z q̄ reus
id qđ s̄ se ē cōfiteat p̄tinet ad glīam dei: vt
p̄. illud qđ Josue dixit ad Achān. **F**iliimi
da glīam dno do ist̄ & fitere atq; idica mi
hi qđ feceris ne abscōdas: vt br̄ Josue. 7. ḡ
mētiri ad excusandū p̄tō ē p̄tō mortale.
Rdicenduz q̄ ḡcīq̄ facit s̄ debitus iu
sticie mortale peccat: sicut s̄ dictū ē. p̄tinet
āt ad debitus iusticie q̄ alīḡ obediāt suo su
piori l̄ his ad q̄ ius plātōis se extēdit. index
aut̄ vt s̄ vītū ē supior ē respectu eius q̄ iudi
cā: & iō ex debito tenet accusat̄ iudici vīta
tē exponere quā ab eo fm formā iuris exigit
& iō si cōfiteri noluerit vītātē quā dicere tene
tur: yl̄ si eā mendaciū negauerit mortale pec
cat. si vō index b̄ ex grāt qđ nō p̄t fm vīdī
ne iuris: nō tenet ei accusat̄ r̄ndere s̄z p̄t v̄l̄
q̄ appellatōem v̄l̄ alt̄ licite subfugere: men
daciū n̄ dicē nō licet. **A**d prīmu ḡ dicen
dū q̄ q̄n alīḡ fm ordinē iuris a iudice int̄
rogat nō ip̄e se pdit s̄z ab alio. pdit dū ei ne
cessitas r̄ndēdī iponit p̄ eū cui obediāt tene
tur. **A**d secundū dō q̄ mētiri ad liberan
dū aliquē a more cū iniuria alīcī n̄ ē mēda
ciū simpl̄ offīcīsū: sed b̄z alīḡ de p̄nitōso
admitū. cū āt alīḡ mētīt in iudicio ad ex
cusatōem sui iniuriā fāc̄ ei cui obediāt tene
tur: dū sib̄ ē negat qđ ei dz. s. mētītōez. **H**ital
Ad tertium dō q̄ ille q̄ mētīt i iudicio se
excusando fāc̄ & dō dilectōez dei c̄ ē iudiciū
& dō dilectōez prīmi: tū ex p̄te iudicis cui de

bitū negat: n̄ ex p̄te accusatoris q̄ punīt̄ in
p̄barōe defīciat. **V**n̄ z in ps. dī. Ne declies
cor meū i k̄ba mal̄ tie ad excusādas excusa
tōes i p̄ctis. vbi dī glo. **D**ec ē d̄suētudo im
p̄udētū vt dephēsi p̄ alīq̄ falsa se excusent. &
Reg 22. moral. exponēs illud Job. 31. **S**i
abscōdi q̄sī bō p̄tō meū: dīc. **V**titū hūani
geueris vītū ē & libido p̄tō d̄mittere: & cō
missū negādo abscondere: & vīctū defēde
do multiplicare.

Ad secundum sic pro

ceidit. **V**ideat q̄ accusato liceat calūnīose se
defendere. **Q**uia fm iura ciuilia s̄ cā sanguī
nis licitū ē ciuibz aduersariū suū corūpere:
s̄z b̄ maxime ē calūnīose se defendere. ḡ non
peccat accusat̄ i cā sanguinis si calūnīose se
defēdat. **P**. **A**ccusat̄ or cū accusato collu
dēs pena recipit a legib̄. **I**stitutā: vt br̄. 2. q.
. 3. nō aut̄ iponit pena accusato p̄ b̄ q̄ cū ac
cusatore colludit. ḡ v̄l̄ q̄ liceat accusato ca
lūnīose se defēde. **P**. **P**uer. i4. dī. **S**apiēs
timet & declinat a malo: stult̄ & trāfilit & cō
fidit: s̄z illud qđ s̄ p̄ sapītā non ē p̄tō. q̄ si
alīq̄ ql̄rcūq̄ se libet a malo n̄ peccat. **S**z
s̄ q̄ in cā crīminali iuramētū de calūnīa
ē h̄stādū: vt b̄ ex de iuramētō calūnīe. **I**nhe
rēta. qđ nō cēt s̄ calūnīose se defēdere lice
ret. ḡ nō ē licitū accusato calūnīose se defē
dere. **R**dicendū q̄ aliud ē vītātē tacere
aliud ē falsitatē. ppōne: quoz p̄mū i alīq̄ casu
licet. nō. n. alīḡ tenet oēm vītātē cōfiteri: s̄z
illā solū quā ab eo p̄t & v̄z regrēre index
fm ordinē iuris: puta cū p̄cessit ifamia sup
aliquo crīmīe: nisi alīq̄ exp̄ssa idicia apparū
erit: v̄l̄ ēt cū p̄cessit pbatio semiplena: salſita
rē tñ. ppōne i nullo casu licet alicui. ad id āt
qđ licitū ē p̄t alīḡ p̄cedē v̄l̄ p̄ vias licitas
& fini intēto accommodas: qđ p̄tinet ad p̄u
dentiā: v̄l̄ ḡ alīq̄ vias illicitas & p̄posito fini
incōgruas: qđ p̄tinet ad astutā q̄ exerceetur
p̄fraude & dolū: vt ex s̄ dictis p̄: q̄ p̄mū ē
laudabile: scōm vō vītōsū. **S**ic ḡ reo q̄ accusa
tur licet se defēdere vītātē occultādo quaz
cōfiteri nō tenet: p̄ alīq̄ vītētē modos:
puta cū nō r̄ndeat ad q̄ r̄ndere n̄ tenet. **S**āt
n̄ ē calūnīose se defēde: s̄z magl̄ prudētē ena
dere. n̄ āt licet ei v̄l̄ falsitatē dicē l̄ vītātē ta
cere quā cōfiteri tenet: neq̄ etiā aliquē do
lū v̄l̄ fraude adhibere: ga fraus & dolus vim
mēdaciū h̄st̄. & b̄ ē calūnīose se defēde. **A**d
p̄mū ḡ dicēdū q̄ mīta fm leges hūanas
ipunita reliquīs q̄ fm dīnū iudiciū sūt p̄tā

sicut p^r de simplici fornicatōe: q^r lex hūana nō erigit ab hoīe oīmodā k^ttutē que paucorū ē. t nō pōt innenirī in tanta multitudine populi q̄ta lex humana h̄z necesse sustinere q^r aut aliq^s non velit ali qd̄ p̄ctm cōmittere et mortē corpalem euadat cui^r piculū in cā sanguinis īminet reo ē pfecte v̄tut: q^r oīuz terribiliū maxime terrible ē mōrs: v̄ dicis in 3° ethi. t iō. si reus in cā sanguis corūpat aduersariū suū: peccat qd̄ idicēdo eū ad illicitū. nō āt huic p̄ctō ler ciuilis adhibet pena: t p tanto licitū esse dī. **A**d scdm dō q^r accusatōsi colludat cū reo q^r noxiū ē penā incurrit: ex q̄ patet q^r peccat. vnde cū inducere aliquē ad peccādū sit p̄ctm v̄l q̄liēcū q^r p̄cti participē ēē: cū apl's dicat dignos morte eos q^r peccātib^r sentiūt: manifestū ē q^r ēt reus peccat cū aduersario colludēdo: nō tñ fm leges hūanas iponi sibi pena. p̄pt rationē iam dictā. **A**d tertii dicendū q^r sa piēs nō abscondit se calūnioso h̄z prudēter.

Ad tertium sic pro cedif. **V**ñ q^r reo nō liceat iudiciū declinare p appellatōe. **D**ic. n. apl's 'R.o.15°. **O**is aīa p̄tātibus sublimiorib^r subdita sit: s̄rens appellādo recusat subyaci p̄tā supiori. s. iudiciū ḡ peccat. **T**. **P**aitius ē vinculū ordinarie p̄tātis q^r p̄prie electōis: h̄z sicut legif. 2. q. 6. a iudicib^r q̄s cōis ɔsensu elegerit n̄ liceat appellari. ḡ mltō min^r licet appellare a iudicibus ordinarys. **T**. **P**. Illud qd̄ semel ē licitū semp̄ ē licitum: sed non ē licitum appellare post decimū dī. ḡ n̄ tertio sup eodē. ḡ v̄r q^r appellatio nō sit fm se licita. **T**. **H**z h̄z est qd̄ Paulus cesarē appellauit: vt h̄t Act. 25°. **R**ñdeo dō q^r dupli de cā ɔtigit aliquē appellare. **U**no qd̄ mō cōfidentia iuste cāe q^r videl: iniuste a iudice ɔnat: t sic licitū ē appellare: **B**. **n**. ē prudēter euadere. vñ. 2. q. 6. dī. **O**is opp̄ssus libe sacerdotū si voluerit appellat iudiciū t a nullo phibeat. **A**lio^r ali q^r appellat cā afferēde more ne īeum iusta s̄nia p̄ferat: t h̄z calūnioso se defendere: qd̄ ē illicitū: sicut dictū ē. facit. n. iniuriā t iudiciū cui^r officiū impedit: t aduersario suo cui^r iusticiā q̄tū pōt pturbat. t iō sicut dī. 2. q. 6. oī mō puniēdus ē cui^r appellatio iniusta p̄nunciat. **A**d p̄muz ḡ dō q^r p̄tā inferiori intātū aliq^s subyaci dī: inq̄stum ordinē sup iorū s̄uat: a quo si exorbitauerit ei subyaci n̄ op̄z: puta, si aliud iūsserit, p̄consul t aliō im

perator: vt p̄p glo. **R**o. 15°. cū aut̄ iudeſ ali quē iniuste ɔnat q̄tū ad h̄z relinquit ordi nē supioris p̄tātis fm quā necessitas sibi iūste iudicādi ip̄oīt: t iō licitū ē ei q̄ 3 iusticiā ɔnat ad directōe supioris p̄tātis recurrē appellādo v̄l an s̄niā v̄l post: t q̄ nō p̄sumit ēē rectitudiō: vbi v̄a fides nō ē: iō nō licet ca tholico ad infidele iudicē appellare fm illō. 2. q. 6. **C**atholicus q^r cām suā fine iustaz sue iniustā ad iudiciū alteri^r fidei iudicis p̄io cauēt: excōiceſ. nā t apl's arguit eos q^r iudi cōtēnebāt apud infideles. **A**d secundū dicendū q^r ex p̄prio defectu v̄l negligētia p̄cedit q^r aliq^s sua sponte se alteri^r iudicio subyciat de cui^r iusticia nō confidit. leuis ēt aī ēē v̄r v̄ os nō p̄maneat in eo qd̄ se mel approbavit. t iō rōabilit̄ denegat subdī appellatōis a iudicib^r arbitrarye q^r nō hēnit p̄tātē nisi ex ɔsensu litigantiū. sed p̄tās iudicis ordinarū nō depēdet ex ɔsensu illi^r q^r ei^r iudicio subdī: fed ex auctoritate regis t p̄cipis q^r eū instituit. t iō h̄z eius iniustū ɔnamē lex tribuit appellatōis subdī: ita q^r ēt si sit fil̄ ordinari^r t arbitrarī iudeſ pōt ab eo appellari: q^r v̄r ordinaria p̄tās occasio fuisse q^r arbiter eligereſ: nec dī ad defectuū imputari eius q^r ɔsensit iē sicut in arbitriū nō vt iē quē p̄nceps iudicē ordiariū dīt. **A**d tertii dō q^r egas iuris ita subyēt vñ pti q^r altera nō graueſ. t iō tempus decem vñerū ɔcessit ad appellandū: qd̄ sufficiēs estimauit ad deliberađū an expēdiat appellare. si v̄o nō ess^r dēliniatū tps i quo appellare liceret semp̄ certitudo iudicij remane ret i suspēso: t ita p̄s alta dānificareſ: iō āt nō ē ɔcessū vt tertio aliq^s appelleſ sup eodē q^r nō ē pbabile totiē iudices a recto iudicio declinare.

Ad quartum sic pro cedif. **V**ñ q^r liceat cōdēnato ad mortē se defendere si possit. **I**llud. n. ad qd̄ nā inclinat sp̄ ē licitū q̄si de iure nāli existēt: h̄z nāe inclinatio ē ad resistēdū corrūpentib^r nō solū in hoib^r t aīalib^r: sed etiā iīsensibilib^r rebus. ḡ licet reo cōdēnato resistere si pōt ne trādatur i more. **T**. **S**icut aliq^s s̄niā morti h̄z se latā subēfugit resistēdo: ita ēt fugiēdo. h̄z licitū ēē v̄r q^r aliq^s se a morte p̄ fugā libe ret: fm illud Ecl. 9°. Lōge esto ab hoīe po testatē h̄ntē occidi t nō viuificādi. ḡ etiā licitū est reo resistere. **T**. puer. 24. dīcēt.

Eruere eos q̄ ducunt ad mortē: et eos qui trahunt ad interitū liberare ne cesses. sed plus tenet aliquis sibi q̄ alteri. q̄ lictū ē q̄ alijs 2dēnat seipm defecat ne i mortem tradat.

Hic h̄ē q̄ dicit apls R. o. 13. Qui p̄tati resistit dei ordinatōi resistit: et ip̄e sibi dānatio nē acgrit: sed 2dēnat se defendēdo p̄tati resistit q̄tū ad hoc in quo ē diuinus instituta ad vindictā malefactor: iaudē vō bonoꝝ. q̄ peccat se defendēdo.

Ricenduz q̄ alīgs dānak ad morē dupl. **V**nō iuste: et sic n̄ licet 2dēnato se defendere. lictū. n. ē iudicii eū resistētē ipugnare. enī relinqs q̄ ex pte ei⁹ sit bellū iniustū. vñ indubitan̄ peccat. **A**lio. 2dēna alīgs iniuste: et tale iudicū sile ē vio lētie latronū fm illud **E**zech. 22. **P**rincipes ei⁹ in medio illi⁹ q̄i lupi rapiētes pdā ad effū dendū sāguinē: et iō sicut licer resistere latronib⁹: ita licet resistere in tali casu malis p̄ncipib⁹: nisi forte p̄pt scādalū virādū cū ex h̄ alīq̄ ḡuis turbatio timereſ.

Ad primū q̄ dicēdū q̄ iō h̄oi data ē rō vt ea ad q̄ nā inclinat nō passim s̄ fm rōis ordinē exēqtur. et iō n̄ q̄libz defēsio s̄i ē licita: s̄ solū q̄ sit cuꝝ debito moderamie.

Ad secundū dō q̄ n̄ lus ira 2dēnāt q̄ ip̄e sibi inferat morē: sed q̄ ip̄e morē patiat: et iō n̄ tenet facē id vñ mōr̄ leq̄: qđ ē manere in loco vñ oucā ad morē: tenet n̄ nō resistere agēti qn̄ patiat qđ iniustū ē eū pati: sic ēt si alīgs sit 2dēnatus vt fame moriat: nō peccat si cibū sibi occīte misstratū sumat: qz nō sumē ēt seipm occīdere.

Ad tertium dō q̄ p̄ illud dictū sapiētis nō induc alīgs ad liberandū aliū a morē h̄ ordinē iusticie. vñ nec seipm h̄ iusticiam resistēdo alīgs vñ liberare a more.

Orādū ē de iniusticia ptinēte ad psonā testis. **E**t circa h̄ q̄run̄ q̄tuor. p̄ vtr̄ h̄o teneat ad testimoniu ferendū.

2° vtr̄ duox v̄l̄ triū testimoniū sufficiat.
3° vtr̄ alicui testimoniū repellat absq̄ ei⁹ culpa.
4° vtr̄ q̄hibere falsum testimoniu sit p̄tū mortale.

Ad primum sic pro cedif. **V**ide q̄ h̄o nō tenet ad testimoniu ferēdū. **D**ic. n. Aug. i q̄oib⁹ **B**en. q̄ Abrabā dices de uxore sua: soror mea ē vītate celari voluit nō mēdaciū dici. s̄ vītate celādo alijs

ges a testimōio ablinet. q̄ nō tenet alīgs ad testificaldū.

Tū. Nullus tenet fraudulēter agē. s̄ puer. xi. dī. Qui abulat fraudulēter uelat archana: q̄ at fidelis ē celat amici cōmissū. q̄ nō tenet h̄o sp̄ ad testificaldū p̄serti sup̄ his que s̄it sibi i secreto ab amico omis sa.

Tū. Ad ea q̄ s̄it de nccitate salutis māxie tenet clīci et sacerdotes: s̄ clīci et sacerdotib⁹ phibet ferre testimoniu i cā sāguis. q̄ te stificari nō ē de nccitate salutis.

Hic h̄ē q̄ Aug. dī. Qui vītate occultat et q̄ pdit mēdaciū vīq̄ reuū ē ille qz pdesse nō vlt: ille qz nocere dīderat.

Ricenduz q̄ in testimoniō ferēdo distiguēdū ē: qz alīq̄ regrif te stimoniū alici⁹: alīq̄ nō regrif. Si regrif te stimoniū alic⁹ subdit auctoritatē supioris cui i his q̄ ad iusticiā ptinēt obedire tenet: nō ē dubiū qn̄ tenet testimoniu ferre i his i gb⁹ fm ordinē iuris testimoniu ab eo exigēt puta i manifestis: et i his i gb⁹ fm alic⁹ p̄cessit.

Si aut̄ exigas ab eo testimoniu i alyis: puta i occultis et de qb⁹ fm alic⁹ nō p̄cessit: nō tenet ad testificaldū.

Si vō i graētū testimoniū nū ēt auctoritatē supioris cui obedire tenetur: vū distiguēdū ē: qz si testimoniu regatur ad liberādū hoiez v̄l̄ ab iniusta morte seu pena q̄cūq̄ v̄l̄ a falsa fm alic⁹ l̄ ēt ab iniq̄ dāno: nū tenet h̄o ad testificaldū. et si ei⁹ testi niū nō regrif tenet facere qđ i se ēt vītate denunciet alicui q̄ ad h̄ possit pdesse. dī. n. ps. **E**ripite pauperē et egenū de manu p̄tōris libate. Et p̄ter. 24. **E**ruere eos q̄ ducunt ad morē. Et R. o. p̄ dī. Digni sūt morte nō solū q̄ faciūt s̄i ēt qui ēficiūt faciētib⁹. vbi dī glo. Cōsentire ēt tacē cū possis r̄dargē.

Sup̄ his vō q̄ ptinēt ad 2dēnatoz alic⁹ nō tenet aliquis ferre testimoniu nisi cū a supiori spelli fm ordinē iuris: qz si circa h̄ veritas occulte nulli ex h̄ spāle damnū nascit: et si imineat piculū accusatori nō ē curandū: qz ip̄e in h̄ piculū spōte se ingessit. alia autē ratio ēt reo cui piculū iminet eo nolēte.

Ad pmū q̄ dō q̄ Angloḡ de occultaōe vītate i casu illo q̄ alīgs non cōpellit superioris auctoritatē vītatez ppalare: et qn̄ occultatio vītatis ē nulli spāliter damnosa.

Ad secundū dicēdū cō de illis q̄hōi sunt cōmissa in secreto p̄fessionē nullo mō debet testimoniū ferre: qz huiusmōi nō scit et h̄o s̄ tanq̄ dei mīster: et maiē vinculū sacri q̄libet hois p̄cepto. **A**rea ea vō q̄ alīḡ h̄oi sub secreto cōmittit distiguēdū ē: qn̄q̄. n. sunt talia que

Natim cū ad noticiā hōis venerit hō ea manifestare teneat: puta si p̄tinēt ad corruptōeꝝ m̄ltitudinis sp̄ualē vel corpale: v̄l in graue dānū alicuiꝝ p̄sonae: si qd aliud ē huiusmōi qd ḡs ppalare teneat: vel testificādo: v̄l denū ciādo: et qd debitū obligari nō p̄t p̄ secreti om̄issū: ga in h̄ frāgeret fidē quā alteri debz qn̄os v̄o sūt talia qd pdere nō teneat. vnde p̄t obligari et h̄ qd sibi sub secreto om̄ittū tur: et tūc nullo mō teneat ea pdere ēt ex p̄ce pro superioris: ga fūare fidē ē de iure nālli. n̄ bil aut̄ p̄t precipi hōi ꝑ id qd ē de iure nālli.

¶ Ad tertium dō qd opari et coopari ad occisionē hōis nō p̄petit ministriis altaris: vt s̄ dictū ē. et iō fīm iuris ordinē cōpelli nō p̄t ad ferendū testimoniuꝝ i cā sanguinis.

Ad secundum sic p̄ro

cedit. ¶ qd nō sufficiat duoz vel triū testimoniū. Iudiciū. n. certitudinē regrit: s̄ non b̄ certitudo v̄itati p̄ dictū duoz testiū. Legiſ n.3. Reg. 21. qd Naboth ad dictū duoz testiū falso ḡdēnatus ē. qd duoz v̄l triū testimoniū nō sufficit. ¶ Testimoniū ad hoc qd sit credibile d̄z ē concors. s̄ plerūq; duorū v̄l triū testimoniū i alio discordat. qd non ē efficax ad v̄itātē in iudicio pbādā. ¶ P. 2. q. 5. dī. Presul nō dānet nisi septuagita ou ob̄testibꝝ. p̄t b̄t aut̄ cardinalis nisi quadragīta q̄tuor testibꝝ nō deponat. diacon⁹ cardialis urbis Rome nisi i vigintiocto testibꝝ nō ḡdēnabis. subdiacon⁹: accolit⁹: exorcista: lector: ostiari⁹: nisi i septē testibꝝ nō ḡdēnabis. s̄ magis ē piculosū p̄ctm eius qd ī magiori dignitate ḡstitut⁹ ē: et ita min⁹ ē tolerādū. qd nec in alioꝝ cōdēnatōe sufficit duoz v̄l triū testimoniū. ¶ Sed h̄ ē qd dīc̄t Deut. 17. In ore duoz vel triū testiū p̄bit qui inficietur. t. i. 19. In ore duoz vel triū testiū statuit oē v̄bū. ¶ R̄o dō qd fīm p̄bm in p̄ethi. certitudo non ē s̄l̄ querēda in oī mā. in actibꝝ n. humanis sup quibꝝ ḡstitut⁹ iudicia et exiguū testimonia non p̄t h̄eri certitudo demonstrativa eo qd sunt circa ḡtingētia et variabilia. et iō sufficit pbabilis certitudo que v̄t in plibꝝ v̄itātē attingat t̄si in paucioribꝝ a veritate deficiat. est aut̄ pbabile qd magis v̄itātē ḡtineat dictū multoz qd dictū v̄mne. et iō cū reus sit v̄niꝝ qd negat: s̄ multi testes asserūt idem cū auctore: rōnabilit̄ iūstitutiū est iure diuino et huāno qd dicto testiū stetur. oīs aut̄ multitudō in trib⁹ p̄prehēdīt. s. p̄ncipio medio et fine. v̄n fīm p̄bm in p̄ de celo:

¶ Omne et totū i tribus ponim⁹. ternari⁹ qd eꝝ ōstituit afferētiū: cū duo testes om̄enūt cuiꝝ auctore: et iō requirif binari⁹ testiū: vel ad maiorem certitudinē vt sit ternari⁹ qd ē multitudō pfecta in ihsis testibꝝ. vñ et Ecclastes 4. dī. ¶ Funiculus triplex difficile rūpit. Auḡ at super illud Joh. 8. Duoz hōiūz testimoniuꝝ rerū ē. dicit qd in h̄ ē trinitas fīm mysterii cōmēdata in qua ē ppetua firmitas veritatis. ¶ Ad primum qd dō qd quātacunq; multitudō testiū dēminet posset qn̄q; testimoniuꝝ ēē iniquū: cū scriptū sit Exo. 23. Nō seqr̄is turbā ad faciēdū malū: nec tñ qr̄ nō p̄t i ta libus ūfallibilis certitudo h̄eri: d̄z negligi certitudo qd pbabilis h̄eri p̄t p̄ duos vel tres testes: vt dictū ē. ¶ Ad secundum dō qd discor̄dia testiū in aliq; p̄ncipalibꝝ circūstātis variat̄ substātiā facti: puta in tpe v̄l in loco v̄l in p̄sonis de qbus p̄ncipalibꝝ agit ans̄ert efficaciā testimony: qr̄ si discordat̄ in talibus vidētur singlares ēē in suis testimonys et qd diuersis log: puta si vñ dicat h̄ factū ēē tali tpe vel loco: ali⁹ alio tpe vel loco: nō vident̄ de codem facto loqui: nō tamē p̄iudicat̄ te stimonio si vñ dicat se nō recordari: et ali⁹ asserat dēmiatū tps v̄l locū. et si i talibꝝ oī discordauerit testes actoris et rei si sint eq̄les numero et pares dignitate: straf. p̄ reo: qr̄ facilior d̄z ē index ad absoluēdū qd ad ḡdēnādū: n̄ forte in cāis fauorabilibus: sicut ē cā libertatis et huiusmōi. si v̄o testes eiusdē p̄t̄ dissenserint: d̄z index ex motu sui aī p̄cipere cui p̄t̄ sit stādū v̄l ex numero testiū: v̄l ex dignitate eoz: v̄l ex fauorabilitate cāe: vel ex ḡdēnō negocij et dictō. multo at magis testiū vñ repellit̄ si b̄iū ipsi aliq; dissideat interrogat̄ de visu et scia: non aut̄ si dissidente at interrogat̄ de opinione et fama: qr̄ p̄t̄ fīm diuersa visa et audita diuersimode morū ēē ad r̄ndēdū. Si v̄o sit discordia testimoniū i aliq; circūstātis nō p̄tinētibꝝ ad substātiā facti: puta si tps fuerit nubilosū v̄l serenū: v̄l si dom̄ fuerit picta aut̄ nō: aut̄ aliq; huiusmōi: tal̄ discordia nō p̄iudicat̄ testimoniū: qr̄ hōles n̄ ūsuerūt circa talia mātū sollicitari. vñ facile a memoria elabunt̄: qn̄imo aliq; discordia i talibꝝ facti testimoniū credibilis ut Chriſo dīc̄t sup Mat̄. qr̄ si i oībꝝ cordaret̄ ēt i mātū ūsiderēt̄ ex ḡdicto eiusdē fīmonē p̄ferre: qd tñ prudētie iudic̄ relīq; discernēdū. ¶ Ad tertium dō qd illō locū h̄z spālt̄ i episcopis: p̄bris: diaconis: et clericis ecclē romane p̄p̄t eī dignitatē. et hoc tripli ratione.

¶ qdēz ga in ea tales institui debet quoz sa
ctitati plus credat qz multis testib⁹. 2º ga
hoies q hñt de alys iudicare sepe ppter iulti
ciā mltos aduersarios hñt. vñ nō ē passim
credendū testib⁹ eos nisi magna mltitudo
ueniat. 3º qz ex dñnatōe alic⁹ eoz deroga
retur in opinione boīum dignitati illi eccle
z auctoritati: qdē pculosi⁹ qz in ea tolerare
aliquē pctōe nisi sit valde publicū z mani
festū: de q graue scādalū oriref.

Ad tertium sic pro
cedet. ¶ q alic⁹ testimoniu nō sit repellen
dū nisi pp̄ culpā. Quibusdā. n. i penā infigi
tur q ad testimoniu nō admittāt: sic u p̄ i
bis q ifamia notant: sed pena nō ē inferēda
nisi p culpa. g vñ q nullius testimoniu debe
at repellē nisi pp̄ culpā. ¶ D. De quolibet
psūmēdū ē bonū nisi appareat hñt: s̄ ad bo
nitate boīis ptinet q vez testimoniu dicat.
cū g nō possit st̄are de hñt nisi pp̄ aliquā
culpā: vñ q nulli testimoniu debeat repelli
nisi pp̄ culpā. ¶ Ad ea q s̄ de necessita
te salutis nullus reddit n̄ idone⁹ nisi pp̄ pec
catū: s̄ testificari vitatē ē de necessitate salu
tis: vt s̄ dictū ē. g nullus d̄z excludi a testifi
cādo nisi pp̄ culpā. ¶ H̄z h̄ ē qdē Greg⁹ dicit
z h̄. 2. q. i. Quia a hñis suis accusat⁹ ep̄us:
sciēdū ē q mīme audiri debuerūt. ¶ Dō dō
q testimoniu sc̄ dēz ē n̄ bz fallibilē certirudi
nē s̄ pbabile: z iō ḡqd ē qdē pbabilitatē au
ferat i hñt reddit testimoniu iefficax. Redit
at pbabile q aligs i vitate testificāda nō sit
firm⁹: qñz gdē pp̄ culpā. sc̄ ifideles ifames.
Itē illi g publico crūtie rei sūt q nec accu
fare pñt. qñq ait absq̄ culpa z h̄ ē v̄l ex de
fectu rōnis: sc̄ p̄z in pueris amētib⁹ z muli
eribus: v̄l ex affectu sicut p̄z de inimicis: z p
sonis iūctis z domesticis: vel ēt ex extōi
conditōe: sc̄ sunt pauperes fui z illi qb⁹ im
perari pōt: de gbus pbabile est q de facili
pñt iduci ad testimoniu ferēdū z vitatē. z sic
p̄z q testimoniu alic⁹ repellit⁹ z pp̄ culpaz et
absq̄ culpa. ¶ Ad pñmū g dicendū q repel
lere aliquē a testimonio magis pñter ad cau
telā falsi testimony vitādi qz ad penā: vñ rō
nō segt. ¶ Ad sc̄dō dō q de qlibet psūmen
dū ē bonū nisi appareat hñt: dñmō nō v̄gat
in piculū alteri⁹: qz tūc ē adhibēda cautela:
vt n̄ de facili vñcūq̄ credat: s̄ illi d. i. Joh.
4º. Nolite credere oī spūi. ¶ Ad tertium
dō q testificari ē de necessitate salutis sup
posita testis idoneitate z ordine iuris. vnde

nihil phibet alijs excusaria testimonio ferē
dosi nō reputēt idonei fm iura.

Ad quartum sic pro

cedet. ¶ q falsū testimoniu nō sp̄ sit pctrī
mortale. Cōtingit. n. aliq̄e falsū testimoniu
ferre ex ignorātiā facti: s̄ talis i grātiā excu
sat a pctō mortali. q testimoniu falsū nō sp̄ ē
pctrī mortale. ¶ D. Mēdaciū qdē alici p
dest z nulli nocet ē officiosū: qdē nō ē pctrī
mortale: sed qñz in falso testimonio est tale
mēdaciū: puta cū aliquis falsū testimoniu
phibet: vt aliquē a morte liberet: v̄l ab iniu
sta sua que intētā p̄ aliquis falsos testes: v̄l
q iudicis pueritā. q tale falsū testimoniu
nō ē pctrī mortale. ¶ D. Juramētū a teste
regris vt timeat peccare mortali. deierādo
h̄ aut nō ēt necessariū si ipm falsū testimo
niū esset pctrī mortale. q falsū testimoniu
nō sp̄ ē pctrī mortale. ¶ H̄z h̄ ē qdē dñ puer.
.12º. Falsus testis nō erit ipunit⁹. ¶ Dō dō
q falsum testimoniu bz triplice deformita
tē. Uno⁹ ex piurio: q a testes nō admittunt
nisi iurati: z ex bz sp̄ ē pctrī mortale. Alio⁹ ex
violatione iusticie. z bz mō ē pctrī mortale i
suo genere: sc̄ z qlibet iusticia. z iō in p̄ce
pro decalogi sub hac forma infidicis falsum
testimoniu: cū dñ Exo. 20. Nō loqrīs h̄ p̄
mū tuū falsum testimoniu. nō. n. Aliquē fa
cit q eum ab iniuria faciēda ipedit: sed soluz
q̄ ei suā iusticiā tollit. 3º ex ipsa falsitate fm
q̄ oē mēdaciū ē pctrī: z ex bz nō bz falsuz te
stimoniu q̄ sp̄ sit pctrī mortale. ¶ Ad pñmū
g dō q̄ i testimonio ferēdo non debet hō p
certo asserere q̄si sciens id de quo certus nō
ē: sed dubium debet sub dubio p̄ferre: z id
de quo certus ē p certo asserere. sed ga con
tingit ex labilitate humane memorie quod
reputat se homo qñq̄ certum esse de eo qdē
falsum ē: si aligs hoc cum debita sollicitudi
ne recognitās estimet se certū esse de eo qdē
falsum ē non peccat mortali hoc asserens:
quia non dicit falsuz testimoniu per se z ex
intendōe sed per accidentis dñra id qdē inten
dit. ¶ Ad sc̄dō dō q̄ iniustū iudicium non
ē iudicium: z ideo ex vi iudicij falsum: testi
moniu iniusto iudicio platū ad iniustiaz
impediēdā nō bz rōem peccati mortalis: s̄
solū ex iuramento violato. ¶ Ad tertium dō q̄
hoies maxie abhorēt pēta q̄ s̄ h̄ deū q̄i gra
uissima: int̄ q̄ ē piuriū. n̄ at ita abhorēt pec
cata q̄ sūt h̄ primū. z iō ad maiore certitudi
nē testimoniu regris testis iuramentū.

Emēt Sicut

ad iustitiam q̄ sit
vñcūq̄ credat

primū; sic p̄ce

et iudicium q̄ sit
vñcūq̄ credat

Ad sc̄dū

Ad quartum sic posse
ad iniusticiam quod sit i
ruidicio ex parte aduocato
rum. Ut circa hunc quatuor.
¶ ut vtrum aduocatus te
neat prestare proculum cause pauperum. 2º vtrum
alii debant arceri ab officio aduocati. 3º
vtrum aduocatus peccet iusta causa defedendo.
4º vtrum peccet pecuniam accipiendo per suo
procurio.

Ad primus sic proce

ditur. Vide si aduocatus teneat prestare pro
culum cause pauperum. Dicitur. n. Ex. 23º Si vide
ris asinum odientis te iacere sub onere: non per
transibis sed subuenabis cum eo. sed non minime
culum iminet patipi si ei causa iniusticiam oppri
mat et si ei asinus iaceat sub onere. g aduo
cat tenetur prestare proculum cause pauperum.

P. Gregorius dicit in quadam omelie. Habens itel
lectum curet oculo ne raseat. hunc rerum affluentiam
a misericordia non torpescat. hunc artem qua regit: vsus
illi cum proximo partiat. hunc loquendi usus. apud
divitiae per paupribus incedat: talentum. n. nomine cui
libet reputabitis quod vel minimum accepit. sed ta
lentum comissum non abscondere sed fideliter dispense
re quilibet tenetur. quod per ex penitentiis abscondi
mentis talentum. Mat. 25º g aduocatus tenetur
per pauperibus log. P. Preceptum de misericordia ope
ribus adimplendis cum sit affirmatum obligat
per loco et tempore quod est maxime in necessitate. sed ipsius
necessitatis utrumque quodcumque aliquid
mititur. g in tali casu vide si aduocatus teneat
paupribus patrociniu prestare. H. 5. Non mi
nor necessitas est idigentis cibo et idigentis
aduocato. sed ille quod habet patet cibandi non semper
tenetur pauprem cibare. g nec aduocatus sponte
nihil cause pauprum patrociniu prestare. P. Be
atus dicit quod cum patrociniu cause pauperum ad opere misericordia
pertinet id est hic dicendum quod et sibi aliis op
eribus misericordia nullus est sufficit obligatio indi
gentibus misericordia opere impendere. Et hoc sicut Augustinus
dicit per de doctrinam christiana. Tu omnibus posses nisi
possis his potissimum consulendum est quod per locorum
et temporum vel querilibet rei opportunitatibus con
stricti tibi quis quodcumque forte iungit. Sic per locorum
opportunitatibus quod non tenetur per mundum
querere idigentes quodcumque subueniat. sed sufficere si
eis quodcumque occurrit misericordia opus impen
dit. vii dicitur. Ex. 23º Si occurreris boui immi

ci tui aut asino erranti: reduc ad eum. Addit
at et temporum quod non tenetur per future necessitatibus
aliorum quidem sed sufficit si prius necessitatibus suis
currat. vii dicitur. i. Jo. 3º Qui viderit fratrem suum
necessitatibus hunc item et clausurit viscera sua ab
eo recte. Subdit at: vel quarumlibet rerum quod non
sibi coiunctis quocumque necessitudine maxime ob
curra impendere: sed illud. i. ad Thimot. 5º Si
quis sit: orum et maxime domesticorum curam non
habet fidem negavit. Quibus tamen cōcurrentibus
siderandum restat. vtrum aliquis tantum necessitatibus
patias per non impetu appetat quod ei possit
alicui subueniri. et in tali casu tenetur ei opere mi
sericordie impendere. si atque impetu appetat
quod alius ei subueniri possit: vel per seipsum: vel
per alium personam magis coiunctam: aut maiorem
facultatem habentem. non tenetur ex necessitate idigentem
subuenire. ita quod non faciendo peccet: quia nisi
subuenierit ex tali necessitate laudabiliter faciat
P. aduocatus non tenetur super cause pauperum pro
culum prestare. sed solu cōcurrentibus dictis pendi
ctis: aliquis oportet eum omnia alia negotia per
termitte et solis causis pauperum iuuandis intendere.
Et idem dicitur est per medico quemadmodum ad curandos pau
perum. Vnde primus quod dicitur quod quoniam asinus iacet sub
onere non potest ei alicui subueniri in casu isto nisi
per aduentientes subueniantur. et hoc tenetur iuuare.
non potest tenerentur si possit alius remedium af
fieri. Ad secundum dicitur quod per hoc talentum sibi tradi
tum tenetur diligenter dispensare seruata opportu
nitatem locorum et temporum et aliarum reputat dictum est.
Ad tertium dicitur quod non quilibet necessitas causat
debitum subueniendi. sed solu illa quod est dicta.

Ad secundus sic pro

ditur. Vide si convenienter alii per misericordiam
antrum ab officio aduocandi. ab operibus. n. misericordia
nullus est arceri. sed proculum prestare
in causis ad opera misericordia pertinet ut dictum est. g nullus
debitus ab hoc officio arceri. P. Contraria
rum causarum non videtur esse idem effectus. sed debitum
rebus misericordia et esse debitum per dictis: est contra
rius. inconvenienter g excluduntur ab officio
aduocati quodcumque per religionem ut monachi et
clericis: quodcumque propter culpam vel famam et hereticis.
P. Hoc debet diligere proximum suum sic se
ipsu. sed ad officium dilectorum pertinet quod aliquis
aduocatus cause alicui proculme. i. convenienter
g alii quibus cocedit per seipsum auctoritas ad
uocacionis probantur patrocinari causis alio
rum. H. 5. est quodcumque. q. 7. multe persone arcentur

ab officio postulandi. ¶ **R**º dō qd aliquis i peditur ab aliquo actu duplicitate. **Q**noº ppter ipotentiā. **A**lioº pp̄t idēcentiā. **S**z ipo tētiā simili excludit aliquē ab actu. idēcē tia at n̄ excludit oīo: qz nccitas idēcētiā tol lē pōt. sic ḡ ab officio aduocatoꝝ phibēt q dā prop̄t ipotentiā eo q deficiūt sensu: vel i teriori sicut furiosi t̄ ipuberes: vel exteriori siē surdi t̄ muti. **S**t. n. nccitas aduocatoꝝ t̄ in terior peritia qua possit cōuenientē iusticiā assumpte cā ostendere. t̄ iterū loqla cū au ditu ut possit prūciare t̄ audire qd ei dī. vñ q̄ i his defectu patiūt oīo phibēt ne sint ad uocati nec p se nec p alys. Decentia autē hui⁹ offici⁹ erercendi tollit duplicitē. **Q**noº ex b̄ q alig⁹ ē reb⁹ maiorib⁹ obligat⁹. vñ monachos t̄ psbyteros nō decet in qcunq̄ can sa aduocatos eē neqz clericos i iudicio seclā ri: qz b̄mōi psone sunt in reb⁹ dñis astricti. **A**lioº pp̄t psone defectū: vel corporalē ut p̄ de cecis q̄ cōuenienter iudici astare n̄ possēt vel spūiale. nō. n. decet ut alteri⁹ iusticie p̄nus existat q̄ i seipso iusticiā cōtēpsit. t̄ iō i fames ifideles t̄ dānati de grauib⁹ crimib⁹ non decentē sūt aduocati: n̄ b̄ inōi idēcētiā nccitas p̄ferit. t̄ pp̄t b̄ b̄mōi psone p̄nt pro seipso vel psonis sibi cōiunctis vt̄ officio aduocati. vñ t̄ clerici pro ecclesi⁹ suis p̄nt esse aduocati: t̄ monachi pro cā monasterij sui si abbas p̄cepit. **A**d primū ḡ dō q ab opib⁹ mīe iterū prop̄t idēcentiā ipediūtur alig⁹ t̄ alig⁹ prop̄t ipotentiā. nō. n. oīa opa mi sericordie oēs decēt: sicut stultos nō decet t̄ filiū dare. neqz ignorātes docē. **A**d secundū dō q sicut virtus corūpīt p̄ superabundantiā t̄ defectū: ita alig⁹ sit idēces t̄ p̄ ma ius t̄ p̄ min⁹. t̄ pp̄t b̄ qdā arcens a p̄ocinio p̄stādo i causis: qz sūt maiores tali officio sic religiosi t̄ clerici. qdā vero qz sūt minores q̄ vt eis b̄ offici⁹ cōpetat sicut ifames t̄ in fideles. **A**d tertiu dō q non ita īmetit hōi nccitas p̄ocinari causis alioꝝ sic propriis: qz alig⁹ p̄nt sibi aliſ subuenire. ynde nō ē simili rō.

Ad tertium sic proce

ditur. **V**ideſ qd aduocat⁹ nō peccat si iustaz cām defendat. **V**enit. n. ostēdit peritia medi ci si iſfirmitatē desperatā sanet: ita et̄ ostēdit peritia aduocati si iustaz causam defendere posset: **S**z medic⁹ laudat si iſfirmitatē dīspatā

sanet. ḡ etiā aduocat⁹ nō peccat s̄z magi law dand⁹ ē si iustaz cām defendat. **D**a quoli bet p̄ctō licet defistere. **S**z aduocat⁹ puniſ si cām suaꝝ p̄diderit: ut b̄. 2. q. 3. ḡ aduocatus nō peccat iustaz cāz defendendo si eā dīfēdē dā suscepit. **T**. Maius vñ eē p̄ctū si iustaz cāta vt̄ ad iustaz cām defendēdā: puta p̄du tendo falsos testes: vel allegando falsas le ges q̄ iustaz cām defendendo: qz b̄ ē p̄ctū in forma: illud i mā: s̄z videt aduocato licere talibus astutis eti: sic militi l̄z ex insidias pu gnare. ḡ vñ qd aduocat⁹ nō peccat si iustaz cām defendat. **S**z 5 ē qd 2 palipo. i9. Impio p̄bes auxiliū. t̄ idcirco irā oni mere baris. **S**z aduocat⁹ defendēs cām iustaz im pio p̄bet auxiliū. ḡ peccādo irā dñi meretur. **R**º dō q illicitu ē alicui cooperari ad malū faciendū: siue cōsulendo siue adiūtuando siue qualificūqz cōsentiendo: qz filiās t̄ co adiūuās qdāmō ē faciēs. Et apls dīc. **A**o. p. qdigni sūt morte nō solū q faciūt p̄ctū. h̄t q cōsentīt facientib⁹. vñ t̄ s̄ dicunt ē q oēs tales ad restitutionē tenent. **M**āfestū ē at qd aduocat⁹ t̄ auxiliū t̄ confiliū p̄stat ei cui⁹ cāe p̄ocinat. vñ si sciēt iustaz cām dīē dit absqz dubio graui⁹ peccat: t̄ ad restitutō nē tenet ei⁹ dāni qd̄ iusticiā p̄ ei⁹ auxiliū altera p̄t̄ icurrit. **H**i at ignorantē iustaz cām defendit putans eē iustaz excusat fīm modū q̄ iſfirmitatē excusari p̄t. **A**d primū ḡ dō q medic⁹ accipiēs i cura iſfirmitatē desperatā nulli facit iſfirmitā. **A**dūocat⁹ at suscipiēs cāz iustaz: iustaz ledit eū ſ̄ quē iustaz p̄ocinaz p̄stat. t̄ iō nō ē simil rō: q̄nīs. n. laudabil vi deaꝝ q̄tū ad peritiā artis: t̄ peccat q̄tūzad iusticiā voluntatis q̄ abutit arte ad malū. **A**d secundū dō q aduocat⁹ in principio cre didit cām iustaz eē t̄ postea i processu appa reat eā eē iniustaz: nō t̄z eā prodē: ut. s. aliam partē iūnet ul̄ secreta siue cāe alteri p̄t̄ reue let: p̄t̄ t̄z t̄z cām deserere: vel eū cui⁹ cām agit ad cedendū iducere siue ad cōponēdū sine aduersari dāno. **A**d tertiu dō q sicut s̄ dictū ē militi vel duci exercit⁹ licet in bello iusto ex iſidiā agere ea q̄ facere oīt̄ prudēter occultando: nō at falsitatē fraudulēter faciē do: qz etiam hosti fidē seruare oportet: sicut **T**ulli⁹ dīc i p̄ de offici⁹. vñ t̄ aduocato ve fendantī cām iustaz licet prudēter occultare ea qd̄ ipediri posset processus eī: nō at lic̄ ei aliq̄ falsitate vti.

Ad quartum sic pro

cedis. Vides qd aduocato non liceat p suo p̄cōnio pecunia accipere. **D**pa. n. mīe n̄ sūt ītūtū hūane remunerationis facienda: s̄ il lūd Luci. 14. Cū facis p̄cōndū aut cēnā: no li vocare amicos tuos neq; vīcinos diuites: ne forte ihi te reūnitē t̄ fiat ibi r̄tributio. S̄ p̄ stare patrocinii cāe alicui p̄tinet ad opera mīe vt dictū ē. ḡ nō licet aduocato accipere tributione pecunie pro patrocinio p̄stito. **D** Spūale nō ē p̄tpali cōmutandū. sed p̄cōniū p̄stū videt ēē qdā spūale cuī sit vīlus scie iuris. ḡ nō licet aduocato pro p̄cōnio p̄stito pecunia accipe. **D** Si ad iū dicū cōcurrīt p̄sona aduocati: ita etiā p̄sona iudicis t̄ p̄sona testis. s̄ fīm Aug. Ad Ma cedoniu non debet index vendere iustū iudi ciū: nec testis verū testimoniū. ḡ nec aduocatus poterit vendere iustū patrocinii. **S** ē qd Aug. dīc ibidē. qd aduocat̄ licite ve dit iustū p̄cōniū t̄ iurisperit verū cōfiliū. **R** o dō qd ea que qd n̄ tenet alteri exhibe re: iuste p̄t pro eorū exhibitione recōpēla tionē accipe. Manifestū ē at qd aduocat̄ n̄ sp̄ tenet p̄cōniū p̄stare: aut cōfiliū dār cau sis aliorū. t̄ iō si vendat suū p̄cōniū siue cōfiliū nō agit ē iusticiā. Et eadē rō est de me dico op̄e ferente ad sanandū. t̄ de oib̄ alijs b̄modi p̄sonis: dū t̄ moderate accipiat cō siderata cōditione p̄sonarū t̄ negoziō t̄ la borū t̄ cōsuetudine patrie. Si at p̄ iprobita tē aliqd imoderate extorzeat: peccat ē iusticiā. **S** i Aug. dīc ad Macedonius. qd ab his extorta p̄imodera t̄ iprobitatē p̄peti solēt: data p̄ tolerabile cōsuetudinē nō solēt. **A** primū ḡ dō qd n̄ sp̄ qd hō p̄t misericorditer facere: tenetur facere grati: alioquin nulli licet aliquā rē vēdē: qd quālē rey p̄t hō misericordis ipendē. s̄ qd eā mīscordiē ipēdit nō humānā s̄ diuinā remuneratōē q̄rere dō. Et si sit aduocat̄ qd cāe pauperuz misericordis p̄cōnaſ: nō dō ſtendere remunerationē humānā: s̄ diuinā: nō t̄ sp̄ tenetur grati patrocinii ipendē. **A** d scdm dō qd si ſcia iuris ſit qdā spūale: tamē vīlus ei ſit ope corpali. t̄ iō p̄ ei ſt̄ recōpēlatione licet pecunia accipe. alioquin illi artifici lice ret de arte sua lucrari. **A** d tertū dicēdū qd iudex t̄ testes cōes ſit vītric̄ partī: qd iudex tenet iusta ſniaz dare. t̄ testis tenet ver

testimoniū dicē. Justicia at̄ et veritas nō de clinat̄ i vīnā p̄tē magi qd i alia. et iō iudicib̄ de publico ſit ſtipēdia laboris statuta. et te ſtes accipiūt nō qdī p̄ciū testimony: s̄ quasi ſtipēdiū laboris expēſas: ul̄ ab vītraqz parte vīl ab ea a qua iudicūt: qd nō militat ſtipē dys ſuis vīcī: ut dī. **A** d Cor. 9. s̄ aduocatus alterā p̄tē tīn defendit. et iō licite p̄t p̄ ciū accipere a parte quā adiuuat.

Einde Cōſide

randū ē de iūrīs vīborū q̄ iferunt extra iūdicī. **E**t p̄ de ſtūmelia. 2° de ūtrac tōe. 3° de ſuſurratiōe. 4° de maledictione. **C**irca primū q̄rūt quat tuor. p̄ qd ſit ſtūmelia. 2° vīz ois ſtūme lia ſit p̄ctū mortale. 3° vīz oporeat ſtūme lios ſtūmelie. 4° de origine ſtūmelie.

Ad primū ſic proce

dī. **V**idet qd ſtūmelia n̄ cōſitit i vībis. Cō ſtūmelia. n. ip̄portat qdā nocūmētū primo illatū cū p̄tineat ad iūſticiā. s̄ vība nullū no cumentū vīdenſ ſiferre p̄rio nec i reb̄ nec i p̄ſona. ḡ ſtūmelia nō cōſitit i verbis. **D** Contūmelia videſ ad quandā debonoratio nē p̄tīnē. s̄ magi alijs p̄t ibonorari ſeu vi tūpari factis qd̄ vībis. ḡ videſ qd ſtūmelia n̄ cōſitit i vībis ſtūmelia ſit magis i factis. **D** Deborno ratio qd ſit i vībis verī dī ſtūmelia uel ip̄ropiū ſed ſtūmelia vī ſifferre a conūtio et ab i properio. ḡ ſtūmelia non cōſitit i vībis. **D** Sed ū. Nihil auditū percipiſ ſiſi vībz. ſtūmelia auditū p̄cipiſ: ſtūmelia ſit illud Jere. 20. Auditū ſtūmelias ſit circuitu. ḡ ſtūmelia ē i vībis. **R** o dō qd ſtūmelia ip̄portat dōb̄ notationē aliciū. qd qdē ſtingit oupliciter **A** u. honoꝝ aliquā excellētiā cōſequatur. vno alijs aliu debonorat cū p̄tinaſ eū excel lētia prop̄ quā hēbat honore. qd qdē ſit p̄ p̄cta factoz de qd̄ ſit ſtūmelia. **A**lio ſit alijs id qd̄ ē ū honore aliciū deducit i noticiam ei et aliorū. et ū p̄pē p̄tinet ad ſtūmeliaz qd qdē ſit p̄ aliqua ſigna. **S** i Aug. dīc in 2° de doc. xp̄iana. ſia ſigna verbis cōparata. pauciflīma ſit. Verba. n. inter hoſes obtinu erūt p̄cipiatū ſignificando qdūqz alio ſcipi untur. et iō ſtūmelia p̄pē loquēdo i vībis ſi ſtit. **S** i Iſido. dīc i li ethimologiaꝝ qd ſtū meliosus dicit alijs quia velox est et tumet

verbū iurie: tñ qr etiā p facta aliq̄ figē aliqd q̄ in hoc qd̄ signt bñt vim verborū significantū id est q̄ cōtumelia extēlo noīe etiā i factū dicif. **Vñ** R. o. p̄ sūg ilud: cōtumeliosos su perbos. dīc glo. q̄ cōtumeliosi sūt q̄ dictis l̄ factū cōtumelias & turpia iserūt. **A**d primū ḡ dō q̄ verba fīm sui essētiā. i. inq̄tū sūt qdā soni audibiles nullū nōcumentū alteri infērūt nūl̄ forte grauādo auditū: puta cū aliq̄ nūmis alte loqtur. Inq̄tū xō sūt signa rep̄ sentantia aliqd i noticia alioz: sic p̄nt dāna multa infēre. inter q̄ vñū ē q̄ hō dānificat q̄tū ad detrimēntū honoris sui: vel reuerētie sibi ab alijs exhibende. & iō maior est cōtumelia si alijs alicui defectū suū dicat corā multis: & tñ si sibi soli dicat pōt eē cōtumelia inq̄tū ipse q̄ logē iniuste & reuerētiā audiētis agit. **A**d secūdū dō q̄ irantuz alijs ali quē facit dehonorat inquātū illa sacra vel faciunt vel signt illō qd̄ ē hōnōrē alicuius quoū primū nō p̄tinet ad cōtumeliaz sed ad arias iusticie spēs: de qbn̄s s̄ dictuz ē. se cū dū vero p̄tinet ad cōtumeliat̄ iqtū facta bñt vim vborū i significando. **A**d tñ dō q̄ cōtuitū & iproperū cōfūtū i verbis sic & cōtumelia: qr̄ p̄ oia h̄ representat alijs defectū alicui i detrimēntū honoris ipsius. **D**omī at defectus ē triplex. s. defectū culpe q̄ r̄p̄tāt p̄ verba cōtumeliosa & defectū gnālit culpe & pene q̄ r̄p̄tāt p̄ cōtuitū: qr̄ cōtuitū s̄luevit dicit nō solū aie: h̄ ēt corporis. **Vñ** si quis ali cui iuriōse dicat eū eē cecū. cōtuitū quidez dicit: h̄ nō cōtumelia. **H**i gs̄ at dicat alteri q̄ fit fur: nō solū cōtuitū sed ēt cōtumeliat̄ ifert qñq̄ vero rep̄fitat alijs alicui defectū mino ratois s̄ue in indigentie q̄ etiā derogat honori. **N**isi qñq̄ excellentia. & h̄ fit p̄ vbu iprop̄ qd̄ pprie q̄li alijs iuriōse alteri ad inemōriā reducit auxiliū qd̄ contulit ei necessitatē patienti. **Vñ** dicit Ecl. 20. Exigua dabit et multa iproperabit: qñq̄ tñ vñū istoz p̄ alio ponitur.

Ad secunduz sic pro cedif. **V**ides q̄ cōtumelia vel cōtuitū nō sit p̄ctū mortale. Nullū. n. p̄ctū mortale ē actū alicuius v̄tutis. h̄ cōtuitari ē actū alicui v̄tutis. s. eutropelie ad quā p̄tiner bñ cōtuitari fīm p̄m i 4° ethicorū. q̄ cōtuitū s̄ue cōtumelia nō ē p̄ctū mortale. **P**. P̄ctū mortale si s̄luevit i viris pfectis: q̄ tñ v̄titia vel contu

melias aliqui dicunt: sicut patz de aplo q̄ ad Gal. 5°. dixit. **O** iſensati galathe. Et dñs dīc Luc. vlt. **O** stulti & tardi corde ad credēdū ḡ cōtuitū s̄ue cōtumelia nō ē p̄ctū mortale. **P**. **N**uis illud qd̄ ē p̄ctū veniale ex gnē possit fieri mortale: nō tñ p̄ctū qd̄ ē ex gnē mortale pōt eē veniale ut s̄ habitū ē. si ḡ cō uitū vel cōtumelia ēt p̄ctū mortale ex gnē suo sequeret q̄ sp̄ēt p̄ctū mortale: qd̄ vide tur eē falsū: ut p̄z i eo q̄ leuit & ex surreptiōe vel ex leui ira dicit aliqd̄ verbū contumeli osū. nō ḡ contumelia l̄ cōtuitū ex generi suo ē p̄ctū mortale. **H**z 5. Nihil meret penā etiā infernī nisi p̄ctū mortale. h̄ cōtuitū vel cōtumelia meret penā inferni. **H**z illud Math. 5. Qui dixerit fratri suo fatue re² erit gehēne ignis. ḡ cōtuituz vel cōtumelia ē peccatū mortale. **H**z dō q̄ sicut s̄ dictū ē. verba in q̄tū sūt soni qdā nō sūt i nōcumentū alioz h̄ inq̄tū significat aliqd̄: q̄ ḡdēz significatio ex interiori affectu pcedit. & iō i p̄ctis vboz maxime considerandū vides ex q̄ affectu alijs verba profert. **C**ū ḡ cōtuitū sen cōtumelia de sui rōne iportet quādā dehonorādē: si intentio proferentis ad h̄ feraſ ut alijs per verba q̄ profert hōnōrē alteri auferat. h̄ p̄rie & p̄ se ē dicē cōtuitū vel contumelia. & h̄ ē p̄ctū mortale nō min̄ q̄ furtū vel rapiānū. n. hō min̄ amat suū hōnōrē q̄ r̄ possētā. **S**i vō alijs vbu cōtuitū vel cōtumelia alteri dixerit: nō tñ aio dehonorādī h̄ forte prop̄ correctionē vel prop̄ aliqd̄ b̄mōi: non dīc cōtuitū vel contumelia foralit & p̄ se. h̄ p̄ ac cides & malit: iqtū. s. of id qd̄ pōt eē v̄tutū vel cōtumelia. **Vñ** h̄ pōt eē qñq̄ p̄ctū v̄tiale qñq̄ at absq̄ oī p̄ctō: i q̄ tñ nccia ē discretō ut moderate hō talib̄ v̄bis v̄tatur: qr̄ pōt ei se ita graue cōtuitū q̄ per iſaueſā prolatiū auferret hōnōrē ei² & quē p̄ferret. & nūc pōt set hō peccare mortalitē: etiā si nō stenderet dehonorationē alteri: sic etiā si alijs iſau te aliū ex ludo peccatiē ḡnūt ledat: culpa n̄ ca ret. **A**d primū ḡ dicendū q̄ ad eutropeluz p̄tinet dicere aliqd̄ leue cōtuitū: nō ad dōnorationē vel ad cōtristationē ei² i quē of. h̄ magis cā delectatōnis & ioci. & h̄ pōt esse sine p̄ctō si debite circumstantie obſuenit: si vō alijs n̄ reformidet cōtristat̄ eū i quē p̄fer h̄mōi iocozū cōtuitū dōmēdo alijs risuz et citer. h̄ ē v̄tiosū ut ibidē of. **A**d secūdū dicendū q̄ sicut licitū ē aliquē verberare s̄t

in rebus dñificare cā discipline: ita ēt cā discipline pōt aligs altī quē debet corrigere verū aliqđ cōtinuū dicere. z h̄ mō dñis di scipulos vocavit stultos. z ap̄ls galathas in sentatos. n̄ ficit Aug⁹ dīc i lib⁹ de sermone dñi i mōte. raro z ex magna ncitate obiur gationes sūt adhibende i q̄b' non tū nobis s̄ ut dñs serviat istemus. Ad tertiu dō q̄ q̄ cū p̄cti cōnūty vel cōtumelie ex aio di centis dependeat: pōt cōtingere q̄ sit p̄cūn veniale si sit leue cōtinuū nō multū boīem d̄ honestans z p̄ferat ex aliq̄ animi levitatem ex leui ira abloz firmo p̄posito aliquē dñs nestādi. puta cu aligs itēdit aliquē q̄b' mōi verbū leui cōtristare.

Ad tertiu sic proce

dīf. Vide⁹ q̄ aligs nō debeat cōtumelias sibi illatas sustinere. Qui. n. sustinet cōtumelia sibi illatas: audacia nutrit cōtinuitatis. s̄ h̄ n̄ ē faciendū. q̄ h̄ n̄ d̄ sustine cōtumelias sibi illatas: s̄ magis cōtinuitati r̄ndere. D. Dō d̄ plus se diligere q̄b' alius. s̄ aligs nō d̄ sustinere q̄ alteri cōtinuitati iferatur. Qui dī p̄v. 26°. Qui iponit stulto sletiū iras mitigat. q̄ etiā aligs nō debet sustinē cōtumelias illatas sibi. P. Nō licet alicui vindicare scipū: s̄ in illud. Dibi. vindictā z ego retribua: s̄ aligs nō resiliendo cōtumelie se vindicat: s̄ illud Criso. Si vindicare vis file z fūnestā ei b̄dī sti plaga. q̄ aligs nō debet resiliendo sustine r̄ v̄ba cōtumelias: s̄ magis r̄ndet. H̄ s̄ q̄ dī i ps. Qui ingrebant mala mibi locuti sūt vāntas. Et p̄ ea subdit: Ego at tāq̄ surdus n̄ audiēba z sic mir⁹ nō agiens os suū. R̄ dō q̄ sic patientia nccia ē in his q̄ cōtra nos sunt: ita ēt i his q̄ h̄ nos dicūt. Precepta at patientie i his q̄ h̄ nos sunt sūt i p̄paratione ai h̄sida. sicut Aug⁹ i lib⁹ de sermōe dñi i mōte exponit illud p̄ceptuz dñi. V̄gs p̄cūs: it te i vna maxilla p̄be ei z alia vt. s̄. h̄o fit paratus h̄ facere si op̄ fuerit: nō tñ semp tenet face actu. qz nec ipse dñs h̄ fecit: s̄ cuz suscepiscer alapa dixit. qd me cedis: ut h̄et Joh. 18°. Iō etiā circa v̄ba cōtumelias q̄ h̄ nos dicūt ē idē intelligendū: tenetur. n. h̄re animū paratu ad cōtumelias tolerandas si expediēs fuerit. Q̄i q̄b' tñ oꝝ ut cōtumelias illata repelam⁹ magie. p̄p̄t duo. p̄ qdē prop̄ bonū ei⁹ q̄ cōtumelias ifert: ut videlicet eius audacia reprimat. z de ceto talia nō attētet

fm illud p̄v. 26°. R̄nde stulto iux⁹ stulticiā suā ne sibi sapiēs videat. Alio⁹ p̄p̄t bonum multoz q̄rū p̄fecit ipedit p̄p̄t cōtumelias nō bis illatas. vii Greg⁹ dīc sup̄ Zech. omel. 9. Di q̄rū vita i exēplo imitationis ē posita debet si p̄t detrahentū sibi v̄ba p̄p̄scē ne eo rū p̄dicatōez nō audiāt q̄ audire poterat: et ita in prauis morib⁹ remanētes bñ viuē cōtē nat. Ad primuz ḡ dō q̄ audaciā cōnitia tis cōtumeliosi v̄z aligs moderate r̄p̄mer. s. p̄pter officiū caritatis: nō p̄p̄t cupiditatē p̄ua tibonoris. vii dī p̄v. 26°. N̄ respōdeas stulto iuxta stulticiā suā ne ei n̄llis efficiar. Ad scdm dō q̄ in h̄ q̄ aligs alienas cōtumelias re p̄mit: nō ita timeat cupiditas p̄nat honoris s̄cū cū aligs repelit cōtumelias p̄pas. magl̄at v̄ h̄ p̄ouenire ex caritatis affectu. Ad tertiu dō q̄ si aligs hoc aio taceret ut tacendo cōtumeliatē ad iracūdiā p̄uocaret. h̄ ḡneret ad vindictā: s̄ si aligs taceat volēs va re locū ire h̄ ē laudabile. vii dī Ecc. 8°. Nō litiges cu boīe linguato: z nō struas i igez ilius ligna.

Ad quartum sic pro

cēdīf. Vide⁹ q̄ cōtumelia nō oriat ex ira: q̄ dī p̄v. x. Q̄bi supbia ibi cōtumelia. s̄ ira ē v̄tiū distinctū a supbia. q̄ cōtumelia non oriat ex ira. P. p̄v. 20. dī. D̄es stulti miscēt cōtumelias. h̄ stulticia ē v̄tiū oppositū sapie vt s̄ habitū ē: ira at opponiē mansuetudini. q̄ cōtumelia nō oriat ex ira. P. Nullū p̄ctū diminuīt ex sua cā. h̄ p̄ctū cōtumelie dum nūlī si ex ira p̄ferat. qui⁹. n. peccat q̄ ex odio cōtumeliam ifert q̄ ex ira. q̄ cōtumelia non oriat ex ira. H̄ s̄ q̄d greg⁹. xi. moral. dīcit q̄ ex ira oriat cōtumelie. P. dicenduz q̄ cu vñi p̄cē possit ex dñs orī: ex illo tñ dī principal⁹ h̄re originē: ex q̄frequent⁹ p̄cedere cōsueuit p̄p̄t p̄p̄nquitatē ad finē ip̄fi. Cōtumelia at magnā h̄z p̄p̄nquitatē ad finē ire q̄ ē vindicta. nulla. n. v̄dicta est ira to magis i p̄p̄tu q̄ iferre cōtumeliam alteri. z iō cōtumelia maxie oriat ex ira. Ad pri muz ḡ dō q̄ contumelia nō ordinat ad finē supbia q̄ ē celsitudo. z iō nō directe cōtumelia oriat ex supbia: dispōit tñ supbia ad cōtumeliam inq̄stū illi q̄ se supiores estimant facilis alios contēnūt: z ūrias eis irrogant. facili⁹. n. irascūt: utpote reputantes idignū q̄cqd h̄ eorū voluntatē agitur. Ad scdm dicenduz

q̄ fī p̄lm iñ 7° ethicorū: ira nō pfecte audīt rōnē. et sic irat patīt rōnis defectū in q̄ conuenit cū stulticia. et pp̄f hoc ex stulticia oris cōtumelia s̄z affinitatem quā h̄z cū ira.

Ad t̄tiū dō q̄ fī p̄lm iñ 2° rhetorice irat̄ itendit manifestā offēsa: qđ nō curat odiēs et iō cōtumelia q̄ ipsoat manifestā iūriam magis pertinet ad irā q̄z ad odiū.

Einde cōside
randū ē d̄ detractōne. **E**t circa hoc q̄runt q̄tuor. 1° p̄ qd̄ sit detractio. 2° vtrū sit p̄ctū mortale. 3° de cōpa ratōe ei⁹ ad alia p̄ctā. 4° vtrū peccet aliq̄s audiēdo detractionē.

Ad primū sic proce
dit. Videf q̄ detractio nō sit denigatio alienae fame p̄ occulta v̄ba ut a q̄busdā diffinīt. **O**ccultū. n. et manifestū sūt circūstātie non constituentes sp̄z p̄ctū. accidit. n. p̄ctō q̄ a multis scīas uel a paucis. s̄ illud qđ nō ostiuit sp̄m p̄cti nō p̄tinet ad rōnē ipsi⁹: nec d̄bet poni iñ ei⁹ diffinītio. q̄ ad rōnē d̄tractōis non p̄tinet q̄ siat per occulta v̄ba. **P**. Ad rōnē fame pertinet publica noticia. si ḡ p̄ detractionē denigret fama alicui⁹: nō poterit h̄ fieri p̄ yerba occulta: s̄ p̄ v̄ba in mani festo dicta. **S**. Ille detrabit qui aliqd subtrahit vel diminuit de eo qđ ē. s̄ q̄nq̄s denigrat fama alicui⁹ etiā s̄ nihil subtrahat a v̄itate: puta cū aliqd vera crīmia alicui⁹ pandit q̄ nō oīs denigatio fame ē detractō. **H**z̄ ē qđ d̄ eccliasles. x. Si mordeat serpēs in silentio nihil eo min⁹ h̄z q̄ occulē deirabit. q̄ occulē mordere fama alicui⁹ est detrabit. **P**. dō q̄ facto aliqd nocet alteri dupl̄r. Manifeste quidē sic in rapina vel q̄cūq; violētia illata. **O**cculēt āt sicut iñ furto et do-
losa p̄cūsiōe. Ita ēt v̄bo aliqd dupl̄r aliquē ledit. **V**no⁹ iñ manifesto. et h̄ sit p̄ cōtumeliaz: ut s̄ dictū ē. **A**lio⁹ occulē. et h̄ sit p̄ detractō nē. **A**et h̄ āt q̄ aliqd manifeste v̄ba ī aliū p̄fert videf eū paruipēdere. vñ ex h̄ ipso d̄ho norat. et iō cōtumelia detrimentū assert̄ ho-
norū ei⁹ iñ quē p̄fert: s̄ q̄ v̄ba ī aliquē p̄fert iñ occulto videf eū vereri inq̄l q̄ p̄pendē. vñ n̄ directe ifert detrimētū honori s̄ fame q̄tū h̄mōi v̄ba occulē p̄ferens q̄tū iñ ipso ē eos q̄ audiūt facit mala opinionē h̄re d̄ eo

5 quē logf. **B**. n. intēdere vides. et ad B conatur detrahēs vt ei⁹ verb credas. **V**ii p̄z q̄ d̄ tractio differt a cōtumelia duplicit̄. **V**no⁹ q̄tū ad modū p̄ponēdi v̄ba: qz. s. cōtumeliosus māifesteō aliquē logf: detractor aut oculte. **A**lio⁹ q̄tū ad finē iñtentū: sive q̄tū ad nōumentū illatū: qz. s. cōtumeliosus derogaet honori: detractor fame. **A**d p̄mū ē dō q̄ iñ volūtaris cōmutationib⁹ ad q̄s reduci-
tur oīa nōcumēta p̄xio illata v̄bo vel facto diffīscat rōnem p̄cti occultū et manifestū: qz. alia ē rō inolūtarū p̄ violētā et p̄ ignozātia: vt d̄ dictū ē. **A**d secundū dicendū q̄ v̄ba detractōis dicūt occulta nō simplicit̄: s̄ p̄ parationē ad eū de q̄ dicūt: qz. eo abūte et īg-
rante dicunt. s̄z cōtumeliosus iñ facie ī boi-
nē logf. vñ si aliqd de alio male loq̄s coram multis eo abūte detractio ē: si āt eo solo pre-
sente cōtumelia ē: q̄nq̄s etiā si vñ soli aliqd
d̄ absentē malū dicat: corrupti famā ei⁹ nō
iñ toto: s̄z iñ parte. **A**d t̄tiū dō q̄ aliqd dici-
tur detrahē nō q̄ diminuat de v̄tate: sed q̄:
diminuit famā ei⁹: q̄d̄ sit q̄nq̄s directe.
q̄nq̄s idirecte. Directe q̄d̄z q̄d̄uplici⁹. vno⁹
q̄nq̄s s̄ iñponit alteri. 2° q̄nq̄s p̄ctū adangeris
iñ v̄bis. 3° q̄nq̄s occultū revelat. 4° q̄nq̄s id q̄d̄ est
bonū dicit mala iñtēde factū. Indirecte at
uel negando bonum alterius uel maliciose
ētēcedo: uel minuēdo.

Ad secundū sic pro-
cedit. Videf q̄ d̄tractio n̄ sit p̄ctū mortale
Null⁹. n. act⁹ virtutis ē p̄ctū mortale. s̄ reue-
lare p̄ctū occultū qđ sicut dictū ē ad d̄tractō
p̄tinet. ē act⁹ virtutis vel caritatis dū
aliqd̄ fr̄s p̄ctū denūciat ei⁹ emendationē i-
tendēs: uel etiā ē act⁹ iusticie dū aliqd̄ fr̄s
accusat. q̄ detractō nō ē p̄ctū mortale. **P**.
Hug illud. p̄v. 24. Cū detractoribus ne co-
miscearis. dicit glo. Hoc sp̄alē v̄tō p̄cilitat̄
totū gen⁹ h̄umanū. s̄ nulluz p̄ctū mortale iñ
toto h̄umanō genere iñvenit: qz multi abstinent
a p̄ctū mortali: p̄ctā āt venialia sūt q̄ iñ h̄os
iñveniūt. q̄ detractio ē p̄ctū veniale. **P**.
Aug⁹ iñ omel. de igne purgatorio: inter pera-
minuta ponit q̄nq̄s cū v̄i facilitate uel temerī
tate maledicim⁹: qđ p̄tinet ad detractionē.
q̄ detractio ē p̄ctū veniale. **S**ed h̄ est qđ
Ao. p̄. d̄. Detractores deo odibiles. qđ iō
addic̄t ut dicit glo. ne leue p̄teſ. pp̄e h̄ p̄o
s̄istit iñ verbis. **P**. dō q̄ sicut s̄ dictum est

peccata verbis matie sūt ex intētiōe dic̄
tis diūdicanda. detractio aut̄ fīm suā rōne
ordinat ad denigrandū famā alicui⁹. vñ ille
p̄ se loquēdo detrahbit q̄ ad h̄ de aliq̄ oblog
tur eo abīte ut ei⁹ fama denigret. auferre at̄
alicui famaz valde ḡue est: q̄ inf̄ res t̄pales
videt fama eē p̄ciosor: p̄ cui⁹ defectū ipedit
hō a multis bñ agendis: p̄pt qd̄ dī Ecl. 41.
Curā habe de bono noīe. B.n. magis p̄mae
bit tibi q̄ mille thesauri magni p̄ciosi. t̄ oī
detractio p̄ se loquēdo ē p̄tīm mortale. Cō
tingit n̄ q̄q̄ p̄ aliq̄ verba p̄ q̄ di
minuit fama alicui⁹: nō h̄ intendēs. s̄ aliq̄d
alud. h̄ at̄ nō ē detrahere p̄ se et formalit̄ lo
quēdo: s̄ solū māli⁹ et q̄si p̄ accidēs. et siqdē
x̄ba p̄ q̄ fama alteri⁹ diminuit p̄ferat aliq̄s
pp̄t aliq̄d bonū uel ncciu⁹ debitis circūstā
tus obseruat⁹ nō ē p̄tīm: nec p̄t̄ dici ḍtra
ctio. H̄i at̄ p̄ferat ex ai⁹ leuitate uel pp̄t cāz
aliquā nō necessariā: nō ē p̄tīm mortale: ni
si forte v̄bu qd̄ dī sit ađo ḡue p̄ notabilis fa
mā alicui⁹ ledat. et p̄cipue i his q̄ p̄tinēt ad
bonestatē vite: q̄; h̄ ex ipso gne⁹ v̄boz h̄i rō
nē p̄tī mortalit̄. et tenet aliq̄s ad restitutio
nē fame: sic ad restitutōez cuiuslibz rei sub
tracte eo mō q̄s dictum est cū de restitutōe
ageret. Ad primuz ḡ dō p̄ revelare p̄ct̄
occultū alicui⁹. pp̄t ei⁹ emendationem bñu
ciando: uel prop̄t bonū iusticie publice ac
cusando: nō ē detrahere ut dictū ē. Ad se
cūdū dō p̄ glo. illa non dicit p̄ detractio in
toto genē humano iueniat: s̄ addit penetū
q̄ stultoz s̄sinitus est numer⁹: et pauci sūt q̄
abulant p̄ viā salutis. t̄t̄ q̄ pauci vel nul
li sūt q̄ nō aliq̄i ex ai⁹ leuitate aliq̄d dicunt:
vñ i aliq̄ vel leui⁹ alterius fama minorat: q̄
ut dī Jaco. 3°. Sigs i v̄bo nō offendit hic ē
p̄fect⁹ vir. Ad t̄tū dō p̄ Aug. logf i casu
illo q̄ aliq̄d dīc aliq̄d leue malū de alio. nō ex
intentione noīedi: s̄ ex af leuitate: uel ex la
psu lingue.

Ad tertiu⁹ sic proce
dit. Vides p̄ detractio sit ḡui⁹ oīb⁹ p̄ctis q̄
i proximū cōmittū. Quia sup illud ps: p̄ eo
ut me diligenter detrahēbat mibi. t̄scit glo.
h̄l̄ nocēt in mēbris detrahētes xp̄o: q̄ an
mas creditorū iterficiūt: q̄ p̄ ei⁹ carnē mor
resurrectā p̄emerūt. Ex q̄ vides p̄ detrac
tio sit ḡui⁹ p̄tīm q̄ homicidiū: q̄to graui⁹ ē
occidere aīaz q̄ occidē corp⁹. s̄ homicidiū

ē graui⁹ inter cēta p̄tā q̄ i p̄ximū cōmittū
ḡ detractio ē simplicē inter oīa ḡuior. P.
Detractio vides eē ḡui⁹ p̄tīm q̄ cōtumelia
q̄ cōtumelia p̄t̄ hō repellē: nō autē detrac
tionē latente. s̄ cōtumelia vides eē mai⁹ pec
catū q̄ adulteriū. p̄ h̄ q̄ adulteriū enit duos
i vñā carnē. cōtumelia at̄ vñitos i multa di
uidit. ḡ detractio ē mai⁹ p̄tīm q̄ adulteriūz
qd̄ tñ inter alia p̄tā q̄ sūt i p̄ximū magnam
ḡuitatē h̄z. P. Cōtumelia orī ex ira. ḍtra
ctio at̄ ex iudicia ut p̄z ḡ Greg. 32: moral. sed
iudicia ē mai⁹ p̄tīm q̄ ira. ḡ et detractio ē ma
ius p̄tīm q̄ cōtumelia: et sic idē qd̄ p̄us. P.
Tanto aliqd p̄ct̄ ē graui⁹ quāto iduē gra
uiorē defectū. sed detractio iduē gra
uiorē defectū. s̄ execrationē mentis. Pīc. n. Greg.
Quid aliud detrahētes faciūt nisi p̄ i pulue
rē sufflant. et i oculos suos trā excitant. et vñ
plus detractōis sufflant: ide min⁹ vitatis vi
deant. ḡ detractio ē ḡuissimū p̄ctm int̄ ea q̄
cōmittū i p̄ximū. P. 3. Graui⁹ ē pecca
re facto q̄ v̄bo. s̄ detractio ē p̄ct̄ v̄bi: adul
teriū at̄ et hōicidiū et furtū sūt p̄tā i factis. ḡ
detractio nō ē ḡui⁹ cētis p̄ctis q̄ sūt i p̄ximū
P. dicendum p̄ p̄tā q̄ cōmittū i p̄ximū
sūt pensanda p̄ se qd̄ fīm nocumēta q̄ p̄xio.
iserūt: q̄ ex h̄i rōne culpe. tāto qūt ē ma
ius nocumētu⁹ q̄to mai⁹ bonū demis. Cū at̄
sit triplex bonū hōis. s. bonū aīe bonūz cor
pis et bonū exteriorū rep. Bonū aīe qd̄ ē ma
ximū nō p̄t̄ alicui ab alio tolli nisi occasiōda
lit̄ puta p̄ malā persuasionē q̄ necessitatē
nō infert. 3. alia duo bona. s. corporis et exti
oꝝ rep p̄nt ab alio violēt auferri: s̄ q̄ bonū
corpis p̄eminet bono extiōzū rep: grauiora
sūt p̄tā q̄bus iserūt nocumētu⁹ corpi q̄ ea q̄
bus iserūt nocumētu⁹ extiōrib⁹ reb⁹. vñ int̄ ce
tera p̄tā q̄ cōmittū i p̄ximū hōicidiū ḡui
h̄s ē p̄ qd̄ tollit̄ vita p̄ximi iā actu exīs. oīe
quēter at̄ adulteriū qd̄ ē h̄ debiti ordinē ge
neratōis humane per quā ē introitus ad vi
tā. cōsequēter at̄ sūt extiōra bona inter q̄
fama p̄eminet diuītys: eo p̄ p̄pingoz ē spi
ritualib⁹ bonis. Us̄ dī p̄y. 22. Meli⁹ ē no
men bonū q̄ diuītē multe. et iō detractō h̄z
sūt gen⁹ ē mai⁹ p̄tīm q̄ furtū: min⁹ tñ q̄ ho
micidiū uel adulteriū: p̄t̄ tñ eē alius ordo
prop̄t circūstātias aggrauantes h̄ oīmūetet
Per accīs at̄ ḡuitas p̄tī attēdit ex p̄t̄ pec
cantis q̄ graui⁹ peccat si ex deliberatōe pec
cet q̄ si peccet ex iſirmitate ul̄cautela: et h̄z

Q.

tractoribus resistere. ¶ **P.** Nullus dicitur ipse id quod est in utilitate aliorum. sed detractio frequentem est in utilitate aliorum. sed quod detrahit. dicunt. **N**atus papa. Nonnumquam detractio aduersus bonos coegerat: ut quod vel domestica adulatio uel aliorum fauor: i altu extulerat. detractio humiliet. quod alius non dicitur detractores ipse re. **D**icitur huius quod Iero. dicunt. Causa ne linguam aut aures habeas prurientes aut alijs distractas. aut alios audias detrahabentes. ¶ **R**esponde quod enim apostolus ad Rom. p. digni sunt morte non solum quod petra faciat: sed etiam qui facientibus peccata consentiunt. Quod quidem contingit duplicitate. **U**nus directe: quod si quis inducit alium ad petrum vel ei placet petrum. Alio indirecte: si quis non resistit cum resistere possit. et hoc contingit quod non quod petrum placeat. sed propter aliquem humanum timorem. **D**icendum est quod si alius detractiones audiatur absque resistentia: videtur detractionis cōsentire. unde sit particeps petri ei. et si quidem inducat eum ad detrahendum: illud placeat ei detractionem propter odium ei. cui detrahit: non minus peccat quod detrahet et quod magistrum. **V**nde Ber. dicunt. Detrahe aut detraherent audire quod horum dannabilius sit non facile dixerim. Si vero non placeat ei petrum: sed ex timore vel negligentia uel etiam verecundia quidam omittat repellere detraherent: peccat quidem: sed multo minorem quod detrahet. et plerique veniali. **N**onque est hoc potest esse mortale: vel propter aliquem ex officio iurabit detraheretur corrigere: vel propter aliquod piculus quod audierit nouit non: uel propter radicem quod timor humanus quod potest esse mortale ut et habitum est. **A**d primum ergo detractiones suas nullus audit: quod mala quod dicunt de aliquo audiente non sunt detractiones proprie loquendo: sed contumelie ut dictum est. prius tamen ad noticiam alium detractiones sed ipsu[m] facte aliorum reuelationibus peruenire. et tunc sui arbitriu[m] est detrimentum sue fame pati: nisi hoc vergat in piculus aliorum ut sit dictum est. et id in hoc potest commendari ei patientia et patienti detractiones sustinet: non autem est sui arbitriu[m] quod patias detractionem famem alii. et hoc in culpa ei vertitur si non resistit cum possit resistere eadem ratione quod tenet alius sublevare nisi alterius iacetem sibi nomine ut principis Deut. 22. **A**d secundum ergo non solum alius debet resistere detractionem arguendo eum de falsitate. et maxime si sciat verum esse quod dicunt: sed debet eum etib[us] redargiri de hoc quod peccat sibi detraherendo i saltem ostendere et ei detractionem displiceat tristitia

Hoc petra locutionis babent aliquam levitatem inquit de facilis ex lapsu lingue pueniunt absque magna pimeditatione. **A**d primum ergo dicendum quod illi qui detrahabit christi ipse detracentes fidei mea brodum ipsi derogant diminutati ei cui fides in uitio. unde non est simplex detractionis blasphemia. **A**d secundum vero quod grauius petrum est contumelia quam detractione inquit haec maiorum contemptum proximi: sicut et rapina est grauius petrum quam sursum ut sit dictum est. contumelia at non est grauius petrum quam adulterium. non nam grauitas adulterii pesant ex comminatione corporum. sed ex deordinatore gnatoniis humane. contumeliosus at non sufficienter causat iniuriam in alio: sed occasionaliter tamquam diuidit unitos inquit. s. p. b. q. p. mala alterius promittit alios quod in se est ab eius amicitia separant. sed ad hoc per eius verba non cogantur. sic ergo et detractione occassionaliter homicida: inquit. s. p. sua verba dat alteri occasionem ut proximum odiat. ceterum propter quod in epistola Clementis dicitur. detractiones esse homicidas. s. occassionaliter: quod quod odit fratrem suum homicida est: ut dicitur in Job. 3. **A**d tertium vero quod ira querit in manifesto vindictam ferre ut probat dicit in 2º rhetorice. id est detractione quod est in occulto non est similia ire sicut contumelia: sed magis iniuria quam nimis dilectionis minuere gloriam proximi: nec tamen sequitur proprium hoc quod detractione sit gravior quam contumelia: quod ex minori vitio potest originari: atque peccatum: sicut ex ira nascentur homicidiu[m] et blasphemia. origo. non petrum attreditur sed inclinatio eius ad finem quod est ex parte querendi: quod uitas at petri magis attenditur ex parte querendi. **A**d quartum vero quod audiens et tolerat detraherentem non quod peccet. Non nam alius magis tenet alii quam sibi ipsi. sed laudabile est si patienter hoc suos detractiones toleret. Dicitur. n. Gregorius super Ezechiel. omel. 9. Linguas detraherentius sicut non studio non debemus excitare ne ipsi peccent: ita per suam malitiam excitatas debemus eorumque tolerare ut nobis meritorum crescat. quod non peccat alius si detractionibus aliorum non resistat. **E**ccl. 4º dicitur. Non contradicas verbo veritatis vobis modo. sed quod alius detrahit verba veritatis dicendo ut sit dictum est. quod vero non solum teneat hoc de

Ad quartum sic procedit.

Videtur quod audiens et tolerat detraherentem non quod peccet. Non nam alius magis tenet alii quam sibi ipsi. sed laudabile est si patienter hoc suos detractiones toleret. Dicitur. n. Gregorius super Ezechiel. omel. 9. Linguas detraherentius sicut non studio non debemus excitare ne ipsi peccent: ita per suam malitiam excitatas debemus eorumque tolerare ut nobis meritorum crescat. quod non peccat alius si detractionibus aliorum non resistat. **E**ccl. 4º dicitur. Non contradicas verbo veritatis vobis modo. sed quod alius detrahit verba veritatis dicendo ut sit dictum est. quod vero non solum teneat hoc de

Contineat

Ad primum sic procedit

Ad secundum

faciei: q; ut d; p; 28°. Ventus aglo dissipat pluvias: et facies tristes linguā detrahentez
Ad tertium dō q; vtilitas q; ex detractione puenit: nō ē ex sc̄tione detrahētis: s; ex dī ordinatione q; ex qlibet malo elicit bonus: et iō nibilominus ē detractorib; resistendū: si cut et raptorib; vel opp̄ssorib; alioz: q; quis ex h; opp̄ssis uel spoliatis p; patientiā merituz crecat.

Einde cōside
Rādiū ē de susurratioē. **E**t circa hoc querunt duo p; vtrū susuratio sit peccatum distinctū a detractione. 2° quod horū sit graui.

Ad primū sic proce

dit. Vide q; susuratio nō sit peccatum distinctū a detractione. Dic. n. Fido. i liº ethimologiaz. Susurro de sono locutōis appellatur q; nō ī facie alicuī: s; ī aure logē detrahēdo s; log de altero detrahendo ad detractōem prinet. q; susuratio nō ē pctū distinctū a d̄tractione. **L**euit. 19°. d;. Nō eris criminatō nec susurro in pplis. s; criminatō idē v̄ eē qd̄ detractor. q; ēt susuratio a de:rac-tione nō differt. **E**ccl. 28°. d;. Susurro et bilinguis maledictū erit. s; bilinguis vide tur idē eē qd̄ detractor: q; detractorū ē dupli lingua log. alioz. s. in absentia. et aliter in p̄ntia. q; susurro idē ē qd̄ detractor. **S**ed ē qd̄ **N**o. p; sup illud: susurroses detractores dicit glo. Susurrones int̄ amicos discordam seminātes. detractores q; alioz bona negant vel minuūt. **N**o dicendum q; susurro et detractor in mā cōueniūt. et ēt ī fōra siue ī modo loquēdi: q; vterq; malū occulite de p̄ximō dīc. pp̄ qā silitudinē interdū vñū p; alio ponit. **N**o **E**ccl. 5°. sup illud. Nō appeleris susurro. dīc glo. i. detractor. Differit at ī fine: q; detractor int̄edit denigrare famaz p̄ximi. vñ illa mala de p̄ximo p̄cipue pfert ex qd̄bus p̄xim⁹ infamari possit: uel saltē dimittit ei fama. susurro aut̄ intendit amicitiā separare ut p; p; glo. inductā. At p; illud qd̄ d; p; 26°. Susurrone subtracto iurgia conges-cunt. et iō susurro talia mala. pfert d; p̄xio q; p̄nit ī ipsū cōmonere aūm audientis: s; illid **E**ccl. 28°. Usū peccator turbabit amicos. et ī medio pacē h̄stū iūnit̄ iūniciatiā. **A**d

primū g; oō q; susurro ī q̄ptū dicit malū de alio dicit detrahere. **I**n h; tñ differt a detractor: q; nō intendit simpliciū malū dicere. s; q; qd̄ sit illud qd̄ possit aūm vñi p̄turbare s; aliū: ēt si sit simpliciū bonū. et tñ apparens malū ī q̄ptū displicet ei cui dicit. **A**d secū dū dō q; criminatō differt a susurrone et a detractore: q; criminatō ē q; publice crimi-na alijs imponit uel accusando uel conuiti-ando: qd̄ nō p̄tinet ad detractōē et susurro-nez. **A**d tñ dō q; bilinguis p̄prie dicitur susurro. Cū. n. amicitia sit inter duos: nūt̄ susurro ex vtraq; p̄te amicitiā rūpere. et idō duab; linguis v̄t̄ ad duos. vñi dicens ma-lum de alio: pp̄ qd̄ d; **E**ccl. 28°. Susurro et bilinguis maledictus ē. Et subdit. Multos n. turbauit pacē h̄stēs.

Ad secundū sic pro

cedit. Vide q; detractio sit q̄ui p̄ctū q; su-suratio. Detractio cōsistit in h; q; aliqs maledicit. s; detractor dicit de p̄xio ea q; sūt mala simpliciū: q; ex talib; oris infamia uel diminuit fama. susurro at nō curat diceſ n̄ si mala apparentia q; s. displicet audienti. q; q̄ui p̄ctū ēt detractio q; susuratio. **P**. Quicq; aufert alicui famā: aufert ei nō solū vñū amicū: s; multos: q; intellectus vñi cuiusq; refugit amicitiā ifamiū p̄sonarum. **U**nū ī quēda d; 2º palipo. 19°. Vis q; oderūt dñm amicitia iungēris. susuratio at aufert vñū solū amicū. q̄ui q; p̄ctū ēt detractio q; susuratio. **P**. Jaco. 4°. d;. Qui detrahit sī suo detrahit legi. et p̄ cōm̄ deo q; ē legisla-tor. et sic p̄ctū detractionis v̄ eē p̄ctū ī deus qd̄ ē q̄uissimū ut s; habitu ē. peccatum aut̄ su-suratioē est p̄ximū. q; p̄ctū detractionis est q̄ui q; p̄ctū susuratioē. **S**ed ē qd̄ dicit **E**ccl. 5°. denotatio pessima super bilinguez. susurro aut̄ odiū in amicitia et otumelia. **R**o dō q; sicut s; dictū est. peccatum ī pri-mū tanto ē graui. quāto p; ipsū nocumētūz proxio inferit. documentū at tanto maius ē quāto malū ē bonū qd̄ tollit. **I**n cetera vñ ext̄iora bona p̄met̄ amicus. q; sine amicis nullus vñtere p̄t̄: ut p; p; p̄lm̄ in 8º ethicoz. **U**nū dicit **E**ccl. 6º. Amico fidelī nulla ē com-paratio: q; et optimā fama q; p̄ detractionem tollit ad h; maxime necia ē ut hō idoneū ad amicitiā habeat. et iō susurro ē mai⁹ p̄ctū q; detractio et q; otumelia: q; amic⁹ ē melior

Quoniam honor: et amari quod honorari: ut in 8° ethico
ru phis dicit. **A**d primū quod dicendum quod spes
et gütas pecti magis attendit ex fine quam ex malitia
obligo. et iō rōe finis susuratio est grauior quam
detractor: quoniam peiora dicat. **A**d secundū dicit
dō quod fama est dispositio ad amicitias: et infamia
ad inimicitias. dispositio autem deficit
ab eo ad quod dispositus. et iō ille quod opacum ad aliquod
quod est dispositum ad inimicitias: minus peccat
quam ille quod directe opacum ad inimicitias inducēdā.
Ad tertium dicendum quod ille qui detrahit frī
in attū videt detrahere legi iustum cōtēnit p̄
ceptū de dilectione p̄tī. quod directus agit qui
amicitias distupere nitit. vñ b̄ p̄tī in maxie
h̄ deū ē: quod de dilectione ē ut dī. Ioh 4. Et
propt̄ b̄ dī p̄tī. Sex sūt quod odit dñs. et sep
tum detestat glā ei. et b̄ septimum ponit eū
quod semiat in frēs discordia.

Einde discide

Orandū ē de derisione. **E**t circa b̄ q̄rū duo. p̄ vtrū d̄
risio sit p̄tī sp̄ale distinctū ab alijs pectis quibus per
ba nōumentū proxio infert. 2° vtrū deri
sio sit p̄tī mortale.

Ad primū sic proce
ditur. Videat quod derisio nō sit sp̄ale p̄tī ab
alijs p̄missis distinctū. Subsanatio. n. vide
tur idē ēē quod d̄ derisio. s̄z subsanatio ad cō
meliā videt p̄tinere. quod derisio nō videt disti
guia cōtumelia. **P**. Nullus irridens nisi d̄
aliquod turpi et quod h̄o crabescit. huiusmodi at sunt
pecta quod si manifeste de aliquod dicitur pertinet ad
cōtumelia. si at occulte p̄tinet ad detractōes
sue susurrationē. quod derisio nō ē virtus a p̄e
missis distinctū. **P**. H̄omini pecta distinguunt
ur fin nōumenta quod proximo infert: s̄z p̄ de
risione nō infert aliud nōumentū proxio quod
in honore vel fama vel detrimento amicitie.
quod derisio nō ē p̄tī distinctū a p̄missis. **H**̄
z ē quod derisio sit ludo. vñ et illusio noīat. nul
lum autē p̄missorum ludo agit: s̄z serio. quod deri
sio ab oīb̄ predictis differt. **P**. dō quod sic
s̄ dicitū ē. pecta vñbōn p̄cipue p̄sanda sunt fin
intenione p̄ferentis. et iō fin diuersa quod ḡs ī
redit h̄ alii loquēs h̄modi pecta distinguunt
Sicut autē alijs cōvitiando intendit cōviti
ati honorē dep̄mē: et detrahēdo dimiuere fa
mā: et susurro do tollē amicitia: ita ēt irridē

do alijs intēdit quod ille quod irridens erubescat.
et quod in finis ē distinctus ab alijs: iō est p̄tī deri
sionis distinguunt a p̄missis pectis. **A**d p̄mū
quod d̄ subsanatio et irrisio cōveniunt in fine.
iz differunt in modo: quod irrisio sit ore. i. verbo et ca
chinnis subsanatio autē nōalo rugato: ut dicit
glo. sup illud ps. Qui habitat in celis irridebit
eos. **L**alis autē differentia nō d̄ficit spēm.
vtrūq; tñ differt a cōtumelia: sicut erubescē
tia a dehonoratōe. **E**st. n. erubescētia timor
dehonoratōis sicut Damas. dicit. **A**d secū
duz dō quod de opere virtuoso alijs ap̄d alios
et reuerentia mereat et famā. et apud seipsum
bone conscie gloriā: s̄m illud. 2° ad Cor. p.
Honorū nra h̄ est testimoniuū oscie nra. vñ et
eo de actu turpi. i. virtuoso: apud alios quidē
tolilīs honor et fama. et ad h̄ cōtumelio
suis et detractor turpia de alio dicitur. apud se
ipsū autē turpia quod h̄ dicitur alijs pdit cōscie
gloriā quod quāda cōfusionē et erubescētia. et ad
b̄ turpia dīc derisor. et sic p̄z p̄tī dīc derisor cōcat
cu p̄dict: s̄ vñtū mā differt at ī fine. **A**d
tertiū dō quod securitas cōscie et ges illi magnū
bonū ē: s̄m illud p̄tī. 15° Secura mēs quod iū
ge cōvitiū. et iō quod cōsciam alicuiū igeat h̄o
fundendo ipſū: aliquod sp̄ale nōumentū in
fert. vñ derisio ē p̄tī sp̄ale.

Ad secundū sic pro
cedit. Videat quod derisio nō possit ēē peccatum
mortale. **D**e. n. p̄tī mortale h̄riat caritati.
iz derisio nō videt h̄riare caritati. agit. n. lu
co quoniam iter amicos. vñde et delusio noīat.
quod derisio nō potest ē p̄tī mortale. **P**. De
rīto illa vñ ēē maxia quod fit ī iūriā dei. iz nō oīs
derisio quod ēgit ī iūriā dei ē p̄tī mortale. alio
quoniam genitū reciduitar ī aliquod p̄tī veniale
de quod penituit. peccaret mortaliter. dicit. n. Ia
do. quod derisor ē et nō penitens quod ad h̄ agit tñ
quod penitet. filii et sequentes quod oīs filiatio ēē
p̄tī mortale: quod sicut Gregorius dīc in moralē
Per strictionē ligē simularior quod dīc equū
n. hōdem iustū et aīcōsor. i. deu. quod derisio nō
ē p̄tī mortale. **P**. Contumelia et detrac
tio videt ēē gūtiora pecta quod derisor: quod maius ē
facē alijs serio quod ioco. s̄z nō oīs detractio et
contumelia ē p̄tī mortale. quod multo minore
derisio. **H**̄z ē quod dīc p̄tī. Ipse deridet illu
sores: s̄z deridere dei ē etiamē punire p̄ pecto
mortali: ut p̄z p̄ id quod dīc ī ps. Qui habitat in
celis irridebit eos. quod derisio ē p̄tī mortale

Pro dō q̄ irrisio nō fit nisi de aliquo malo vel defectu. malū at si sit magnū non pro iu do accipit̄: s̄ seriose. vñ si i ludū vel risū q̄ tas ex q̄ irrisiois uel illusionis nomē sumit̄ b̄ e q̄ accipit̄ ut paruu. P̄t autem aliquod malū accipi ut paruu duplicit̄. Uno fm̄ se. Alio rōne p̄sone. Cū aut̄ aligs alteri p̄lone malū vel defectū i ludū vel risū ponit: quia fm̄ se paruu malū ē veniale & leue p̄ctū fm̄ suū genus. Lū at accipit̄ q̄ paruu rōe p̄sone sicut defect̄ puerorū & stultorū: paruu p̄de rare solem̄: sic aliq̄ illudere uel irridē est eū oio paruipendere & cū tam vilē extimare ut de eius malo nō fit curandū: sed fit quasi pro ludo habendū. & sic derisio est peccatuz mortale et graui⁹ q̄ contumelia que simili ter est in manifesto: q̄ contumelie iofus vide tur accipere malum alterius seriose. illusor autem in ludum. & ita videtur esse maior cō tēptus & debonoratio. et fm̄ hoc illusio est ḡ ue peccatū. et tanto graui⁹ q̄to maior reue rentia debebat persone q̄ illudit̄. vñd gra uissimū est irrdere deū et ea q̄ dei sūt: s̄ illd̄ Isa. 57⁹. Cui exprobasti et quem blasfema li. et super quem exaltasti vocem tuam. Et postea subdiſ. Ad lancū isrl̄. deinde secun dū locū tenet irrisio parentū: vñd dicit p̄v. 30. Oculum q̄ subsannat patrem & despicit partū matris in: effodianc eū corui de torē tibus: et comedant eū filij agle. dindē iusto rū derisio grauis ē. q̄ honor est v̄tutis p̄mi um. Et h̄ dī Job. 12⁹ derides iusti simplici tas. Que quide derisio valde nocuā ē: q̄ p̄ hoies a bñ agendo ipediū: s̄ illd̄ Greg. Qui i aliorū accib⁹ exoriri bona respiciunt. mox ea manu pestifere exprobrationis cuel lūt̄. Ad primū ḡ dō q̄ lud⁹ nō iporat aligd̄ triū caritati respectu ei⁹ cuiq̄ q̄ ludit̄. potest tamē iporat aliquid trarari caritati respe cty ei⁹ de qludis pp̄ cōtēptuz vt dictum ē. **A**d secūm dō q̄ ille q̄ reciduat i p̄ctz de q̄ penituit. et ille q̄ simulat: nō expresse deū ir ridet. s̄ q̄ interpretatiue. i. q̄tū. s. ad modū deridentis se habet: nec m̄ venialit̄ peccādo aligs simplici⁹ reciditat vel similit̄ s̄ dispo sitiue vel interpretatiue. Ad tertiu dō q̄ deri sio fm̄ suā rōne leui⁹ aligd̄ ē q̄ detraccio & contumelia: q̄ nō iporat cōtemptū sed luduz. q̄nq̄ tamē h̄z maiorem cōtemptum q̄ cōtu melia: ut s̄ dictum est. et tunc est graue pec catū.

Ende ūside

Aranduz ē de maledictione. Et circa B̄ q̄runq̄ q̄tuor. 1° p̄ v̄tū licite possit aligs male dicē hōi. 2° v̄t̄ licite pos fit aligs maledicē irronali creature. 3° v̄t̄ maledictio sit p̄ctū mortale. 4° de compa ratōe ei⁹ ad alia p̄ctā.

Ad primuz sic proce

dis. Cider q̄ nō liceat maledicere aliques. Nō e. n. licitū p̄terire mādatū apli i q̄ ipsi lo q̄bas ut dī. 2. Ad Corl. 12. s̄ ip̄e p̄cipit Ro. 12. B̄dicite et nolite maledicere. ḡ n̄ l̄z ali que maledicere. D̄. Q̄s tenēt deū b̄dicere: fm̄ illud daniel. 3⁹. B̄dicite filiū boīum v̄no. s̄ p̄t̄ ex ore eodē p̄cedē b̄dictō dei et maledictio boīis ut p̄bas Jaco. 3⁹. ḡ nulli l̄z ali que maledicere. D̄. Ille q̄ aliquē ma ledicet v̄ optare malū ei⁹ culpe vel pene: q̄ maledictio vides eē ip̄ecatio qdā. s̄ nō licet desiderare malum. alterius. qnimo orare oꝝ pro oībus ut liberent a malo. ḡ nulli l̄z ma ledicere. D̄. Diabolus per obstinatōe ma xime subiec̄ ē malicie. s̄ nō licet. alicui ma ledicere diabolū s̄c nec seip̄su. dicit. n. Eccl. 21⁹. Cū maledicit ip̄i diabolū. maledicit ip̄e aliam suā. ḡ m̄lto min⁹ l̄z maledicere boīe. D̄. Nueri. 23⁹. sup illud Quō maledicaz cui nō maledixit dīs. dīc glo. Nō p̄t̄ eē iu sta maledicēd̄ cā vbi peccatis igrat affect⁹: s̄ boī n̄ p̄t̄ scire affectui alti⁹ boīs: nec et v̄t̄ fit maledict⁹ a deo. ḡ nulli licet aliquē boīem maledicere. D̄. 35 ē qd̄ deū. 27⁹. dī. Maledic⁹ q̄ si p̄manet i fīmonib⁹ legis h⁹. Velise us et pueris sibi illudētib⁹ maledixit: ut h̄r 4⁹. Regl. 2. R̄. dō q̄ maledicere idem ē qd̄ malū dicere. dicerat tripliciter se habet ad id qd̄ dī. Uno p̄ modū enūciatōis: sicut aligd̄ exprimit̄ mō idicatiuo. et sic maledicere nihil aliud ē q̄ malū alteri⁹ referre: qd̄ p̄tinet ad detractionē. vñ qñz maledici detrac tores dicit̄. Alio dicere se h̄z ad id qd̄ dici tur p̄ modū cāe. et h̄ qd̄ p̄ et p̄ncipaliter cō petit deo q̄ oīa suo v̄bo fecit: fm̄ illud p̄s. dīxit et facta sūt. Cōsequēter at cōpetit boīib⁹ q̄ v̄bo suo alios mouet p̄ ip̄u ad aligd̄ faciē dū. et ad h̄ instituta sūr v̄ba speratū modi. 3⁹ mō ipsū dicere se h̄z ad id qd̄ dicit̄ quasi exp̄ssio qdā affect⁹ desiderat̄is id qd̄ verbo

exprimit. et ad h̄ instituta sunt vba optatiui moi. **P**remissio ḡ primo mō maledictiōis ḡ ē p̄simplē enūciatōem mali: considerādūz ē de alijs duob. **U**bi scire oportet q̄ facer aligd et velle illud. i.e. cōsequit̄ i bonitate et malicia ut ex s̄ dictis p̄. **U**bi i istis duobus mōis q̄ malū d̄ p̄ modū iperātis l̄ p̄ modū optātis. eadē rōne ē aligd licitū et illicitū. **S**i. n. aligs iperet uel optet malū alteri? i q̄z tū ē malū q̄ ipsū malū itendēs: sic maledicē vtrōq; mō erit illicitū. et h̄ ē male dicere per se loquēdo. **S**i at aligs iperet uel optet malū alteri? sub rōne boni: sic ē licitū: nec erit maledictio p̄ se loquēdo: s̄ p̄ accūs: q̄z p̄nci palis intētio dicētis nō fert ad malū. h̄ ad bonū. **C**ōtigit at malū aliqd dici imperādo uel optādo sub rōne duplicitis boni. **A**nq; q̄ dē sub rōne iusti. et sic iudex licite maledic illuz cui p̄cipit iusta pena ifserri. et sic etiā ecclēsia maledicit anathematizando: sicut et p̄phete in scripturis q̄nq; iprecat̄ mala p̄ctōribus q̄si oſo: mātes volūtātē suā dīne iusti cie: h̄ be iprecatōes possint ēt p̄ modū p̄nūciatōis stelligi. **A**nq; vō d̄r aliqd malū sub rōne vtilis: puta cū aligs optat aliquē peccatorē pati aliquā egritudinē: aut aliqd ipedi mentū: uel vt ipse melior efficiat: uel ut faltē ab alioꝝ nōcumento cesser. **A**d primū ḡ dō q̄ apls phibet maledicere p̄ se loquēdo cū intentione mali. **E**t filii dicendū ad scđm. **A**d tertium dō q̄ optare alicui malū sub rōne boni: non oſtrariaſ affectui q̄gs simpliciſ ali cui optat bonū: s̄z magis h̄z ſormitatē ad ipſū. **A**d quartū dō q̄ i diabolo est considerare nam et culpā. natura qdem ei bona est et a deo: nec eā maledicere h̄z. culpa aut ei est maledicenda: fm illud Job. 3°. **M**aledicant ei q̄ maledicūt diei. cū autē p̄tōr maledicit diabolū p̄pē culpā: seipſū ſimili rōne indicat maledictōe dignū. et fm h̄ d̄ maledicē aīaz ſuā. **A**d quādū dō q̄ affect̄ peccatis et ſi in ſe nō videat. p̄t m̄ p̄cipi ex aliq manifesto p̄tō p̄ q̄ pena ē iſfigenda. **S**ilicet etiā q̄uis ſcri nō poſſit quē deus maledicat h̄z ſinaleꝝ reprobatōem: p̄t m̄ ſcri q̄s ſit maledictus a deo fm reatum p̄ntis culpe.

Ad secundū ſic procedit. **V**ides q̄ ſi liceat creaturā irrōalē maledicere. **M**aledictō. n. p̄cipue videſ eē lici ta inq̄tū respicit penā: s̄z creatura irratōalis

nō ē ſuceptiua nec culpe nec pene. ḡ eā maledicē nō h̄z. **D**. In creatura irrōalē nihil iueniſ nīſ, nā quā de ſecit. bāē at maledicē nō licet etiā i diabolo ut dictū ē. ḡ creatura irrōalē nullo modo licet maledicere. **N**p̄. **C**reatura irrōal̄ aut ē permanē ſicut corpora: aut ē transiens ſicut tpa: ſz ſicut Hreg⁹ dič i 4° moral. **O**ciosū ē maledicere ſi exti vitiosū vō ſi extiſeret. ḡ nullo modo licet maledicere creature irrōalē. **H**z 3 est quod dñs maledixit ſiculhee: ut h̄r Math. 21°. **E**t Job maledixit diei ſuo: ut h̄r Job. 3°. **R** vō q̄ benedictio uſl maledictio p̄prie ad illā rē p̄tinet cui p̄t aligd bñ vel male cōtinger. ſ. rōnal creature. creaturis at irrōalib⁹ bonū uel malū d̄r cōtingere in ordine ad creaturā rōnalē ppter quā ſūt. **O**rdināt̄ at ad eaz multiplicit̄. **U**no qdē mō p̄ modū ſubuētio niſ inq̄tū. ſ. ex creaturis irrōalib⁹ ſubueniſ hūanū ſccitai. et h̄ mō dñs bōi dicit H̄en. 3°. **M**aledicta fra i ope tuo: ut ſ. p̄ ei ſterilita tem bō punireſ. Et ita etiā intelligit qd̄ bēt Deut. 28°. Benedicta horrea tua. **E**t infra. **M**aledic̄ horreū tuuꝝ. **H**ic et David male dixit montes gelboe fm Hreg⁹. expositionē. **A**liocreatūa irrōalnis ordināt̄ ad rōnalē p̄ modū ſignificatōis. et ſic dñs maledixit ſi culneā ſignificatōem iudee. 3° mō ordināt̄ creatura irrōnalis ad rōnalē p̄ modū ſinētis. ſ. tpiſ vel loci. et ſic maledixit Job diei nōtūtatis ſue. ppter cui p̄ originalē quā naſcēdo cōtraxit et prop̄ ſequentes penalitates. et prop̄ h̄ etiā p̄t intelligi David maledixit ſe montibus gelboe: ut legiſ 2° Regl. p̄. ſ. propter cedē p̄pli q̄i eis cōtigerat. **M**aledicē at reb⁹ irrōalib⁹ inq̄tū ſūt creature dei ē p̄tū blaſphemie. **M**aledicē at eis fm ſe ſeſideratis ē oſciosū et vanū. et p̄ dñs illicitū. **E**t p̄ h̄ pati ſe p̄ſo ad oba.

Ad tertiu ſic proceſ. **V**ides q̄ maledicere nō ſit p̄t̄ mortale. Aug. n. in omel. de igne purgatorio nūe rat maledictionē in leui p̄tā. h̄ at ſūt vēia lia. ḡ maledictio nō ē p̄t̄ mortale. ſz venia le. **D**. Ea q̄ ex leui motu mētis procedit nō vident̄ eē p̄t̄ mortalia. ſz interdū maledictio ex leui motu procedit. ḡ maledictō n̄ ē p̄t̄ mortale. **P**. **H**raui⁹ ē maleſacere q̄s maledicere. ſz maleſacē ſi ſp̄ ē p̄t̄ mortale ḡ multo minus maledicere. **S**ed h̄ nibil

excludit a regno dei nisi pctm mortale. s3 maledictio excludit a regno dei: fin illud. i.ad Lor. 6. Neqz maledicti neqz rapaces regnū dei possidebunt. q̄ maledictio est peccatum mortale. **P** dō q̄ maledictio de qua nūc loquimur ē q̄ quā nūc pñūciaſ malum cōtra aliquē vel iperādo uel optādo. velle aut uel ipero mouere ad malū alteri^o. fin se rpu gnat caritati q̄ diligim^o. primū volētes bo nūi ipſi^o. ita fin suū gen^o ē pctm mortale. t tāto graui^o q̄to psonā cui maledicim^o ma gis amare t reuereri tenemur. **U**n dicit Le uit. 20. Qui maledixit p̄t suo t marri mor te moriat. Contingit tñ verbū maledictōis platiū ēē pctm ve niale: nel prop̄ paruitatez mali qd̄ q̄s alteri maledicēdo iprecaſ: ul̄ ēē prop̄ affectū ei^o q̄ profert maledictōis vba dū ex leui motu ul̄ ex ludo aut surreptiōe aliq̄ talia verba profert: q̄ pctā vboꝝ maxie et affectu pensat ut s̄ dictuſ ē. Et p̄ b p; responſio ad oba.

Ad quartum sic pro ced. Videſ q̄ maledictio sit ḡui^o pctm q̄ detractio. Maledictio. n. videt eē blasphemia qdā: vt p̄ p̄ id qd̄ dī i canonica Jude. q̄ cū Michaelarchangel^o cū diabolo disputans altercareſ de Moysi corpe: nō ē aulus iudi ciū iferre blasphemie. t accipit blasphemia pro maledictōe fin glo. blasphemia at̄ ē ḡui^o peccatiū q̄ detractō. q̄ maledictio ē ḡuior detrac tōne. **P**. Homicidiū ē detractōe ḡui^o ut s̄ dictuſ ē. s̄ maledic^o ē par pctō hōi cidy. Dicit. n. Riso. sup Math. Lū dixeris maledic ei t domū euerte t oia pire fac. nihil ab bo mida differeſ. q̄ maledictio ē grauior q̄ de tractō. **P**. Causa peminet signo. s̄ ille qui maledicit causat malū suo ipero. ille at̄ q̄ d̄ trahit solū siḡt malū iā ex̄. q̄uius q̄ peccat maledic^o q̄ detractor. **P** s̄ ē q̄ detractō nō pōt bñ fieri. maledictio aut̄ fit bñ t male: ut ex dictis p̄z q̄ grauior est detractō q̄ maledictio. **P** dō q̄ sicut in primo habitum ē duplex ē malū. s. culpe t pene. malum qūt culpe pei^o ē ut ibidē oīsu ē. vnde dicere malū culpe pei^o est q̄ dicere malū pene dūmō sit idē modus dicendi. ad tumeliosū q̄ t su surronē t detractōē t etiā derisorē perficit dicere malū culpe: s̄ ad maledicenteſ prout nūc logmūr p̄tinet diceſ malū pene nō aut̄ malū culpe nisi forte sub rōne pene: nō tñ ē

idē modus dicendi. nam ad p̄dicta q̄tuor vi tia p̄tinet dicere malū culpe solū enūciādo p̄ maledictionē q̄o dicis malū pene: vel cau ſando vel p̄ modū iperā uel optando. ipa at̄ enūciatio culpe peccatiū ē iōstū aliq̄d nocu mentū ex b proximo iferit. ḡui^o aut̄ ē nocu mentū iferre q̄b documentū desiderare cete ris pib^o. **T**ū detractio fin cōeꝝ rōne ḡuius peccatiū ē q̄ maledictio simplex desideriū exprimēs. maledictō q̄o q̄ sit p̄ modū imp̄y cū hēat rōne cāe: pōt eē detractōe grauior si mai^o documentū iferat q̄ sit deniḡtio fa me vel leuior: si min^o. t b qdē accipiēda s̄ f̄ ea q̄ p̄le p̄tinet ad rōne hoꝝ vitiorū. p̄nt aut̄ t alia p̄ acciōs siderari q̄ p̄dicta vitia v̄l au gent vel minūt. **A**d p̄mū ḡ dō q̄ maledictio creature iōstū creatura ē redūdat i deū t sic p̄ acciōs b̄z rōne blasphemie: nō aut̄ si ma ledicat creatura p̄ culpā t eadē rō ē d̄ trac tōne. **A**d secūduꝝ dicēduꝝ q̄ sicut dictū ē. maledic^o vno^o icludit desideriū mali. vñ si ille q̄ maledicit velit malū occisionis alteri^o de siderio: nō differt ab homicida: differt tñ iōstū acius exterior aliq̄d adycit voluntati. **A**d tñ dō q̄ rō illa procedit de maledictio fin q̄ iportat iperū.

A **E**nde ſide

randū ē de pctis q̄ sūt circa voluntarias cōmitationes.

Et p̄ de fraudulentia q̄ cō mitni i ēptionib^o t vēditō nibus. 2° de vſura q̄ fit i mutuis. Circa ali as. n. cōmitationes voluntarias iā iuenit ut aliq̄ sp̄es pctiū q̄ distinguat a rapina l' furto.

P Circa p̄mū querit q̄tuor. **P** de iniusta venditōe ex pte p̄ch. 1° vtrū liceat aliq̄d ven dere plus q̄ valeat. 2° de iniusta venditōe ex pte rei vendite. 3° vtrū venditor teneat vicerē vitiū rei vendite. 4° vtrū licitus fit ali qd̄ negociādo pl̄ vēdere q̄ cōptū fit.

Ad primū ſic proce dit. Videſ q̄ aliq̄s līcīte possit vēderē rē pl̄ q̄ valeat. Justū. n. i cōmitatōibus humane vite fin leges ciuiles delminat: s̄ f̄ eas lici tū ē cōptō t venditōi ut se iūicē decipiāt qd̄. qdē fit iōstū venditōr plus venditōrē q̄ valeat. cōptō aut̄ min^o q̄ valeat. q̄ licitus est q̄ aliq̄s vendat rē pl̄ q̄ valeat. **P**. Illud qd̄ ē oīb^o cōe videſ eē nāle t non eē pctm.

at d^r v^ed^e alteri q^d n^o ē suū: licet possit ei v^ed^e dānū q^d patif. ille n^o q^d ex re alteri accep^ta multū iuuat p^t, p^pa spōte aligd v^ed^eti sugerogare: q^d p^tnet ad e^r honestatē. Ad primū g^d d^r q^d sicut s^d dictū ē: lex hūana po^pulo daf i q^d sunt multi a virtute deficientes nō at daf solū virtuosis. et iō lex humana nō potuit phibere q^{cqd} ē v^ertutē: s^r ei suffic^t ut phibeat ea q^d destruit boiu^r cōiuctū. alia vō hēat q^s līcita: nō q^d ea approbet: s^r q^d ea nō punit. sic g^b q^d quasi līcitu^r pena nō iducē si absq^d fraude vēditor re suā supiēdat aut emptor vili^r emat nisi sit nimis excessus: q^d tūc etiā lex humana cogit ad restituendum puta si aligs sit deceptus vltra dimidiā insti^r p^cy quātitatē. s^r lex diuina nūbil spūnitū relinquit q^d sit hēuti hīu. Unū fm dinā legē illīcīti reputat si i emptione et venditionē nō sit eq^titas iusticie obseruata. et tenet ille q^d plus b^r; recōpensare ei g dānificat^r ē si sit notabile dānū: q^d ideo dico: q^d iustū p^ciu^r q^d nō ē pūctatē defīniatū. s^r magis i quadaz extimatōne cōfīstīt: ita q^d modica additio r minutio nō vide^r toller equalitatē iusticie.

Ad secundū d^r q^d sicut Aug^r ibidem dicit Min^r ille vel seip̄ intiendo ul' alios ex periendo vili velle emē et care vēdere oib^r id credi d^r ē cōe. s^r quoniā reuera vītū ē. p^t q^d q^d adipisci b^r mōi iusticiā qua huic refīst et vicat. Et pōit exēplū d^r q^d q^d modi cu p^ciu^r de q^d libro prop̄ i grāntiā postulāti iustū p^ciu^r dedit. Unū p^r q^d illud cōe deſide riū nō ē nāe: s^r vītū et iō coe ē multis q^d plātā viā vīcioz i cedūt. Ad tertīū d^r q^d i iusticia cōmutatiua cōiderat p^cipalē equalitas rei: s^r i amicitia vītū cōiderat eq^titas vīlītā. et iō recōpensatio fieri d^r scōz vīlītā rei. q^d exēptā. i emptiōne vero f^r equalitatē rei.

Ad secunduz sic pro cedif. Vide^r q^d vēdītio nō reddat iūsta et illīcīta prop̄ defectū rei vendite. Minus. n. cetera sūt pēsāda i re q^d rei spēs substātialis s^r prop̄ defectū spēi s^r b^r nō vī redi vēdītio rei illīcīta: puta si aligs vendat argētū et aurū alchimicū pro vō: q^d ē utile ad oēi humanos vīsus ad q^d nccūz ē argētū et aurū puta ad vasa et ad alia b^r mōi: g^d multo min^r erit illīcīta venditio si sit defect^r i alys. Defect^r ex pte rei q^d ē fm quātitatē marime vide^r iusticie hīari q^d i equalitatē cōfīstīt.

s^r sicut Aug^r refert. i^r de tri. dictū cuiusdā mīmi fuit ab oībus acceptū. Vili vult emē et care uendere. Cui ēt cōsonat q^d d^r. p^v. 20. Adalū ē malū ē dīc oīs emptor et cū recesserū gloria^r. g^r līcitu^r ē aligd cari^r vendē et vili^r emere q^d valeat. ¶ P. Non vide^r eē illicitū si ex cōvētīde agas id q^d fieri debet ex debito honestatis. I^r fm p^b i^r g^r ethicoru. in amicitia vīlis recōpensatio fieri debet fm vīlitatē quā cōsecut^r ē ille q^d beneficū suscepit q^d q^d q^d exēdit valōre rei date: sicut conungit cū aligs multū re aliqua indiger: l ad piculū cūitandū: uel ad aliqd cōmodū cōse quēdū g^r licet i cōtractu emptiōis et vēditio nis aligd dare, p^r maiori p^cio q^d valeat. H^r s^r ē q^d d^r Matī. 7. Dia q^d q^d vultis et fa ciāt vōb^r hoies. et vos facite illis. s^r nullū vult sibi re vendi cari^r q^d valeat. g^r nullus d^r alte ri vendere re cari^r q^d valeat. R^r d^r q^d frau dē achibere ad b^r q^d aligd plus iusto precio vendat: oīo p^ciu^r ē i^r cōtū aligs decepit p^r xi mu i dānū ipsi^r. vnde et Tulli^r dīc i li^r d^r off. Tollēdū ē i^r g^r i reb^r hēndis oē mendaciū nō līcītatorē venditor; nec q^d contra felicite tur: emptor apponet. Si at' fraus deficit tūc de emptiōne et venditionē dupličē log pos sumus. Uno fm se et scdm b^r emp̄to et ven ditio vide^r eē itroducta p^r cōi vīlītate vīri usq^r. dū. s. vīnus idiger re alteri^r et e^r: sīc p^r q^d p^b i p^r polit. Qd at p^r cōi vīlītate iductū ē nō d^r ee magis i guāmē vīn^r q^d alterius. et iō d^r s^r equalitatē rei inter eos cōtract^r iſtū tui. q^d titas at rei q^d vīsū hōis venit: mensura tur fm p^ciu^r datū ad q^d ē inuentū nūmisma vi d^r i g^r ethicoru. Et iō si uel p^cium exēdat q^d titatē valoris rei: uel e^r res exēdat p^ciu^r tollef iusticie equalitas. et iō cari^r vendē aut vili^r emere re q^d valeat ē fm se iniustū et illi citū. Allo^r possim^r log de emptiōne et vēdiōne scdm q^d p^r accīs cedit in vīlītate vīn^r et vētrīmētū alteri^r. puta cū aligs multū idiger hīre re aliquā. et ali^r ledif si ea careat et i talī casu iustū p^ciu^r erit ut nō solū respicia tur ad re q^d vendit^r: s^r ad dānū q^d venditor ex venditiōe i currīt. et sic licite poterit aligd vendi plusq^d valeat fm se: q^d nō vendat plusq^d valeat hīti. Si vō aligs multū iuuet ex re alteri^r quā accipit. ille vō q^d vēdīt nō dānificat carendo re illa: nō debet eā supēdere: q^d vīlītā q^d alteri accrescit non est ex venditione: s^r ex cōdītōne emētis. nullus

quātitas ēt p̄ mensurā coḡscit. mēsure aut̄ reꝝ q̄ in v̄slū hoīum veniūt: nō sūt dēfīnīate: sed alicubi maiores alicubi m̄iores: ut p̄ p̄ ph̄m in 5° ethicorū. ḡ nō p̄t euitari defect̄ ex pte rei vendite. t̄ ita videt̄ q̄ ex b̄ v̄dītō nō reddat illicita. ¶ P. Ad defectū rei v̄dī te p̄tinet si ei cōueniens q̄litas deest: s̄ ad q̄ lītātē rei coḡscendā reḡrī magna scia que plerisq; venditorib; deest. ḡ nō reddit̄ v̄dītō illicita prop̄ rei defectū. ¶ 33 ē qđ Am b̄. dīc i li⁹ de offi. Regla iūsticie manifesta ē q̄ a vero nō declinare virū deceat bonū: nec dāno iniusto affīce quēq;: nec aliquid do lo ānēctere rei sue. ¶ 30. dō q̄ circa rē q̄ v̄dītō duplex defectus considerari p̄t. Un⁹ qđ fin speciē rei. t̄ h̄c qđ defectū si venditor coḡscat i re quā vendit. fraude cōmittit i uēditione. vñ venditor illicita reddit̄. Et b̄ ē qđ dīcīt̄ 3 quodā Isa. p̄. Argentū tuū versū est i scorā. vñlū tuū mīrtū ē aq̄. qđ. n. perimxtū ē patīt̄ defectū q̄tū ad spēm. Ali⁹ aut̄ defectus ē fm̄ quātitatē q̄ p̄ mensurā cognoscit t̄ iō s̄igs scient̄ v̄tāt̄ deficiēti mēsure i v̄ndendo fraudē cōmittit: t̄ ē illicita v̄dītō. vñ dī Deut⁹. 25° Nō habebis i sacculo orfā p̄dēra mai⁹ t̄ min⁹: nec erit i domo tua modi us maior t̄ minor. Et p̄ ea subdit̄. Abomini natur. n. dīs eū q̄ facit b̄. t̄ aduersat̄ oēz in iūsticiā; defect̄ ē ex parte q̄litas: puta si aliqđ aīal iſfirmū vendat q̄s̄ fāntū. qđ s̄igs scient̄ fecerit fraudē cōmittit i venditiōe. vñ ē illicita v̄dītō. Et i oīb̄ talib̄ n̄ sollū aliqđ peccat iūstā v̄dītōne faciēdo: s̄ et ad r̄stītūtōne tenet̄. Si vñ eo īgrante aliqđ pdic̄toū defectū i re v̄dīta fuerit. venditor q̄ dē nō peccat: q̄ facit iūstū mālit̄: nō tñ eius opatio ē iūsta: ut ex s̄ dictis p̄. tenet̄ tam̄ cū ad ei⁹ noticiā p̄uenerit dānu recōpēsare ēptor. Et qđ dīcīt̄ ē de v̄dītōre: et itellīgē dū ē ex pte ēptor. Cōtīgit. n. qñz v̄dītōre c̄redē suā rē eē min⁹ p̄cīsā q̄tū ad speciē. sicut si aliqđ vendat aurum loco auricalci. t̄ ēptor si id coḡscat iūstē emit̄ t̄ ad restituōnē tenet̄. Et eadē rō ē de defectu q̄litas t̄ q̄tūtās. Ad primū ḡ dō q̄ aurū t̄ argen tū nō solū cara sūt. p̄p̄ v̄tilitāt̄ v̄sōz que ex eis fabricat̄ aut alioz b̄ mōi: s̄ et p̄p̄ di gnitātē t̄ puritatē s̄be ipsoz. t̄ iō si aurū v̄l̄ argentū ab alchimicis factū v̄rām species nō babeat auri t̄ argenti: est fraudulenta et iūsta venditio. p̄s̄ertim cū sint aliq̄ v̄tilita

tes auri t̄ argenti. uel fm̄ nālē opatōez ip̄o rū q̄ nō cōueniūt auro p̄ alchimīā sophisti catō s̄ic q̄ b̄ p̄p̄tātē letificādi. t̄ 3 q̄sdā i firmitates medicinalē iuuat. frequēti⁹ etiā p̄t poni i opatōe. t̄ diuti⁹ i sua puritate p̄ manet aurū vñz q̄ aurū sophisticatū. Si ac p̄ alchimīā fieret aurū vera: nō ēt illicitum ip̄sū pro vero v̄dēre: q̄ nibil prohib̄ artem v̄t̄ aliḡb̄ nālib̄ cāis ad producēdī nāles t̄ veros effect̄. sicut Aug⁹ dīc i 3° de tri. d̄ bis q̄ arte demonū fūt̄. Ad sc̄dm dō q̄ mēsuras rerū vēnālū nccē ē in dīfīs locis esse dīfīs prop̄ dīfītātē copie t̄ inopie rep̄: quia v̄bi res magis abūdāt iſuetuerit eē maiores mēsure. In vnoqz tamen loco ad rectores ciuitatis p̄tinet dēfīnīare que sint iuste mēsure reꝝ vēnālū. pensatis cōditionib; loco rū t̄ rep̄. t̄ iō has mēsuras publica auctōtātē uel cōsuetudīe iſitūta p̄fīre n̄ l̄. Ad tñ dō q̄ fūt̄ Aug⁹ dīc i xi⁹. de ciuita. dei. Preciū rerū uenālū nō cōsideraf fm̄ gdīz nāe cū qñqz pluris vēdāt vñ⁹ equ⁹ q̄ un⁹ fm̄ uis. s̄ cōsideraf fm̄ q̄ res i usū hoīis uenīt̄. t̄ iō non oīz q̄ venditor uel ēptor coḡscat occītas rei uēdīte q̄litas: s̄ illas solū p̄ q̄s̄ reddit̄ humanis usib̄ apta. puta q̄ equ⁹ fī fortis t̄ bñ currat. t̄ fili⁹ in ceteris. Has aut̄ q̄litas de facili uenditor: t̄ ēptor coḡscere possunt.

Ad tertiu⁹ sic proce

dīfī. Videat̄ q̄ uēdītor nō teneat̄ dīcē uītīz rei uēdīte. Tū. n. uēdītor ēptor ad emē dū nō cogat uīdetur ei⁹ iūdīcio rē quā uēdīt̄ supponere: s̄ ad eūdē p̄t̄ iūdīciū t̄ cognītō rei. n̄ ḡ uīdetur iūtādū uēdītori si ēptor i suo iūdīcio decipit̄ p̄cipitāt̄ emēdo abs̄ diligēti⁹ īḡitōne dīfītātē rei. ¶ P. Tūlū uīderur q̄ aliqđ id faciat̄. vñ ei⁹ opatio ip̄ediatur: s̄ si aliqđ uītīa rei uēdīnde idicet ip̄edit̄ suā uēdītōne. Tū. n. Tūlli⁹ i lib⁹ de offi. idicet̄ quēdā dīcēt̄. Quid tā absurdū q̄ si dīs iūtū ita p̄co pdiceret domū pestile tē uēdī. q̄ uēdītor nō tenetur diceat̄ uītīa rei uēdīte. P. Magis nccīuz ē bōi ut coḡscat uīā vīrtūl q̄ ut coḡscat uītīa rerū q̄ uēdīf̄. z bō nō tenet̄ cuīlīz cōfīlīz dare t̄ vītātē diceat̄ dī his q̄ p̄tinēt ad vītūtē: q̄uis nulli de beat diceat̄ falsitatē. ḡ multo min⁹ tenet̄ uēdītor uītīa rei uēdīte diceat̄ q̄i filiū dādo ēptor. P. si aliqđ teneat̄ diceat̄ dīcē: t̄ i uēdīte

B nō ē nisi ut miniatē de p̄cio. s̄ q̄nq̄ dimitt̄
eret de p̄cio ēt absq; vitiū rei vendite prop̄
aligd aliud; puta si vendoror deferēs tritū
ad locū vbi ē caristia frumēti si sciat m̄ltos
posse venir q̄ deferant: qđ si sciretur ab em̄
tibus min p̄ciū darent. b̄'mōi autē non op̄z
dicere vendororē vt videt. ḡ parī ratone nec
vitia rei vendite. **S**z h̄ē qđ **A**mb̄, dīc i li^o
de offi. In h̄ctib̄ vitia eoru q̄ veneūt prodi
iubent: aut n̄si intimauerit vendoror q̄uis i
ius emporis transferit doli actione vacuā
tur. **D**icendū q̄ dare alicui occasiōne
piculi vel dāni sp̄ ē illicituz: q̄uis non sit ne
cessariū q̄ h̄o alteri sp̄ det auxiliū vel ɔfiliū
prinē ad ei^o q̄lēcūq; prouocationē. s̄ b̄ lo
lum ē n̄ccium i aliq̄ casu definiat: puta cū
ali^o ei^o cure subdat: uel cū n̄ p̄t ei p̄ alii s̄b
ueniri. Venditor at q̄ rez vendēdā prop̄it.
ex b̄ ipo dat empori dāni vel piculi occasi
onem q̄ rem viuissam ei offert̄ ex eius vi
tio dānu vel periculū icurrere possit. dānu
qđem h̄ propt̄ b̄'mōi vitiū res q̄ vendenda
pponit minoris sit p̄ci. ipse b̄o pp̄ b̄'mōi
vitiū nihil de p̄cio substrahat. periculū aut̄ si
propt̄ b̄'modi vitiū v̄sus rei reddat ipedit̄
vel noxi^o: pura si aligs alicui vendat equum
claudicante p̄ velocī vel ruinosā domū pro
firma: vel cibū corruptū sue venenosū p̄ bo
no. Unde si b̄'mōi vitia sūt occulta t̄ ipse n̄
deteget. erit illicita t̄ dolosa venditio. et te
nēt vendoror ad dāni recōpēsationē. **S**i b̄o
vitiū sit māifestū: puta si equ^o sit monocul^o
vel cū v̄sus rei t̄ si n̄ cōpetat vendoror p̄t
t̄n̄ eē cōueniens alijs. t̄ si ipse pp̄ b̄'mōi vi
tū substrahat q̄tū oꝝ de precio: nō tenet ad
manifestandū vitiū rei: q̄ foris prop̄ b̄'mo
di empor: veller plus substrabi de p̄cio
q̄ eēt substrahendū. vñ p̄t licite vendoror in
cēnitati sue ɔculere vitiū rei reticēdo. **A**d
prūmū ḡ dō q̄ iudiciū non p̄t fieri nisi b̄ re
manifesta: vñ usq; q̄. n. iudicat b̄m q̄ cognoscit
ut dñ in p̄ ethicorū. vñ si vitia rei que vē
denda proponit sūt occulta: nisi p̄ vēditoē
manifestēt̄ non sufficienter māitt̄ empor
i iudiciū: securus at esset si essent vitia māife
sta. **A**d secūdū dō q̄ n̄ oportet q̄ aligs p̄
p̄cone vitiū rei vendite prenunciet: q̄ si p̄di
ceret vitiū extremerē empores ab emendo
dū ignorarēt̄ alias conditiōes rei i cōḡtū ē bo
na t̄ vtilis: s̄ singularit̄ ē dīcēdū vitiū rei ei
ḡ ad emendū accedit q̄ p̄t simul oēs ɔditō

nes ad intiūcē cōparare bōdas t̄ malas: nihil
.n. prohibet rē i aliq̄ vitiolā: i multis alijs vī
lem eē. **A**d tertū dō q̄ q̄uis bō n̄ teneat
simpliciē oī bōi dicere veritatē de his q̄ per
tinēt ad v̄tutes: tenet t̄n̄ in casu illo d̄bis di
cē veritatē q̄i ex ei^o facit alfi piculi ūmine
ret i detrimētū v̄tutis nisi diceret veritatem
t̄ sic ē i proposito. **A**d quartū dō q̄ vitiū
reſ facit rē i p̄tū cē m̄ioris valoris q̄ videat
s̄ i cāu p̄missō i lūtuſ res expectat eē m̄iori
valoris p̄ ūquētū negociaſoꝝ q̄ ab emētib̄
igrāſ. vñ vēditor q̄ vēdit rē b̄m p̄ciū q̄d iue
nit nō vñ i iusticia facere si qđ futurū ē non
exponat: si t̄n̄ exponēt vel de p̄cio substrahē
ret ab dātoris eēt v̄tutis: q̄uis ad b̄ n̄ vīda
tur teneri ex iusticie debito.

Ad quartū sic pro

cedit. **T**idē q̄ n̄ liceat negociaſoꝝ aligd
cari^o vēdere q̄ emere. **D**icit. n. **C**rito^o super
Zo atib̄. 21°. Quicq; rē cōparat ut itegram
t̄ imutatā vendēdo lucreſ ille ē mercator q̄
de tēplo dei eycif. **E**t idē dīc **C**assiodor^o iu
p̄llud ps. **Q**m̄ n̄ cogūi litteraturaz: uel ne
gociationē. b̄m alia līram. Quid iquit ē alio
negociatio n̄si v̄l^o cōparare t̄ cari veile di
strabef. **E**t subdit. Negociatores tales dīs
eiecit de tēplo: i null^o eycit de tēplo n̄i p̄
pter ali qđ p̄ciū. ḡ talis negociaſoꝝ ē p̄ci. **P**.
Contra iusticiā ē q̄ aligs rē cari^o ven
dat q̄ valeat: uel v̄l^o emat: ut ex dictis appa
ret: s̄ ille q̄ negociaſoꝝ rē cari^o vēdit q̄ eme
rit. necesse est q̄ vel v̄l^o emerit q̄ valeat:
uel cari^o uēdat. ḡ hoc sine p̄ciō fieri n̄ p̄t

Tero^o dīc. Negociatores clericū: ex iope
duite: ex igbili gloriōsū q̄si q̄dā p̄st̄: fuge
nō autē negociaſoꝝ clericū iudicēdo eē uō
tur n̄i prop̄ p̄ci. ḡ negociaſoꝝ aligd uil^o
emere t̄ cari^o uendere ē p̄ci. **S**z h̄ē qđ
Aug^o dīc sup illud ps. **Q**uoniā n̄ cogūi līte
raturaz. Negociatores m̄d^o acgrenaſi pro dā
no blasphemat. pro p̄ciū rep̄ metit̄ t̄ pejerat.
s̄ b̄ vitia bōis non sūt artis q̄ sine his vitiis
agi p̄t. ḡ negociaſoꝝ b̄m se n̄ ē illicitū. **H**e
dō q̄ ad negociatores prīnet cōmutatiō
bus rerū iſiteſ. Ut at ph̄s dīc i p̄poli. du
plex ē rerū cōmutatiō. **U**na qđem quasi nāl
t̄ nccia p̄ quā. s̄. fit cōmutatiō rei adrez: uel
rerū t̄ denariorū prop̄ ncciatē uite. t̄ talis
cōmutatiō n̄ prop̄ p̄t̄ ad negociatores
s̄ magl ad iconomicos t̄ politicos q̄ habēt

prouidere vel domui vel ciuitati de reb⁹ ne cessari⁹ ad vit⁹. Alia dō cōmutatōis spēs ē vel denario⁹ ad denarios: vel quarūcūq; r̄ tum ad denarios: nō prop̄ res necessaria⁹ vite: s; prop̄ luc⁹ querēdū. t̄ h̄ qđē negotiatio prop̄ videt ad negotiatores p̄tinere s; p̄b; prima āt cōmutatio laudabilis ē q; d̄ser uit nāli necessitati. sc̄da autē iuste vitupat: q; q̄tu⁹ ē de se deseruit cupiditati lucri q; ēmī nā nescit: s; ī infinitū tendit. t̄ iō negotiatio fm se cōsiderat quādā turpitudinem habz iōtū nō iportat de sui rōne fine⁹ honestum uel nccium. luc⁹ tñ qđ est negotiati⁹ finis s; iō sui rōne nō iportet alig⁹ honestum vel nccium: nibil tñ iportat de sui rōne vitioluz v̄l̄tū ūriū. Vñ nibil prohibz luc⁹ ordiari ad aliquē fine⁹ nccium uel eriā honestū. t̄ sic negotiatio licita reddet: s; cū alig⁹ lucrum moderatū qđ negotiādo q̄rit ordiat ad dominus sue sustentationē: uel ēt ad subuenientū idigentib;. uel ēt cū alig⁹ negotiati⁹ intēdit prop̄ publicā utilitatē: ne s; res nccie ad vitam patrie desint: t̄ luc⁹ expedit nō quasi fine⁹: s; q̄st stipendiu⁹ laboris. Ad p̄mū ḡ dō q̄ verbū Criso. ē intelligendū de negotiati⁹ fm q̄ ultimū fine⁹ ī lucro cōstituit. qđ preci pue v̄r q̄n alig⁹ rē nō imutata car⁹ vendit. Si. n. rē ī meli⁹ mutata car⁹ v̄dat. v̄det p̄ miū sui laboris accipere: q̄uis t̄ ipsū lucru⁹ possit licite intendi: nō sic ultimū finis s; propter aliu⁹ fine⁹ ncciu⁹ t̄ honestū ut dictum ē. Ad scdm dō q̄ nō q̄cūq; car⁹ v̄dit alig⁹ q̄ emerit negotiati⁹: s; solū q̄ ad h̄ emit ut carius v̄dat. Si āt emit rē nō ut uendat s; ut teneat t̄ postmodū prop̄ aliquā carnē eā uēdere uelit nō ē negotiatio: q̄uis car⁹ v̄dat p̄t. n. h̄ licite facer: l̄ q̄ i aliq⁹ rē meliorauit: uel q̄ p̄ciū rei ē mutatu⁹ fm d̄fisitatē loci ul̄ t̄pis uel prop̄ piculū cui se expōit trāsserēdo rē de loco ad locū: uel eā fieri faciēdo. t̄ fm h̄ nec ēptio nec v̄editio ē iusta. Ad c̄tiū dō q̄ clerici nō solū debet abstinere ab his q̄ sūt fm se mala: s; ēt ab his q̄ h̄ spēm malū. Qđ qđē ī negotiati⁹ cōtingit: tū p̄op̄ h̄ ē ordinata ad lucrū frenū cui⁹ clerici d̄bent eē 2̄tēptores: tū ēt prop̄ frequētia negotiati⁹ uitia: q̄ difficulter exuif negotiator: a p̄ctis labiorū: ut dō Ecc. 26°. Est t̄ alia cā: q̄ negocia⁹ nimis ip̄licat ai⁹z secularibus curi. t̄ p̄ c̄ns a spūglib⁹ retrahit. vñ apls dīc. 2° ad T̄bimot. 2° Nemo militans deo

ip̄licat se negocia⁹ secularib⁹: li⁹z tñ clericis v̄ti p̄ia cōmutatōis spē. q̄ ordinat ad necessitatē vite emendo uel vendēdo.

Einde ɔside

Drandū est de p̄ctō usure qđ cōmittit ī mutuis. Et circa h̄ q̄rl̄ q̄tu⁹. p̄ utrū sit p̄ctn accipe pecunia ī preciū pro pecunia mutuata qđ ē accipe usurā. 2° vir⁹ liceat p̄ eodē quācūq; utilitatē accipere q̄i ī recōp̄lationē mutui. 3° v̄r̄ alig⁹ restituere teneat id qđ de pecunia usuraria iusto lucro lucrat⁹ ē. 4° utr̄ liceat accipere mutuo pecuniā s; b̄ usura.

Ad primū sic proce

ditur. Vide q̄ accipe usurā pro pecunia mutuata nō sit p̄ctz. Nullus. n. peccat ex h̄ q̄ se q̄tur exēplū xp̄i. s; dñs d̄ se ipso dīc. Lucl. 19°. Ego ueniēs cū usuris exegissē illā. s. pecuniam mutuata. ḡ nō ē p̄ctm accipe usurā 'pro mutuo pecunie. H̄ic d̄ in ps. Lex dñi īmaculata: q̄. s. p̄ctm prohibz: s; ī lege oīna cōcedit aliq⁹ usura: fm illud Deut. 23°. Nō fenerab̄ fr̄i tuo ad usurā pecunia nec fruges nec quālibz alia rē: s; alieno: et qđ pl̄ ē etiā ī p̄miū re promittit pro lege fuata fm illud Deut. 28°. Fenerabis gentib⁹ multis. et ipē a nullo sen⁹ accipies. ḡ accipe usurā n̄ ē pecatū. P. In reb⁹ būanis dēminat̄ iusticia p̄ leges ciuiles. et fm eas cōcedit usuras accipere. ḡ nō v̄r̄ eē illicitū. P. Pretermittet filia nō obligat ad p̄ctm. sed Lucl. 6°. inter alia ɔſilia ponit: date mutui nibil inde spe rantes. ḡ accipere usurā non est p̄ctm. P. Preciū accipere p̄ eo qđ q̄ sacere n̄ teneatur: n̄ v̄r̄ eē h̄ se p̄ctz: s; nō ī q̄libz casu teneat̄ pecunia bñs eā proxio mutuār̄ ḡ s; ei aliqñ pro mutuo accipere preciū. P. Argentuz monetatū et in uasa formatu nō differt spē s; licet accipere p̄ uasis argenteis p̄ciū accōmodatū. ḡ et h̄ accipere p̄ciū p̄o mutuo argēti monetati: usura ḡ nō ē fm se p̄ctm. P. Quilibz p̄t licite accipere rē quā ei dñs rei uoluntarie tradit: s; ille q̄ accipit mutui nō luntarie tradit̄ usura. ḡ ille q̄ mutuat̄ licite p̄t accipe. H̄z h̄ ē qđ d̄r̄ Exo. 22°. Si pecuniaz mutua de deris pplo meo pauperi q̄ habitat tecū: nō ergeb̄ eu q̄i exactor nec usuri⁹ opp̄mes. P. dō q̄ accipere usuram p̄o

pecunia mutuata ē fīm se iūstuz: qz vendit
id qdā ē. p qdā manifeste ieqilitas iūtitū q
iūsticie contraria. Ad cui⁹ enidētiā sciēdū ē
q qdā res sūt qru v̄sus ē ipsarū rex cōsūptō
sicut vinū cōsumim⁹ eo viēdo ad potū. ⁊ tri
ticū cōsumim⁹ eo viēdo ad cibuz. Vn i tali
bus nō dī seorsū cōputari v̄sus rei a re ipsa. Sz
cūicūz cōcedit v̄sus: ex b̄ ipo cōcedit res ⁊
prop̄ hoc i talib⁹ p mutuū trāsserſ domini
um. H̄is ḡ seorsū vellet vēdere vinū. ⁊ vel
let seorsū vedere v̄su vini vēderet eaz rē bis
vel venderet id qdā nō ē. vñ manifeste p iū
sticiā peccaret. ⁊ s̄lī rōne iūsticiā cōmittit
g mutuat vinū aut triticū petēs sibi duas re
cōpensatōes. vñā gdē restitutōē eq̄lis rei
aliā vo p̄ciū v̄sus: qdā v̄sura dicēt. Quedā vo
sūt qru v̄sus nō ē ipsa rei cōsūptio: sic v̄sus
domus ē ihabitatio: nō āt dissipatio. ⁊ iō in
talib⁹ seorsū pōt v̄trūqz cōcedi: puta cū aligs
tradit alteri dominii dom⁹: refuato sibi v̄su
ad aliqd̄ ips vel eaz cū gs cōcedit alicui v̄su
dom⁹ reseruato sibi ei⁹ dominio ⁊ pp̄ b̄ lis
cite pōt hō accipe p̄ciū p̄ v̄su dom⁹ ⁊ pōt hō
petere domū accōmodatā: sicut p̄z i dōuctō
ne ⁊ locatiōe dom⁹. Pecunia āt fīm p̄bīm i
s⁹ ethicoz. ⁊ i p̄ politi. p̄ncipaliē ē iūnta ad
cōmutatōes faciendas. ⁊ ita, ppri⁹ ⁊ princi
pal⁹ pecunia v̄sus ē ipsi⁹ cōsūptio siue distra
ctio sedm q̄ i cōmutationes expendit. ⁊ p
pter b̄ fīm se ē licitū p̄ v̄su pecunie mutuare
accipe p̄ciū: qdā dī v̄sura. ⁊ sicut alia iūuste
acgsita tenet hō restituere: ita pecuniā quaz
p̄ v̄sura accepit. Ad primuz ḡ dō q̄ v̄sura
ibi metaphorice accipit p̄ superexcellētia bo
norū spūaliū quā exigit de⁹ volēs ut i bonis
acceptis ab eo sp̄ficiam⁹: qdā ē ad vtilitatēz
nīram: nō ei⁹. Ad secudū dō q̄ iudeis phi
bitū fuit accipe v̄sura in fratrib⁹ suis. Iudeis
p qdā datur intelligi q̄ accipe v̄sura: q̄cūqz
hoie ē simplicif malū. debem⁹. n. oēz hōiez
b̄rē q̄s̄ primū ⁊ fratrē: precipue i statu euā
gely ad qdā oēs vocat. vñ i ps absolute dicēt
Qui pecuniā suā nō dedit ad v̄sura. Et Eze
ch. 18. Qui v̄sura nō accepit. Autem ab
extraneis v̄sura aciperēt n̄ sūt eis cōcessū
q̄i licitū: Sz p̄missū ad mai⁹ malū vitandū ne
s. a iudeis deū colentibus v̄suras aciperēt
pp̄ avariciā cui dōiti erāt: ut. b̄r̄ Isa. 56°. Or
at i p̄mū p̄mittit: s̄enerab gentib⁹ multi ⁊
fenus ibi large accipit p̄ mutuo: sic ⁊ Ecc.
29° dī. Muli nō cā negtie s̄enerati sūt. i. nō

mutuaūrūt. p̄mittit ḡ i p̄mū iudeis abun
dantia diuitiarū ex q̄ cōtigit q̄ alijs mutua
re possint. Ad tertiu dō q̄ leges būane di
mittūt aliq̄ p̄cta ipunita. pp̄ cōditiones bo
minū ipfectiorū: in qb̄ multe vtilitatēs impe
dirēt si oia p̄cta districte phiberef penis ad
hibitis. ⁊ iō v̄suras lex būana cōcessit non q̄s̄
extimans eas ēē fīm iūsticiā: Sz ne ipediret
vtilitatēs multoz. Vn i ipso iure ciuili dī
q̄ res q̄ v̄su v̄sumif neq̄ rōe nāli neq̄ ciui
li recipiūt v̄sustructū: ⁊ q̄ senat̄ nō fecit eaz
rerum v̄sustructū. nec. n. poterat: Sz quasi v̄su
fructū constituit cōcedēs. s. v̄suras. Et p̄bs
naturali rōne dūctus dicit in p̄ politi. q̄ v̄su
raria acquistio pecuniarum ē maxime pre
ter nām. Ad q̄rtum dicenduz q̄ dare mu
tuū nō sp̄ tenet hō. ⁊ iō q̄stū ad hō ponit in
ɔfilia: Sz q̄ hō lucru de mutuo nō grāt h̄ ca
dit sub rōne p̄cepti. pōt m̄ dici cōsilū p̄pa
tionē ad dicta p̄bariseorū ḡ putabāt v̄sura
aliquā esse licitam: sicut ⁊ dilectio iūmicoz
ē cōsilū: vel logitur ibi nō de spe v̄surary lu
cri: Sz de spe q̄ponit i hoie. nō. n. debem⁹ mu
tuū dār l̄ qdācūz: bonum facē pp̄ sp̄e hois. Sz
pp̄ sp̄em dei. Ad q̄ntū dō q̄ ille qui mu
tuare nō tenet. recōpensatōem pōt accipe
ei⁹ qdā fecit. Sz nō apli⁹ trebet exigere. recōpē
saf aut̄ sibi fīm eq̄litatem iūsticie fitantū
ei redat̄ quantū mutuauit. vñ si āplius exi
git p̄ v̄sustructū rei q̄ alij v̄su nō habz nīz
iūptionē s̄be: exigit p̄ciū ei⁹ qdā nō ē. ⁊ ita ē
iūsta exactio. Ad sextū dō q̄ v̄su p̄ncipia
lis valozū argenteorū nō ē ipse eorum cōli
prio. ⁊ iō v̄su eoz pōt vendi līcīte fernato
dominio rei. v̄sus āt p̄ncipalis pecunie ar
gentee ē distractō pecunie i cōmutatiōes.
vñ nō licet ei⁹ v̄su vendere cuž b̄ q̄ aligs ve
lit eius restitutōē qdā mutuo dedit. H̄ien
dū tñ q̄ secūdari⁹ v̄su argenteoz vasoz possz
ē cōmutatio. ⁊ talē v̄su eoz nō līcīt vēdere
⁊ s̄līt pōt eē aligs secūdari⁹ v̄su pecunie ar
gentee. utputa n̄ q̄ cōsideret pecuniāz signa
ta ad ostētationē vel ad ponēdū loco p̄tā.
⁊ talē v̄su pecunie līcīte hō vendē pōt. Ad
septimū dicēdū q̄ ille q̄ dat v̄sura n̄ simpli
citer v̄lūtarie dat: Sz cu qdā necītate iōtūz
idiget accipe pecuniā mutuo quā ille q̄ ba
bet nō vult fine v̄sura mutuare.

Ad secunduz sic pro
cedit. Ur q̄ aligs possit p̄ pecūnia mutuata

aliquā aliā cōmoditatē expetē. vnuſgſq;.n.
līcītē pōt ſue iñdēnitati ſulere. ſz qñz dānū
alīgs patī ex b̄ g pecuniam mutuāt. ḡ līcītē
tū ē ei ſ pecunia mutuāt alīgd alīnd p dā
no expetere l̄ etiā exigere. ¶ Unusq; te
neſ ex qdā debito honestatis alīgd recōpē
ſare ei g ſibi grām fecit: vt dī in 5° ethicoz
ſz ille g alicui ſ incitare cōſtituto pecuniam
mutuāḡ ſtāt facit. vii ſ grām acrō ei d̄bet. ḡ
ille g recipit tenet nālī debito alīgd recōpē
ſare. ſz nō videt eē illictū obligare ſe ad ali
qd ad qd̄ gs et nālī iure tenet. ḡ nō videtur
eē illictū ſi alīgs pecunia alteri mutuāns i
obligationē deducat aliquā recōpensatōeſ
¶ Hicūt ē qdā mun'a manu: ita est qd
dam mun'a lingua ſ ab obſeqo: ut dī glo.
Iſa.33. Hicūt g excutit man' ſuas ab oī mu
nere: ſz licet accipere ſeruitū vel etiā laudez
abeo cui gs pecunia mutuāt. ḡ p rōne li
cet qd̄cūq; alīud munus acciper. ¶ Ea
dem videt eē ſparato dati ad datū ſ mutu
ati ad mutuātū: ſz licet pecunia accipe p alia
pecunia data. ḡ licet accipe recōpensatōem
alteri ſ mutui p pecunia mutuāta. ¶ Ma
gis a ſe pecunia alīat ḡ ea mutuādo domi
niū transfert q̄ ſ eā mercatori vel artifici cō
mittit. ſz l̄ lucru accipe d̄ pecunia cōmiffa
mercatori vel artifici. ḡ l̄ etiā lucru accipe
de pecunia mutuāta. ¶ Pro pecunia mu
tuāta pōt bō pign' accipere cui' vſus poſſ
picio alīq vendi: ſicut cū ipignoraf ager l̄ do
m' q̄ ihabitāt. ḡ l̄ alīq̄ lucru b̄re d̄ pecunia
mutuāta. ¶ cotinuit qñz ḡ alīgs cari' ven
dat res ſuas rōne mutui: aut vīl' emit qd̄ ē
alteri: vel etiā pro dilatione pciū auget: vīl'
pro acceleratione diminuit in qd̄ omnibus
videt alīq̄ recōpensatio fieri q̄ſi pro mutuo
pecunie. b̄ at nō manifeſte apparet illictuz.
ḡ licitu ē alīq̄ cōmodū de pecunia mutuā
ta expetere vel etiā exigere. ¶ H̄ 5̄ ē qd̄ Eze
ch.18. dī iter alia q̄ ad virū iuſtu regrunſ: ſi
vſurā ſupabūdātiā ſi acceperit. ¶ B̄. dī
ḡ fm pl̄m i 4° ethicoz. oē illud pro pecu
nia hētū cui' pciū pōt pecūia mēſurari. Et
iō ſicut ſi alīgs p pecunia mutuāta vel q̄ciū
ḡ alia re q̄ ex iplo vſu cōſumitur. pecuniam
accipit ex pacto tacito vel expresso. peccat ſi
iusticiā vt dictū ē: ita etiā q̄ciū ex pacto
tacito vīl' expſſo qd̄cūq; alīd accipit cui' p
ciū pecunia mēſurari pōt: ſiſe pctm icurrit.
Si vō accipiat alīgd b̄mōi n̄ q̄ſi exigens:

nec q̄ſi ex aliqua obligatiōe tacita vel expſſa
ſed ſicut gratuitum donum: nō peccat: qz et
ateq; pecunia mutuaffer: licito poterat ali
qđ donū gratis accipe: nec peioris conditi
onis efficit p b̄ qđ mutuauit. Recōpensatio
nē vō eoꝝ q̄ pecunia nō mensurant ſz p mu
tuo exigere: puta beniuolētiā ſ amore ei' q̄
mutuauit: vel alīgd b̄mōi. Ad priñū ḡ di
cendū ḡ ille q̄ mutuū dat: pōt abſq; pctō in
pactū deducere cuꝝ eo q̄ mutuū accipit recō
pensationē dānī p qđ ſubtrahit ſibi alīq̄ qđ
debet b̄re. b̄. n. nō ē vendere vſu pecunie: ſz
dānū vitare. ſ pōt eē q̄ accipieſ mutuū ma
ius dānū euitet q̄ſi dans icurrit. vii accipieſ
mutuū cū ſua vilitate dānū alteri ſ recopen
ſat. recōpensationē vō dānī qđ considerat
i b̄ ḡ de pecunia nō luſat: nō pōt in pactū
deducere: qz nō dī vendere id qđ nōdū b̄z
ſ pōt ipediri multiplici in habendo. Ad
ſcdm dicēdū ḡ recōpensatio alicui' benefi
ciū duplicit fieri pōt. Uno gdē mō ex debi
to iuſticie ad qđ alīgs ex certo pacto obliga
ri pōt. ſ b̄ debitu attēdit fm quantitatē
beneficiū qđ gs accepit. ſ ido ille q̄ accepit
mutuū pecunie l̄ cuiuscūq; filio rei cui' vſus
ē' ei' cōſumptio: nō tenet ad plus recōpensan
dū q̄ſi mutuo accepit. vii ſi iuſticiā ē ſi ad pl̄
reddendū obliget. Alio' tenet alīgs ad recō
pensandū bñficiū ex debito amicitie: in quo
magis ſiderat affect' ex quo alīgs benefi
ciū cōtulit q̄ſi etiā q̄ſitas eius qđ ſecit. ſ tali
debito nō cōpetit ciuilis obligatio ḡ quā in
ducit qdā nōcītas vi nō ſpōtanea recōpensatō
tio fiat. Ad tertiu dī ḡ ſi alīgs ex pecūia
mutuāta expetet vel exigat q̄ſi p obligatiōe
pacti taciti vel exprefſi recōpensationē mu
neris ab obſequio vel a lingua. perinde ē ac
ſi expeteret vel exigere ſi mun'a manu: quia
vtrūq; pecunia extimari pōt ut p̄z in his qui
locant opas ſuas quas manu: vīl' lingua exer
cent. Si vero mun'a ab obſequio l̄ lingua nō
q̄ſi ex obligatiōe rei exhibet: ſz ex beniuolē
tiā q̄ ſub extimatione pecunie nō cadit: licet
b̄ accipere ſ exigeſ et expetere. Ad qrtū dī
ḡ pecunia nō pōt vēdi pro pecūia āpliōz q̄ſi
ſit q̄ſitas pecunie mutuāte que restituēda
ē: nec ibi alīgd ē exigendū aut expetēdū niſi
beniuolēti affectus q̄ ſub extimatione pe
cunie nō cadit. ex q̄ pōt procedere ſpōtanea
mutuātio. repugnat aut ei obligatio ad mu
tuū ſaciēdū i. Postex: qz etiā talis obligatio

Pecunia extimari possit. et iō licet simul mutuū vnu. alioqđ aliud mutuū recipere. n̄ aut̄ licet eū obligare ad mutuū i posterū facien dū. Ad qmū dō q ille qui mutuat pecuniā trāfert dominū pecunie i eū cui mutuāt. vnde ille cui pecunia mutuaf: sub suo pīculo tenet eā et tenet restituē itegre. vñ n̄ dō aplius exigere ille q mutuauit: sed ille q co mīt̄ pecunia sua uel mercatorū vel artifici per modū societatis cuiusdā: n̄ transfert dominiū pecunie sue i illū: s̄ remanet ei ita q cū pericolo ipsi⁹ mercator de ea negocia v̄l artifex opaf. et iō sic licite pōt parte lucri inde puenici⁹ expetere tāqđ dō re sua. Ad sex tu dō q figs p pecunia sibi mutuata obliget rez alioqđ cui⁹ v̄lus p̄cō extimari pōt: doet v̄l illū rei ille q mutuauit cōputare in resti tutionē ei⁹ qdō mutuauit alioqđ si v̄l illū rei q̄si gratis sibi superaddi velit. idem est ac si pecunia accipet p mutuo qdō est v̄surarium n̄is forte et̄ talis res cui⁹ v̄lus sine p̄cio sole at cōcedi iter amicos: sic pater de libro acco modato. Ad septimū dō q si alioqđ carius velit vendere res sūas q̄ sit iustū p̄ciū: vt de pecunia solnenda ēptoz expectet: manife ste v̄sura cōmittit: qz huiusmōi expectatio p̄ cy soluēdi h̄z rōnē mutui. vñ qcgd v̄lra iu stū p̄ciū p b̄mōi expectatione exigis ē q̄ p ciū mutui: qdō p̄tinet ad rōnē v̄sure. V̄lit̄ et si q̄s ēptoz velit rē emē v̄l: q̄ sit iustū preci um eo q̄ pecuniam an̄ soluit q̄ possit ei res tradi: et p̄ciū v̄sure: q̄ etiā ista anticipatio solutois pecunie h̄z mutui rōnē. cui⁹ qdaz preciū ē qdō diminuit de iusto p̄cio rei em pte. Si vero alioqđ iusto p̄cio velit diminu ere ut pecunia p̄i⁹ habeat: non peccat p̄ctō v̄sure.

Ad tertiu⁹ sic pro

ditur. Videf q̄ qcgd de pecunia v̄suraria ali q̄s lucratuſ fuerit reddē teneat. Dic. n. apls ad R.o. xi. Si radix scā. et rami. ḡeadē rōe si radix infecta: et rami. s̄ radix suit v̄suraria: ḡ et qcgd ex ea acq̄stū ē ē v̄surariū. ḡ tenet ad restitutōne illū. P. Dic dō extra d v̄l. i illa decre. Cum tu sic assēris: possēsiōes q̄ d v̄suria suit cōparate debēt v̄edi et ipsarū pre cia his a q̄b̄ suit extorta restitui. ḡ eadē rōe qcgd alioqđ ex pecunia v̄suraria acq̄ris deb̄ restitui. P. Illud qdō aliquis emit de pecu nia v̄suraria: debēt sibi ratione pecunie quā

dedit. nō ḡ h̄z maius ius i re quā accīq̄stuit q̄ pecunia quā dedit. s̄ pecunia v̄surariaz tenebat restituē. ḡ illud qdō ex ea acq̄ritur tenet restituē. P. Quilibet pōt licite tenere id qdō lītūme acq̄stuit: s̄ id qdō acq̄ritur p pecunia v̄suraria interdū legitie acq̄rit. ḡ licite pōt teneri. P. Be⁹ dō q sicut s̄ dictū est res qdā suit quarū v̄lus ē ipsa eay s̄ūprio q̄ nō h̄nt v̄sufucrū fīm iura. et iō si talia fuerit v̄surā extorta. puta denary: triticū: v̄num: aut aligd b̄mōi. nō tenetur hō ad fīstūtēdū n̄is id qdō accepit: qz id qdō de tali re ē acq̄stū: non est fruct⁹ b̄mōi rei: sed hūane indu strie n̄is forte p detētōnē talis rei alī sit dā n̄isicat⁹ amittēdo alioqđ de bonis suis. tūc. n̄ tenetur ad recopēlationē nōcumenti. Que dā vero res suit q̄rū v̄lus nō ē earū cōsūptio et talia h̄nt v̄sufuctuz: sicut domus et ager et alia b̄mōi: et iō figs domū alteri⁹ vel agruz v̄surā extortisſet: nō solū tenetur restituer domū uel agrū s̄ et fruct⁹ inde p̄ceptos: q̄ suit fruct⁹ rex quarū alī ē dīs. et iō ei debē tur. Ad primū ḡ dō q̄ radix nō solū habz rōnē materie sic pecunia v̄suraria: s̄ habet etiā aliqualit̄ rōnē cause actiue iqtū admi nistrat nutrimentū. et iō nō ē sile. Ad secū dū dō q̄ possēsiōes q̄ d v̄surā suit cōparate non suit eorū quorū suit v̄sure: s̄ illou q̄ eas emerūt: suit tñ obligate illis a q̄b̄ fuerit v̄su re accepte: sic et alia bona v̄suraria. et iō nō p̄cipitur q̄ assignēt ille possēsiōes bis a q̄b̄ fuerit accepte v̄sure: q̄ forte pl̄ valēt q̄ v̄su re quas dōert. s̄ p̄cipitur q̄ v̄dātūr possē siones et earū p̄cia restituāt. s̄ fin quātitatē v̄sure accepte. Ad tertiū dō q̄ illud qdō acq̄ris d̄ pecunia v̄suraria debēt ḡdē acq̄reti: nō pp̄ pecunia v̄suraria datā: sic pp̄ cāz iſtru mentale: s̄ pp̄ suā iſtrūtria sic pp̄ cām p̄n cipalē. et iō pl̄ iuris h̄z i re acq̄sta de pecu nia v̄suraria q̄ i ipsa pecunia v̄suraria.

Ad quartum sic pro

cedis. Videf q̄ nō liceat pecunia accīpē mu tuo sub v̄surā. Dic. n. apls R.o. p. ḡ digniſ morte nō solū q̄ faciūt p̄ctā: s̄ etiā qui cōſtūt facientib⁹: s̄ ille q̄ accipit pecunia mu tuo sub v̄suris: cōsentit v̄surario i suo p̄ctō. et p̄bet ei occasionē peccādi. ḡ etiā ipse pec cat. P. Pro illo cōmodo tpali oꝝ aliquis alioqđ occōsationē p̄bē peccādi. hoc enī p̄met ad rōnē scādali actiui qdō sp̄ est p̄cī

vt s̄ dictū ē. sed ille q̄ petit mutuū ab vſura
rio exp̄ſſe dat ei occasiōne peccādi. ḡ p nul
lo cōmodo t̄pali excusaf. ¶ P. Nō minor
videt eē necessitas q̄nq̄ deponēdi pecuniā
suā apud vſurariū q̄ mutuū accipiendo ab
iſo. s̄ deponē pecuniā apud vſurariū oīno
videt eē illicitū: ſicut illicitū eēt deponē gla
diū apud furiosūz; v̄l v̄gīnē cōmittere luxu
rioso: ſeu cibū guloso. ḡ neḡ licitū ē accipe
mutuū ab vſurario. ¶ S̄ 3. Ille q̄ iniuriam
patif: nō peccat f̄ 3 ph̄ 3 l. 5. ethi. v̄n̄ iuſticia nō
ē media in̄ tuo vitia: vt ibidē d̄r: s̄ vſurari²
peccat iuq̄tū fac̄ iniuſticiā accipiendo mutuū
sub vſur. ḡ ille q̄ accipit mutuum sub vſuris
nō peccat. ¶ R̄ d̄d q̄ iducere hoīez ad pec
cādū nullo mō licet. vt t̄n̄ p̄ctō alterius ad
bonū licitū ē: q̄z t̄ d̄s v̄tī oībus p̄ctis ad ali
q̄d bonū: ex q̄libet. n. mālo elicit aliq̄d bonū
vt d̄f in enchiridion. t̄ iō Aug⁹ publicole q̄
rēti v̄tī liceret vt̄ iuoramēto ei⁹ q̄ p̄ falsos de
os iurat: in q̄ manifeſte peccat eis diuinā re
uerētā q̄d hibēs: r̄ndit q̄ ḡ v̄tī fide illi⁹ q̄ p̄
falsos deos iurat nō ad malū: s̄ ad bonū: nō
p̄ctō illi⁹ ſe ſociat q̄ p̄ demonia iurauit: s̄ pa
cto eius bono q̄ fidē ſeruant: ſi t̄n̄ iducēt eū
ad iuādū p̄ falsos deos: peccaret: ita ēt i p̄
poſito dicēdū ē q̄ nullo mō licet inducē ali
quē ad mutuādū ſub vſuris: licet t̄n̄ ab eo q̄
hoc patē facere t̄ vſuras exercet: mutuum
accipe ſub vſur. p̄p̄ aliq̄d bonū q̄d ē ſubnē
tio ſue nccitatis v̄l alteri⁹: ſic ēt licet ei q̄ ici
dit i latrones maniſtare bona q̄bz: q̄ latro
nes peccāt diripiēdo: ad b̄z q̄ n̄ occidaſ. exē
plo dece v̄iroz q̄ dixerunt ad Iſmael. Noli
occider nos q̄a theſauros hēm⁹ i agro: vt d̄r
Jere. 41⁹ ¶ Ad primū ḡ d̄d q̄ ille q̄ accipit
pecuniā mutuo ſub vſuris. non ſentit i pec
cātū vſurary: s̄ v̄tī eo: nec placet ei vſurari²
acceptio: s̄ mutuatio q̄ est bona. ¶ Ad ſecū
dum dicēdū q̄ ille q̄ accipit pecuniā mutuo
ſub vſur: nō dat occasiōne vſurario vſuras
accipiedi: s̄ mutuādī: ipe at vſurari² ſumit
occasiōne peccādi ex malicia cordis ſui. v̄n̄
ſcādaluſ paſſiuū ex pte ſua ē: nō aut̄ actiuuz
ex parte petētis mutuū. nec t̄n̄ p̄p̄ huiuſmo
di ſcādaluſ paſſiuū d̄z alius a mutuo petēdo
deſiſtere ſi indigeat: q̄ huiuſmōi paſſiuū
ſcādaluſ nō puenit ex iſfirmitate v̄l ignoratiā
ſi ex malicia. ¶ Ad tertiuū d̄d q̄ ſi q̄ ſi cōmitte
re pecuniā ſuā vſurario nō h̄nti al̄ vnde vſu
ras exerceſet: v̄l hac itētōe cōmitteret vt in

de copioſi⁹ p̄ vſurā lucrare: dāret mām pec
cādi: v̄n̄ t̄ ipſe eſſet p̄ticeps culpe. ſi aut̄ aligſ
vſurario al̄ h̄nti vnde uſuras exerceat pecu
niā ſuā ſmittat ut tutius ſeruet: nō peccat:
ſed utiſ hōle peccatoze ad bonū:

Einde cōſide

Orandū ē de p̄tib⁹ integralib⁹
iusticie q̄ ſuit bonū facere t̄
a mālo declinare: t̄ de v̄tys
oppositis. Circa q̄d querūt
q̄tuor. p̄ v̄trū duo p̄dicta ſint p̄tes iuſticie.
2° v̄trū trāſgressio ſit ſpāle p̄ctū. 3° utruz
omifſio ſit ſpāle p̄ctū. 4° de cōpatōe omiſſionis. ad transgressionē.

Ad priūm ſic pro

cedif. V̄l q̄ declinare a mālo t̄ facē bonū
nō ſint p̄tes iuſticie. Ad quālibet. n. v̄tūtē p̄
tinet facere bonū op̄ t̄ malū uitare: ſi p̄tes
nō excedūt totū. ḡ declinare a mālo t̄ facē
bonū nō debēt ponī partes iuſticie q̄ ē qdā
v̄tus ſpālis. ¶ P. Sup illud pſal. Diuerte a
mālo t̄ fac̄ bonū: ingre pacē t̄ p̄ſeq̄rēa: dič
glo. illud uitat culpa. ſi diuertere a mālo: ſi
meret uitat eternā t̄ palmā. ſi facere bonū. ſi
quelibz pars v̄tūtē meret palmā t̄ uitā. ḡ de
clinare a mālo nō eſt p̄ ſuſticie. ¶ P. Que
cūq̄ ita ſe h̄nt q̄ unū iſcludiſi alio: nō diſti
guūt ab iuicē ſic p̄tes alic⁹ toti⁹: ſi declinare
a mālo iſcludiſi in ſi q̄d ē facē bonū. nullus
.n. ſi ſacit bonū t̄ malū. ḡ declinare a mālo
t̄ facē bonū nō ſuit p̄tes iuſticie. ¶ Sed 3 ē
q̄ Aug⁹ i li. de correctōe t̄ grā ponit ad iuſticiā
legis p̄tinē declare a mālo t̄ facē bonū
¶ R̄ d̄d q̄ ſi loq̄mūt de bono t̄ malo i cōi:
facere bonū t̄ uitare malū p̄tinet ad oēz uit
utē. t̄ fm ſi n̄ p̄nt ponī p̄tes iuſticie: niſi for
te iuſticia accipiaſ. p̄tēt ē oīs v̄tī: q̄nūt etiā
iuſticia ſi mō accepta respiciat quādā rōe⁹
boni ſpāle: put. ſi ē debitū i ordine ad leges
diuinā v̄l humānā: ſi iuſticia fm q̄d ē ſpālis
v̄tus respicit bonū ſub rōe debitū ad priūm
t̄ fm hoc ad iuſticiā ſpālez p̄tiner facere bo
nuſ ſub rōne debitū in ſparatōe ad priūm t̄
uitare malū oppoſitū. ſi. q̄d ē nociuū p̄timo: ſi
ad iuſticiā ſi gnālē p̄tinet facere bonū ſi
debitū i ordine ad cōitātē v̄l ad dēū: vel uitare
malū oppoſitū. Dicūt at ſi duo p̄tes iuſticie
generalis vel ſpālis q̄ ſi integrāles: q̄ v̄trūq̄
coruſ requiriſt ad perfectum actū iuſticie

ad iusticiā. n. ptinet eq̄ilitatē. Istituere ī his que sūt ad alterz. ut ex s̄ dictis p̄; eiusdē aut ē. Istituere aliquid ī iustitū. Iseruare ī his que sūt ad alterz. cōstituit aut̄ q̄s eq̄ilitatē iuſticie facie dō bonū. i. reddendo alteri qđ ei debet. conſuñat aut̄ equalitatē iusticie iam Istitute declinādo a malo. i. nullū nocumē tū primo inferēdo. Ad primū ḡ dō q̄ bo nū ī malū hic accipiū sub qđā spālē rōne p̄ quā appropriant̄ iusticie: iō ī h̄ duo ponūt partes iusticie fīm aliquā p̄pīā rōem boni ī malū. nō aut̄ alicuī alterius v̄tūl̄ moralis: q̄ alie v̄tutes morales v̄stūt circa passioēs ī qb̄ bonū facē ē venire ad mediū: qđ ē de cliare ab extremis q̄i a malis: t̄ sic ī idē redit q̄tū ad alias v̄tutes facere bonū ī declinare a malo: s̄ iusticia v̄stūt circa opātōes ī res extēriōres: in qb̄ aliud ē facere eq̄ilitatez et aliud ē factā nō corwūpere. Ad secundū dō q̄ declinare a malo fīm q̄ ponif̄ ps iusticie nō ip̄ortat negatōem purā qđ ē nō face re malū. B. n. n̄ meref̄ palmā s̄ solū uitat pe nā: importat aut̄ motū nolūtatis repudian tis malū: vt ip̄m nomē declinatōis oñdir: et hoc ē meritozū: p̄cipue q̄i aligs ip̄ugnat ut malū faciat et restit. Ad tertium dō q̄ fa cere bonū ē actō p̄pletim iusticie et q̄i ps p̄ncipalis eī. declinare āt a malo ē actō ip̄fe ctioz et sc̄daria ps eī: et iō ē q̄i ps mālis: s̄t̄ qua non pōt̄ eē ps formalis p̄pletua.

Ad secundū sic pro cedit. Videf̄ q̄ trāsgressio nō sit spāle p̄ctī. Nulla. n. sp̄es ponif̄ in diffinitiōe generis sed trāsgressio ponif̄ in cōi diffinitiōe p̄ctī. Dic. n. Amb̄ q̄ p̄ctī ē trāsgressio legi dīne ḡ trāsgressio nō ē sp̄es p̄ctī. Nulla spe cies excedit suū gen̄: s̄ trāsgressio excedit p̄ctī: q̄ p̄ctī ē dictū v̄l̄ factu ul̄ cōcupitū ī legē dei: vt p̄z p̄ Aug. 22° ī Faustū. transgres sio ēt ē ī nām v̄l̄ v̄suetudinē. ḡ trāsgressio n̄ est sp̄es p̄ctī. Nulla sp̄es cōtiner sub se oēs p̄tes ī quas diuidit gen̄: s̄ p̄ctī trās gressio se extendit ad oīa vitia capitalia: et ēt ad p̄ctā cordis oīis et operi. ḡ trāsgres sio nō ē sp̄ale p̄ctī. s̄tra ē. q̄ opponi sp̄ali v̄tūt. i. iusticie. B. dicēdu q̄ nomē trāsgressiois a corporib̄ motib̄ ad morales actō deriuati ē. Dr̄ aut̄ aligs fīm corporalē mo tū transgredi ex eo q̄ gradē trās terminū fībi p̄fixū. terminus aut̄ p̄figi hōi ut ultra

nō transeat ī moralib̄ p̄ceptū negatiū. et iō transgressio. p̄pē dō ex eo q̄ aligs agit ali qđ̄ p̄ceptū negatiū: qđ qđē mālē pōt̄ esse cōe oīb̄ sp̄eb̄ p̄ctōz: q̄ p̄ quālibet sp̄em pec cati mortalē bō trāsgredī aliqd̄ p̄ceptū dīnū. Sed si accipit̄ formalr. s̄. fīm hāc spālē rōe: qđ ē facere ī p̄ceptū negatiū sic est spāle p̄ctī dupl̄. Uno qđem modo s̄z q̄ opponi tur ad genera p̄ctōz opposita alys v̄tūtib̄. Q̄i. n. ad p̄pīā ratēdem iusticie legalis per tinet attēdere debitū p̄cepti: ita ad p̄pīā ratēdem trāsgressionis ptinet attēdere v̄ceptū p̄cepti. Alio fīm q̄ distinguit̄ ab omissione q̄ ūtūf̄ p̄cepto affirmatiō. Ad p̄m ḡ dō q̄ sicut iusticia legalis ē oīs v̄tūs subiecto et q̄i mālē: ita ēt iusticia legalis ē mālē om ne p̄ctī. et h̄ mō p̄ctī diffinit. Amb̄ fīm. f. rōem iusticie legalis. Ad sc̄dūm dicēdū q̄ inclinatio nāe ptinet ad p̄cepta legis nā lis. v̄suetudo ēt honesta hēt v̄m p̄cepti: ga vt Auḡ dicit in ep̄stola de ieūnio sabbati. Nos p̄pl̄ dei. p̄ lege b̄ndus ē. et iō tā p̄ctī q̄ transgressio pōt̄ eē ī v̄suetudinē honestā et ī inclinatōem nālem. Ad tertium dō q̄ oēs enumerate sp̄es p̄ctōz p̄st b̄re trāsgres sionē: nō fīm p̄pās rōnes: s̄z f̄z quādā spālē rōe: vt dictū ē. p̄ctī aut̄ omissionis oīno a trāsgressionē distinguit̄.

Ad tertium sic proce

dī. V̄f̄ q̄ omission nō fit spāle p̄ctī. Hē. n. ptinet aut̄ ē originale aut̄ actuale: s̄z omission nō ē originale p̄ctī: q̄ non ūtī p̄ originez: nec ē actuale: q̄ pōt̄ eē absq̄ oī actu: vt s̄ ba bitūz cīl̄ de p̄ctia in cōi agere. ḡ omission n̄ ē sp̄ale p̄ctī. P̄. Hē p̄ctī ē volūtariū: s̄z omission q̄i nō ē volūtaria s̄z nccīa: puta cīl̄ mulier corrupta ē q̄ v̄ginitatē v̄nit: vel cūz aligs amittit rē quā restituere tenet: vel cūz sacerdos tenet celebrare t̄ bēt aliqd̄ ipedi mētū. ḡ omission nō sp̄ est p̄ctī. Cūli cipit eē: s̄z hoc nō ē determinare in omissione: quia q̄sīcūz non facit similiē se habet. nec tā semper p̄eccat. ḡ omission non ē speci ale p̄ctī. P̄. Hē p̄ctī sp̄ale spālē v̄tūt op ponif̄: sed nō ē dare aliquā spālem v̄tūt em cui omissione opponat̄: tū q̄i bonū cīnīslibet v̄tūt omitti pōt̄: tū q̄i iusticia cui spālē v̄i detur opponi semp̄ regrit aliquē actū etiā in declinatōe a malo: vt dictū ē. omission aut̄

pteē absch̄ oī actu. ḡ omissioni n̄ ē spāle p̄tīn
 ¶ S̄z h̄ ē qd̄ dī Jaco. 4° Scienti bonum &
 nō faciēti p̄tīn ē illi ¶ R̄ dicendū q̄ omis-
 sio iportat p̄missionē boni. non aut̄ cuius-
 cunq; s̄z boni debiti. bonū aut̄ sub rōne de-
 biti p̄tinet. p̄pē ad iusticiā: ad legalē qdem si
 debiti accipiat in ordine ad legem diuinaz
 v̄l h̄uanā. ad spāle aut̄ iusticiā fīm q̄ debitū
 s̄iderat in ordine ad p̄ximū. Unde eo mō q̄ iu-
 sticia ē spālis v̄tus vt s̄bitū ē. et omissioni est
 spāle p̄tīn distinctū a p̄tīs q̄ opponunt̄ ali-
 is v̄tutib;. eo v̄o mō quo facere bonū cui op-
 ponit̄ omissioni ē quedā spālis p̄ iusticie di-
 stincta a declinatōe mali cui opponit̄ trans-
 gressio: et omissioni a transgressione distinguit̄
 ¶ Ad p̄ximū ḡ dicendū q̄ omissioni n̄ ē pec-
 catū originale s̄z actuale: nō q̄ bz aliquem
 actū fibi eēntiale. s̄z fīm q̄ negatio actū redu-
 cit ad gen'act. et fīm h̄ nō agere accipit̄ ut
 agere qdā: sicut s̄ dictū ē. ¶ Ad secundū
 dī dicendū q̄ omissioni sicut dictū ē nō ē nisi boni de-
 biti ad qd̄ aligs tenet. nullus at̄ tenet ad im-
 possibile: vñ nullus si nō facit id qd̄ facē nō
 p̄t̄ peccat p̄ omissionē. mulier ḡ corrupta q̄
 v̄ginitatē voulit: nō omittit v̄ginitatē nō ba-
 bēdo: s̄z nō penitēdo de p̄tō p̄terito: vñ non
 faciēdo qd̄ p̄t̄ ad votū adimplēdū p̄ x̄inē
 tie obfuantā: sacerdos ēt uō tenet dicē mil-
 sam nī supposita debita opportunitate: q̄ si
 desit nō omittit. et s̄l̄ aligs tenet ad restitu-
 tōem supposita facultate: quā si nec bz nec
 b̄re p̄t̄: nō omittit dūmodo faciat qd̄ p̄t̄.
 Et idē dicendū ē in alys. ¶ Ad tertiuū dī q̄
 sicut p̄tīn transgressionis opponit̄ p̄ceptis
 negatiūs q̄ p̄tinēt ad declinandū a malo:
 ita p̄tīn omissioniōs opponit̄ p̄ceptis affirmatiūs
 q̄ p̄tinēt ad faciēdū bonū. p̄cepta aut̄
 affirmatiūs nō obligant ad sp̄ s̄z ad t̄ps det-
 minatiū: et illo tpe p̄tīn omissionis īcipit
 ē. p̄t̄ m̄tingere q̄ aligs tūc sit ipotēs ad
 faciēdū qd̄ op̄z: qd̄ qd̄ si sit p̄ter ei⁹ culpā
 nō omittit qd̄ vñ vt dictū ē. Si vñ sit p̄p̄t̄ ei⁹
 culpā p̄cedetē: puta si aligs de sero se inebri-
 auerit: et nō p̄t̄ surgere ad matutinas: vt vñ:
 dicūt gdā q̄ tunc īcepit p̄tīn omissioniōs qñ
 aligs se applicat ad actuū illicitū & incōpossi-
 ble cū illo actu ad quē tenet: s̄z b̄ nō vñ vez
 q̄ dato q̄ excitare p̄ violētiā & iret ad ma-
 turinas: nō omitteret. vñ p̄ p̄cedētē inebri-
 atio nō fuit omissioniōs cā. Unde
 dicēdū est q̄ omissioniōs īcipit ei⁹ īputari ad

culpā qñ fuit t̄ps operādi: tñ pp̄t̄ cām p̄cedē
 tē ex qua omissioniōs redid̄ voluntaria:
 ¶ Ad q̄rtū dī q̄ omissioniōs directe opponit̄
 iusticie: vt dictū ē: nō. n. ē omissioniōs boni alic⁹
 v̄tutis nī sub rōne debiti qd̄ p̄tinēt ad iusti-
 ciā. plus aut̄ regr̄ ad actuū v̄tutis meritoriu⁹
 q̄ ad demeritoriu⁹ culpe: q̄ bonū est ex
 integra cā. malū aut̄ ex singularib⁹ defectib⁹
 & iō ad iusticie meritu⁹ regr̄ actus: non aut̄
 ad omissionem.

Ad quartū s̄ic pro-
 cedē. Vide q̄ p̄tīn omissioniōs sit ḡuins q̄
 p̄tīn transgressionis. Delictū. n. vide idē
 ēē qd̄ derelictū: et sic p̄ īseqns vñ idē ēē omis-
 sionē: s̄z delictū ē graui⁹ q̄ p̄tīn transgressioni-
 os: q̄ majori expiatōe indigebat: vt p̄z Le-
 uit. 5°. ḡ p̄tīn omissionis ē graui⁹ q̄ p̄tīn
 transgressioniōs. ¶ P. Majori bono ma⁹ ma-
 lu⁹ opponit̄: vt p̄z p̄phm in 8° ethi. s̄z facē bo-
 nu⁹ cui opponit̄ omissioniōs est nobilior: p̄ iusti-
 cie q̄ declinare a malo: cui opponit̄ trāsgres-
 sio: vt ex s̄ dictis p̄z. ḡ omissioniōs ē ḡui⁹ p̄tīn
 q̄ transgressioniōs. ¶ P. Peccatū transgressioni-
 os p̄t̄ ēē & veniale & mortale. sed p̄tīn omis-
 sionis vñ ēē sp̄ mortale: q̄ opponit̄ p̄cepto
 affirmatiō. ḡ omissioniōs vñ ēē ḡui⁹ p̄tīn q̄ sit
 trāsgressio. ¶ P. Majori pena ē pena dāni
 & carentia visionis diuine q̄ d̄bet p̄tō omis-
 sionis q̄ pena sensus q̄ debet p̄tō trāsgres-
 siones: vt p̄z p̄ L̄hriso. sup Math. sed pena p̄
 portionat culpe. ḡ graui⁹ ē p̄tīn omissionis
 q̄ transgressionis. ¶ Sed h̄ ē q̄ facilius est
 abstinenā a malo faciēdo q̄ plē bonū. ḡ ḡui⁹
 peccat q̄ nō abstinet a malo faciēdo qd̄ est
 trāsgredi: q̄ ḡ nō īplet bonū: qd̄ ē omittere.
 ¶ R̄ dī q̄ p̄tīn intātū ē ḡue īquātū & v̄tute
 distat. ūrietā at̄ ē maxia distātia: vt dī l. io.
 metaphysi. ¶ Unū ūriū magis distat a suo ūrio
 q̄ simpler ei⁹ negatiō: sicut niḡz plus distat
 ab albo q̄ simpl̄r nō albu⁹: dē. n. nigrū ē non
 albu⁹: s̄z nō ūriūt̄. Manifestū ē at̄ q̄ trā-
 gressio ūriūt̄ actui v̄tutis: omissioniōs aut̄ īpo-
 rat negatiōem īp̄t̄: puta p̄tīn omissionis
 ē si q̄ ūbitā ūterētā p̄aretib⁹ nō exhibeat.
 p̄tīn at̄ trāsgressionis ūtumelia vñ quam
 cūq; iniuriā eis īferat. ¶ Unū manifestū ē q̄
 simpl̄r & absolute loquēdo transgressio est
 ḡui⁹ p̄tīn q̄ omissioniōs: s̄z aliq̄ omissioniō possit es-
 se ḡui⁹ aliq̄ trāsgressionē. ¶ Ad p̄ximum ḡ
 dī q̄ delictū cōiter sumptum s̄igt quācunq;

omissionē. qñz tñ stricte accipitur p eo q
omittit aliquid de his q̄ p̄tinet ad deū: vt qñ
sciēter & qñ cū qđā dēptu dercliḡt hō id qđ
facē dī: & sic h̄z quādā ḡntatē rōne c̄ maio
ri expiatōe iōget. Ad secundū dō q̄ ei qđ
ē bonū facē: opponit & nō facere bonū qđ ē
omittere: & face malū: qđ ē trāsgredi. h̄z pmū
h̄dictio: sc̄m h̄rie: qđ iporat maiorez di
statiā: & iō trāsgressio e ḡn̄ p̄cim. At ter
tiuz dicēdū q̄ hicut omissione opponit p̄ceptis
affirmatiūs: ita trāsgressio opponit p̄ceptis
negatiūs: & iō vtrūq; si p̄pē accipiat iporat
rōez p̄cti mortalis: p̄t at large oīci trāsgres
sio v̄ omissione ex eo q̄ aliquid sit p̄ter p̄cepta
affirmatiū vel negatiūa diſponēs ad oppo
sitū ip̄oz: & sic virūq; large accipieido p̄t ē
peccatū veniale. Ad quartū dicēdū q̄
p̄ctō trāsgressiōis r̄ndet & pena dāni p̄pter
auersionē a deo: & pena sēlūs p̄pt̄ iōordinatā
querisōe ad bonū cōmutabile: sīl̄ ēt omis
sionē nō solū debet pena dāni: sed ei pena sē
su.: fm illud Ma. h. 7. Q̄is arbor q̄ non fa
cit fructū bonū excides & in ignē mītēt. & B
p̄pter radicē ex qua p̄cedit: h̄z nō bēat ex ne
cessitate actualē querisōe ad aliqd bonum
cōmutabile.

Ande cōside
rādū ē de p̄tibas potētial
bus iusticie i.e. de v̄tutib; ei
ānexis. At circa h̄ duo sūt
cōsiderāda. p̄ q̄cē que v̄tu
tes iusticie ānectā. 2° cōsiderādū ē de singu
lis v̄tutib; iusticie ānexis.

Ad primum sic pro
cedit. V̄i q̄ incōuenient̄ assignētūr v̄tutes
iusticie ānexe. Tulli. n. enumerat sex. s. reli
gione: p̄ierai: e: gram. vindicatiōem: obieruan
tia: veritatē: vindicatio aut̄ vidēt sp̄s eē cō
mutatiue iusticie: fm quā illatis iniurijs vi
dicta repēdit: vt ex s̄ dictis p̄z: nō ḡ dīz poni
s̄ i.e. v̄tutes iusticie ānexas. P̄. Macrobi
sup. H̄onū Scipionis ponit leptē. s. innocē
tia: amicitia: cordia: pietatē: religionē: affe
ctū: humātitatē: quaz ples a Tullio p̄termit
tunē. ḡ v̄ insufficienter enumeratas eē v̄tutes
iusticie adiunctas. P̄. A ḡbusdā alys po
nūs gnq; p̄tes iusticie. s. obediētia respectu
superioris disciplina respectu inferioris: eḡtas
respectu equiu: fides & v̄tas respectu oīium:

de ḡbus a Tullio non ponit nisi v̄tas. ḡ v̄
insufficienter enumerasse v̄tutes iusticie āne
xes. P̄. Andronicus peripateticus ponit no
tē p̄tes iusticie ānexas. s. liberalitatis: beni
gnitatiē: vindicatiā: eugnomosinam: eusebi
am: eucharistiā: sc̄tātē: bona cōmutatiōem:
legi positiū: ex ḡbus etiā Tulli manifeste
non ponit nisi vindicatiā. ḡ v̄ insufficienter
enumerasse. P̄. Ar. i. 5° ethi. p̄t epiche
ia iusticie adiunctā: de qua i nulla p̄missaz
assiguationū vides mentio esse facta. ḡ ius
siciēt sūt enumerate virtutes iusticie āne
xe. R̄ dicēdū q̄ in v̄tutib; q̄ adiungū
tur alicui p̄ncipali v̄tuti duo sūt cōsiderāda.

p̄ qđem q̄ virtutes ille in aliq; cum p̄ncipa
li v̄tute cōueniat. 2° q̄ in aliq; deficiat vt ap
fecta rātoe ip̄si. Quia v̄o iusticia ad alterz e:
vi ex s̄ dictis p̄z: oēs v̄tutes q̄ ad alterz iunt:
p̄t rōne cōueniēt iusticie ānēcti. ro v̄o i:
sticie cōsistit i h̄ḡ alīreddat qđ ei obēt fm
eq̄ itatē: vt ex s̄ dictis p̄z. Dupl̄r ḡ aliq; v̄tus
ad alterz existēs a rōne iusticie deficit. Uno
qđem mō i. qđū deficit a rōne. q̄l̄. Alio
inquit d. s. cit a rōne debiti. But. n. qđam
v̄tutes q̄ debitu qđe alteri reddit: h̄z nō pos
sūt reddere eq̄le. At p̄ qđe q̄cqd ab hoīe do
reddit debitu ē: nō tñ p̄t ee eq̄ lext. s. tam
hō ei reddat quātū dīz: fm illud p̄iat. Quid
tribuā dīo p̄ oīb; q̄ retribuit mībi. & fm h̄
adiungif iusticie religio q̄ vt dicit Tulli. su
pioris cuiu dā ē nāc quā diuinā vocat curā
q̄ ceremoniā vel cultū assert. 2° parētib; nō
p̄t fm eq̄litatiē recōpensari qđ eis debetur
vt p̄z p̄ phm in 8° ethi. & sic adiungif iusticie
pietas p̄ quā vt Tullius dicit sanguine iun
ctis p̄arieq; bēnioliss; officiū & diligēs tri
buī cult̄: 3: non p̄t eq̄le p̄mū recōpensa
ri ab hoīe v̄tuti: vt p̄z p̄ phm in 4° ethi. & sic
adiungif iusticie obfūtā: p̄ quā vt Tulli
dicit hoīes aliquā dignitatē attēdētes qđa;
cultū & honore dignant. A rōne v̄o debiti iu
sticie defectus p̄t attēdēt h̄z q̄ ē duplex de
bitū. s. morale & legale. Unde & phs in 8°
ethi. fm hoc duplex iustū assīgt. Debitū qđē
legale ē ad qđ reddēdū alīgs lege astringit
& tale debitu p̄pē attēdit iusticia q̄ ē p̄ncipa
lis v̄tus. Debitū aut̄ morale ē qđ alīgs deb;
ex honestate v̄tutis. At q̄ debitu necessitatem
importat: iō tale debitu h̄z duplex ḡdūm.
Quoddam. n. est sic necessariū vt sine eo ho
nestas morum conseruari non possit. & hoc

habet plus de rōne debiti: et pōt̄ debitum attēdi ex pte ipsi debetis: et sic ad h̄ debitus ptinet q̄ h̄ tale se exhibeat alteri in v̄bis et facias q̄lis ē. et ita adiungit iusticie veritas: p̄ quā vt Tullius dicit: imutata sūt ea q̄ sūt aut faerūt aut futura sūt. Pōt̄ etiā attēdi ex pte eius cui debet: put. s. aligs recōpensat alicui h̄z ei q̄ fecit. Qnq̄ qdē in bonis: et sic adiungit iusticie gr̄a: in qua vt Tulli⁹ dicit: amicitia et officio alterius memoria remunerāti volūtas tñineſ alteri⁹. Qnq̄ qdē in malis: et sic adiungit iusticie vñdicatio p̄ quā vi Tulli⁹ dīc. vis aut iniuria et oīo q̄cqd ob scūp̄ ē defendēdo aut vñscēdo ppulsatur. Aliud v̄ debitu ē neciū: sic serēs ad maiore honestatē sine q̄ tñ honestas seruari pōt̄. qdē debitu attēdit liberalitas: affabilitas sine amicitia: aut alia huūsinōi: q̄ Tullius p̄termittit i p̄dicta enumeratōe: q̄paz h̄bit de rōne debiti. Ad p̄num q̄ dīcēdū q̄ vñdica q̄ fit auctoritate publice p̄tatis fm̄ sniam iudicis ptinet ad iusticiā om̄utatiuaz h̄z vñdica qā q̄s facit p̄pō motu: non tñ h̄ legē: et quā q̄s a iudice regrit ptinet ad vñtē iusticie adiūctā. Ad secūdū dō q̄ Ma crobi⁹ v̄t attēdisse ad duas ptes itegraleis iusticie. s. declinare a malo: ad qdē ptinet inno cētia: et facē bonū: ad qdē ptinet sex alia: q̄rū duo vidēt ptinet ad eccl̄s. s. amicitia i extio ri suictū: et cōcordia interi⁹. duo v̄o ad supiores. s. pietas ad parentes et religio ad deum: duo v̄o ad inferiores. s. affect⁹ inq̄stū placent bona eoz: et h̄umanitas q̄ subuenit eoz de sectib⁹. Dīc. n. Isidor⁹ i li. ethimol. q̄ h̄uman⁹ dī aligs q̄r̄ bēat circa boiem amore et misericordia affectū. q̄r̄ humanitas dicta ē q̄ nos inuice: tuemur: et fm̄ hoc amicitia sumit p̄ ut ordinat exteriorē suictū: sicut de ea p̄hs tractat in 4° ethi. Pōt̄ et amicitia sumit fm̄ q̄ p̄p̄ respicit affectū: pur definitā et p̄ho in 8° et 9° ethi. et sic ad amicitia ptinet tria s. beniōlētia q̄bic dī affect⁹: et cōcordia et bñficietia q̄bic vocat humanitas. h̄t̄ Tullius p̄termisit: q̄paz h̄bit de rōne debiti: vt vñctū. Ad tertiu⁹ dō q̄ obedietia includitur in obfūatia qā Tullius ponit. nā p̄cel lentib⁹ psonis debet et reuerētia honoris et obedientia. fides aut p̄ quā fiunt dicta icludit in h̄bitate q̄stū ad obfūatā p̄missor. veritas aut in plus se habet: vt. i. patebit. disciplina aut nō debet ex debito nccitatis: q̄r̄ inferio-

rinō ē aligs obligat⁹ inquātū ē inferior: pōt̄ tñ aligs stupor obligari vt inferiorib⁹ puidet at: fm̄ illud Math. 24. Fidelis fūus et pri dēs quem ostinet dñs in familiā suā. et iō a Tullio p̄termittit. pōt̄ aut etineri sub hu manitate quam Macrobi⁹ ponit: egitas v̄o sub epicheia vel amicitia. Ad quartū dō q̄ in illa enumeratōe ponūtur quedā ptinetia ad particularē iusticiā: quedā aut ad le galem. ad particularem qdē bona cōmutatio: de qua dicit q̄ ē hitus i cōmutatōib⁹ cōlitatē custodiēs. ad legalē āt̄ iusticiā q̄stū ad ea que cōiter sunt obfūatā ponit legis positiua que vt ipse dicit est scia cōmutatio nū politica: ad cōitatē relataꝝ. q̄stū v̄o ad ea que qnq̄ partici... ariter ageda occurunt p̄ter cōes leges ponit eugnomosiuā q̄ bona gnomin: q̄ est in talibus directiūarv̄t s̄ hitus ē in tractatu de prudētia. et iō dicit de ea q̄ ē uolūtaria iustificatio: qz. s. ex. p̄po arbitrio id qdē iustū est homo fm̄ eā seruat: nō fm̄ le gē scriptā. attribuitur aut h̄ duo prudentie fm̄ directōem iusticie: nō fm̄ executōem. eusebia v̄o v̄t q̄ bon⁹ cultus: vñ ē idē q̄ religio. iō de ea dicit q̄ ē scia dei famulatus. et loḡ fm̄ moduz q̄ Socrates dicebat oēs h̄ntutes ēē scias. et ad idē reduciē sc̄ritas: vt postea diceat. eucharistia aut̄ est idē q̄ bona gr̄a: qā Tulli⁹ ponit: sicut et vñdiciatiuā. be nignitas aut̄ v̄t ēē idē cū affectu quē ponit Macrobi⁹. Unū et Isidor⁹ dīc in li. ethimol. q̄ benignitas ē vir spōte ad bñficiēdū para tus: et culcis ad eloquim. Et ipse Andronic⁹ dicit q̄ benignitas ē hitus volūtarie bñficiū. liberalitas āt̄ v̄t ad humanitatē ptinere. Ad qntū dō q̄ epicheia non adiungit iusticie particulari sed legali. et v̄t ēē idē cū ea que dicta est eugnomosiuā.

Einde ſide

Drandū ē de singulis p̄tibus p̄dictaz vñtū q̄stū ad p̄ntēz intentōem ptinet. Et p̄co siderandū est de religione. 2° de pietate. 3° de obseruātia. 4° de gr̄a. 5° de vñdicia. 6° de veritate. 7° de amicitia. 8° de liberalitate. 9° de epicheia. De alijs aut̄ hic enumeratis s̄ dictū est: partim in tractatu de caritate. s. de cōcordia et alijs huiusmodi partim in hoc tractatu de iusticia sicut de bona cōmutatōe et innocentia.